

การศึกษามิปัญญาท้องถิ่นการสร้างบ้านทรงไทยที่บ้านอ่าวหม้อแกง
และบ้านสองคลอง ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

A study of local wisdom of Thai house building of Ban Ao Mawkaeng
and Ban Songkhlong, Khok Kham Sub-district, Bangplama District,
Suphanburi Province.

นางสาวสุนันทา เงินไพโรจน์

วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

พ.ศ.2561

ลิขสิทธิ์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

งานวิจัยนี้ได้รับงบประมาณแผ่นดินด้านการวิจัย ประจำปีงบประมาณ

พ.ศ.2561

หอสมุดกลาง สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Barcode.....

เลขเรียกหนังสือ.....

.....

.....

หนังสืออ้างอิง ใช้เฉพาะในห้องสมุดเท่านั้น

หัวข้อวิจัย	การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการสร้างบ้านทรงไทยที่บ้านอ่าวหม้อแกง และบ้านสองคลอง ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
ผู้ดำเนินการวิจัย	นางสาวสุนันทา เงินไพโรจน์
ที่ปรึกษา	นางสุภาภรณ์ จินตามณีโรจน์
หน่วยงาน	วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ปี พ.ศ.	2561

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างบ้านทรงไทยที่บ้านอ่าวหม้อแกง และบ้านสองคลอง ต.โคกคราม อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี และศึกษาวิถีชีวิตชุมชนของชาวลาวเวียงลาวพวน และไทยที่อยู่ร่วมกัน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างบ้านทรงไทย 6 หลัง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมและแบบสอบถาม และจัดประกวดการเขียนโครงการอนุรักษ์บ้านทรงไทย ผลการศึกษาพบว่าบ้านทรงไทยทั้ง 6 หลังเป็นแบบเรือนเดี่ยว มีรูปแบบสำคัญคือมีสามช่วง สามห้องคือ 1. ห้องพระ 2. ห้องทำพิธีกรรมไหว้พ่อเลี้ยงตามแนวความเชื่อของลาวเวียง 3. ห้องนอน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นการสร้างบ้านทรงไทยมีการประยุกต์ดังนี้ 1. การขยายเรือนให้กว้างมากขึ้นและทำหลังคาลาดคลุมทั้งหลัง เพื่อเพิ่มพื้นที่ใช้สอยตามจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เพิ่มขึ้น 2. การปรับพื้นหรือกระดี่ตัวบ้านให้สูงขึ้นเพื่อป้องกันน้ำท่วม 3. การสร้างห้องนํ้าบนตัวบ้านเพื่อความสะดวกสบายสำหรับผู้สูงอายุ 4. การเปลี่ยนวัสดุทำหลังคาด้วยจากหรือกระเบื้องเป็นสังกะสี ซึ่งเป็นไปตามสภาพเศรษฐกิจในครอบครัวและความสะดวกสบายในการหาซื้อวัสดุอาชีพอหลักของชุมชนประกอบอาชีพทำนา ชาวลาวเวียง ลาวพวน และไทยมีความเชื่อร่วมกันคือ การนับถือพ่อเลี้ยง และการทรงเจ้า

Research Title	A study of local wisdom of Thai house building of Ban Ao Mawkaeng and Ban Songkhlong , Khok Khram Sub-district, Bang Pla Ma District, Suphanburi Province.
Researcher	Miss Sunantha Ngoenpairot
Research Consultants	Mrs. Suphaphorn Jindamaneerojana
Organization	Suphanburi Collage of Fine Arts. Bunditpatanasilpa Inatitute.
Year	2018

The purpose of this research was to study the lifestyle of Lao Vient, Lao Puan and Thai and wisdom of community in building house at Ban Ao Mawkaeng and Ban Songkhlong in Khok Khram Sub-district, Bang Pla Ma District, Suphan Buri .The samples were 6 Thai houses. The instruments were formal and informal interviews. Participatory and non-participatory observation and questionnaire and Thai houses preservation project competition. The result indicated that each of six traditional Thai-styled houses is a single building. Thai style house has hot 3 parts; tabernacle, ritual room and bedroom. The wisdom are as followings; 1) extending the house for more space those more family members can use 2) making the floor of the house is higher to prevent flooding 3) building the bathroom in the house for elder person 4) replacement thatch and zinc with tile because of their budget and purchasing convenience. The main job of this community is rice farming. The ethnic groups of Lao Vient and Lao Puan, and Thais believe together in repecting medium.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของ รศ.สุภาภรณ์ จินตามณีโรจน์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่
ปรึกษางานวิจัยที่ได้ให้คำแนะนำ แนวคิด ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ มาโดยตลอด จนงานวิจัย
เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอบคุณสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี และคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ที่สนับสนุนในการให้ทุนวิจัยครั้งนี้

ขอบคุณนางกาญจนา ชลสุวัฒน์ ผู้ช่วยนักวิจัย, ช่างราชการครู, นักศึกษาฝึกงาน และลูกจ้าง
วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี ที่ให้ความช่วยเหลือจนงานวิจัยนี้สำเร็จด้วยดี

สุดท้ายขอขอบคุณนักเรียนนักศึกษาวิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรีทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการจัด
โครงการวิจัย จนทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้

สุนันทา เงินไพโรจน์

2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
กรอบแนวคิดในการวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย	3
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา	5
2.2 เอกสารงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่ใช้ในการศึกษา	5
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	12
3.1 ขอบเขตการวิจัย	12
3.2 วิธีดำเนินการวิจัย	14
3.3 วิธีการศึกษา	15
บทที่ 4 ผลการวิจัย	17
4.1 สภาพทั่วไปและความเป็นมาของชุมชน	17
4.2 การตั้งถิ่นฐาน	19
4.3 วัฒนธรรมประเพณี	21
4.4 รูปแบบบ้านและประวัติความเป็นมาของบ้านทรงไทยหมู่ 10	35
บ้านอ่าวหม้อแกงและบ้านสองคลอง	
4.4.1 วิเคราะห์รูปแบบบ้านทรงไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น	58
การสร้างบ้านทรงไทย	

	หน้า
4.4.2 บ้านทรงไทยและการประยุกต์ที่คงอัตลักษณ์ของบ้าน อ่าวหม้อแกงและบ้านสองคลอง	74
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	80
สรุปผลการวิจัย	80
อภิปรายผลการวิจัย	81
ข้อเสนอแนะ	82
บรรณานุกรม	83
ภาคผนวก	85
ประวัติผู้วิจัย	111

	หน้า
4.4.2 บ้านทรงไทยและการประยุกต์ที่คงอัตลักษณ์ของบ้าน อ่าวหม้อแกงและบ้านสองคลอง	74
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	80
สรุปผลการวิจัย	80
อภิปรายผลการวิจัย	81
ข้อเสนอแนะ	82
บรรณานุกรม	83
ภาคผนวก	85
ประวัติผู้วิจัย	109

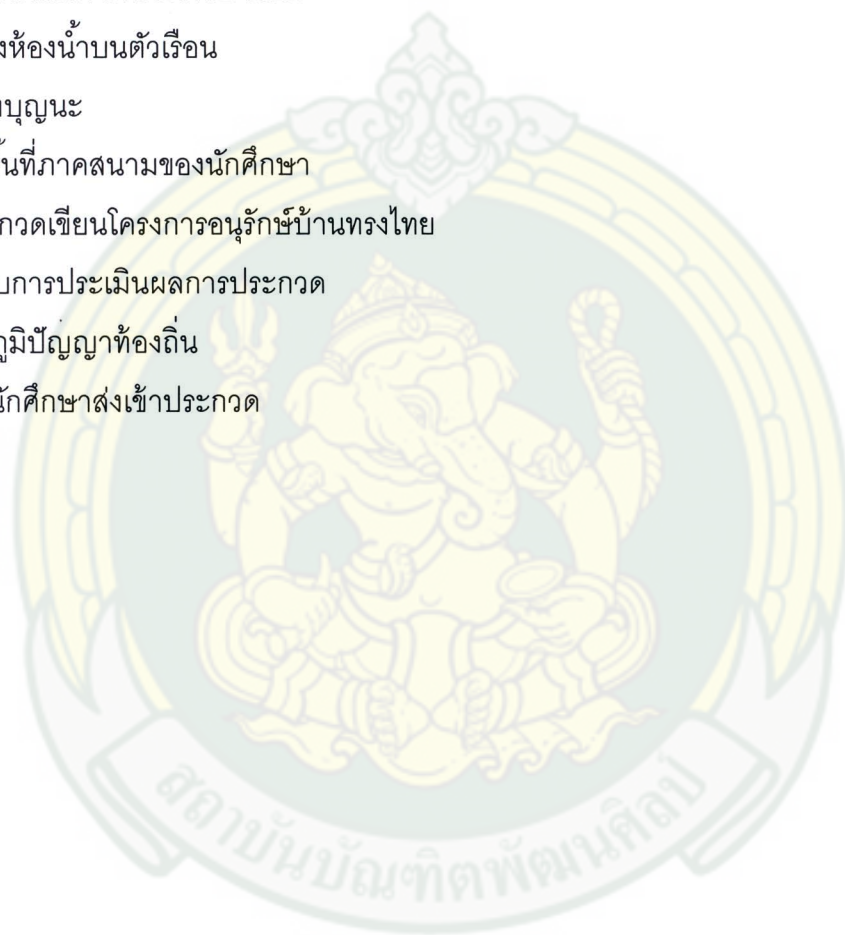
สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แผนที่เทศบาลต้นคราม	13
2 บ้านอ่าวหม้อแกงและบ้านสองคลอง	14
3 สถานที่ให้พ่อเลี้ยงเวียงทอง	22
4 แม่เฒ่าดำจะให้ช้างนอก	23
5 ของให้ประกอบด้วยไก่ต้ม ข้าวต้มไม่มีกล้วย	23
6 ระหว่างรูปหมดและลาของให้	23
7 แบ่งกลุ่มผู้ใหญ่และเด็กรับประทานอาหาร	24
8 ศาลประจำหมู่บ้าน	25
9 ชาวบ้านนำของให้มาถวาย	25
10 ชาวบ้านนำของให้มาถวาย	26
11 จดรูปปักบนของให้และในกระถาง	26
12 จดรูปปักบนของให้และในกระถาง	27
13 ระหว่างรูปหมด เจ้าพ่อมาลัยกันพุดคุยกับชาวบ้าน	27
14 ชาวบ้านและคนทรงร่วมกันร่ำระหว่างรูปหมด	28
15 พ่อปู่พรมน้ำมันต์	28
16 ชาวบ้านลาของให้กลับบ้าน	29
17 ชาวบ้านลาของให้กลับบ้าน	29
18 แผ่นไม้ในศาลเรียกลูกไม้ บ้านไหนมีเด็กจะนำลูกไม้มาขึ้น	30
19 ชาวบ้านทั้ง 3 หมู่บ้านร่วมกันทำบุญข้าวประดับดิน	31
20 จดรูปเขียนถวายพระ	31
21 หลังพระสงฆ์สวดเสร็จ	32
22 ให้ศาลประจำหมู่บ้าน	33
23 ข้าวพร้อมอาหารคาวหวานห่อด้วยใบบัว	34
24 วิถีชีวิตสมัยใหม่ประยุกต์ใช้โฟมแทนใบบัว	34
25 แผนผังบ้านเลขที่บ้านอ่าวหม้อแกงและบ้านสองคลอง	35
26 นายสาลี เพ็งจันทร์	36
27 แผนที่วัดกลางและวัดลาดหอย	37

ภาพที่	หน้า
28 บ้านนายสาลี	37
29 ด้านสกัด	38
30 ฝาผนังห้องสภาพสมบูรณ์เป็นของเดิม	39
31 ทำนํ้าหน้าบ้านติดคลองจรเข้ใหญ่	39
32 บ้านนายชื่น ด้านทิศตะวันตก	40
33 ด้านทิศตะวันออก	40
34 เรือนแฝดเชื่อมหลังคาจั่วต่อกัน	41
35 ยุ้งข้าวเป็นที่เก็บอุปกรณ์ทำนา	41
36 นางฉลอง จันทรเกตุเลียด	42
37 บ้านนางฉลอง	43
38 ทศนียภาพโดยรวมของบ้านครูฉลอง	44
39 ทางเข้าห้องพระเปิดช่องโล่ง	45
40 ฝาปะกนด้านหน้าเรือนนอน	45
41 นางบุญนะ มาลาวงษ์	46
42 บ้านนางบุญนะ ด้านสกัด	47
43 ด้านข้างตัวเรือนและบ่อบัวด้านหน้า	47
44 พื้นเรือน	48
45 ทศนียภาพด้านหน้า	48
46 นางเกวิภา เตชะพิบูลทรัพย์	49
47 บ้านนางเกวิภาหน้าน้ำท่วม	50
48 พื้นเรือนมีการลดระดับ	51
49 นายนิคม ก้อนเงิน	52
50 บ้านนายนิคม	53
51 ฝาเรือนครัวที่คงสภาพสมบูรณ์ในแบบสัทธิธรมชาติ	54
52 ชวงน้ำท่วมใช้เรือเป็นพาหนะ	54
53 ภายในบ้านพื้นเรือนลดระดับเพื่อให้เกิดการถ่ายเทอากาศ	55
54 ภายในบ้าน	55
55 โครงสร้างภายในตัวเรือนนอน	56
56 โครงสร้างเครื่องบน	56

ภาพที่	หน้า
57 ชานหน้าบ้าน	57
58 พื้นเรือนไม้เนื้อแข็งแบบเดิม	57
59 ผังบ้านนายสาลี	59
60 ด้านหน้าต่อเติมเป็นระเบียงให้บ้านโล่งกว้างขวาง	60
61 ภายในบ้าน	60
62 พื้นเรือนยกกระดาน	61
63 ผังบ้านนายชื่น	62
64 หลังคาทรงมนิลา	62
65 ผังบ้านนางฉลอง	63
66 ภายในตัวเรือน	63
67 ระเบียงเชื่อมต่อเรือนชาน	64
68 หลังคาคลุมระเบียงและชาน	64
69 ด้านทิศใต้	65
70 ยุ้งข้าวที่เชื่อมติดตัวชาน	65
71 ยุ้งข้าวเครื่องบนผสมไม้จริงและไม้ไผ่	66
72 ปัจจุบันยุ้งข้าวใช้เป็นที่เก็บข้าวของเครื่องใช้	66
73 ผังบ้านนางบุญนะ	67
74 ฝาปะกนเรือนนอน	67
75 พื้นเรือน	68
76 การต่อเติมขยายเรือน	68
77 ด้านในตัวเรือน	69
78 หน้าจั่วแบบใบปรีอ	69
79 ผังบ้านนางเกวิภา	70
80 หน้าจั่วลูกฟัก	70
81 ความสมบูรณ์ของฝาปะกนถึงหน้าจั่ว	71
82 ฝาปะกนด้านข้างมีความสมบูรณ์	71
83 ผังบ้านนายนิคม	72
84 เรือนใหญ่หลังคาแฝด	72
85 โครงสร้างยุ้งข้าว	73
86 เรือนครัวด้านหลัง	73

ภาพที่	หน้า
87 รูปด้านหน้าจั่ว	74
88 เรือนหลังคาแฝด	74
89 เรือนหลังคาแฝดชนิดมีชื่อ	75
90 ด้านหน้าจั่ว	75
91 บ้านนายสาลี	76
92 การขยายเรือนด้วยการทำหลังคาคลุมตลอดฐาน	77
93 บ้านนายสาลีที่มีการกระดี่ตัวบ้านขึ้น	77
94 การสร้างห้องน้ำบนตัวเรือน	78
95 บ้านนางบุญนะ	79
96 การลงพื้นที่ภาคสนามของนักศึกษา	91
97 การประกวดเขียนโครงการอนุรักษ์บ้านทรงไทย	92
98 ข้อมูลดิบการประเมินผลการประกวด	93
99 หนังสือภูมิปัญญาท้องถิ่น	95
100 ผลงานนักศึกษาส่งเข้าประกวด	108

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความสำคัญต่อชุมชน เพราะทำให้คนสามารถดำรงชีพและพึ่งพาตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น อันเป็นรากฐานสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการพัฒนา ต้องสอดคล้องกับความเป็นอยู่ของคนในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งภูมิปัญญาของท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งที่ทุกคนควรตระหนักและให้ความสำคัญ เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ทั้งยังช่วยสร้างความสมดุลระหว่างคนกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และยังสามารถช่วยให้คนในชุมชนสามารถปรับเปลี่ยนการดำรงชีวิต ให้ทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกชุมชน ซึ่งจะเป็นรากฐานของการพัฒนาสังคม โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจสะท้อนออกมาในรูปของขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา พิธีกรรม ศิลปะวัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้าน อาหาร สมุนไพรหรือตำรายาพื้นบ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ภูมิปัญญาท้องถิ่นยังเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งของประเทศชาติอีกด้วย

การสร้างบ้านทรงไทยเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่คนไทยสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ เพื่อให้เหมาะกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของประเทศไทยที่มีภูมิอากาศร้อนชื้น ฝนตกชุก โดยเฉพาะบริเวณที่ราบลุ่มภาคกลาง กรณีที่ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

ตำบลโคกครามเป็น 1 ใน 14 ตำบลของอำเภอบางปลาม้า ห่างจากอำเภอบางปลาม้าประมาณ 3 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับตำบลท่าระหัด อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

ทิศใต้ ติดกับตำบลองครักษ์, ตำบลตะค่า อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

ทิศตะวันออก ติดกับตำบลจรเข้มหาญ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

ทิศตะวันตก ติดกับตำบลบางปลาม้า อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 31 ตารางกิโลเมตร ซึ่งประกอบด้วย 11 หมู่บ้าน หมู่ที่ 1 บ้านขนมจิน, หมู่ที่ 2 บ้านสวนจิง, หมู่ที่ 3 บ้านลานคา, หมู่ที่ 4 บ้านใหม่, หมู่ที่ 5 บ้านโคกคราม, หมู่ที่ 6 บ้านแขก, หมู่ที่ 7 บ้านปากคลองกุ่ม, หมู่ที่ 8 บ้านหงษ์, หมู่ที่ 9 บ้านลำบัว, หมู่ที่ 10 บ้านหม้อแกง, หมู่ที่ 11 บ้านศาลาแดง

ลักษณะภูมิประเทศ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีทรัพยากรดินและน้ำสมบูรณ์ มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่าน มีคลองชลประทานหลายสาย เหมาะสำหรับการทำเกษตรกรรม

ลักษณะภูมิอากาศ เนื่องจากตำบลโคกครามตั้งอยู่บริเวณภาคกลาง จึงได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้โดยตรง ทำให้มีฝนตกติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน

ประชากรทั้งหมด 5,589 คน ประกอบด้วย

ที่หมู่ 10 ประกอบด้วย 2 บ้านคือ บ้านอ่าวหม้อแกงและบ้านสองคลอง มีคลองจรเข้ใหญ่ไหลผ่านหรืออีกชื่อคือคลองบางปลาม้าหรือคลองเจ็ก อาณาเขตของหมู่ 10 มีพื้นที่ตลอดตามแนวคลองจรเข้ใหญ่หรือคลองเจ็กไปจรดถึงคลองชะโดถึงประตูเลื่อน อยู่ภายใต้การปกครองของเทศบาลตำบลดอนคราม อาชีพของประชากรส่วนใหญ่ทำนาเป็นหลัก

ตำบลโคกครามมีพื้นที่เป็นที่ลุ่มมีน้ำท่วมขัง ชุมชนตั้งถิ่นฐานอยู่ริมแม่น้ำท่าจีน ประชาชนตั้งบ้านเรือนอยู่ทั้งสองฝั่ง เนื่องจากทุกปีเมื่อถึงฤดูฝนน้ำจะท่วมเข้าบ้านเรือน ดังนั้นการปลูกสร้างบ้านจึงต้องสอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศ จึงนิยมสร้างบ้านทรงไทยมีใต้ถุนสูงเพื่อหนีน้ำท่วม ซึ่งรูปแบบของบ้านเป็นแบบทรงไทยแต่มีการประยุกต์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ส่งสมกันมา ปรับปรุงเพิ่มเติม เสริมตามแบบฉบับเฉพาะของวิถีชุมชนเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่กับธรรมชาติและยุคสมัยที่เปลี่ยนไปได้ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บ้านทรงไทยที่ตำบลโคกครามดำรงอยู่ถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะหมู่ 10 ตำบลโคกครามซึ่งบ้านทรงไทยที่บ้านอ่าวหม้อแกงและบ้านสองคลอง มีโครงสร้างเรียกว่าเรือนนอกระบบ หมายถึง การปลูกสร้างบ้านที่ไม่เป็นไปตามแบบแผนดั้งเดิม มีการเปลี่ยนแปลง ขยาย ส่วนต่างๆ เพิ่มเพื่อรองรับจำนวนสมาชิกในครอบครัวหรือเพื่อประโยชน์ใช้สอยของชุมชนทั้งสอง เป็นการผสมผสานระหว่างของเก่ากับของใหม่ องค์ประกอบของบ้านยังสะท้อนความเชื่อของสามวัฒนธรรมคือ ชาวไทย, ชาวลาวเวียง และชาวลาวพวนที่อยู่ร่วมกัน คือความเชื่อเรื่องบรรพบุรุษ ภายในบ้านมีการตกแต่งด้วยภาพบรรพบุรุษ, พิธีไหว้เสาเมื่อน้ำนางไม้ และพิธีผูกหม้อข้าวเตาไฟ แสดงให้เห็นถึงความกลมกลืนของชุมชนกับสภาพแวดล้อมเพื่อเป็นการสร้างฐานความรู้ที่มีคุณค่า และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งเป็นการเผยแพร่ความรู้ที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยรวมทั้งให้เกิดการเรียนรู้ในท้องถิ่นแก่เยาวชนในการเรียนการสอนด้านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม จึงมีความจำเป็นต้องมีการวิจัยเก็บรวบรวมค้นคว้าข้อมูลเพื่อให้องค์ความรู้ไม่สูญหายและถูกลืมเลือน เป็นการอนุรักษ์และปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนให้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างบ้านทรงไทยที่บ้านอ่าวหม้อแกงและบ้านสองคลอง ต.โคกคราม อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตชุมชนหมู่ 10 บ้านอ่าวหม้อแกงและบ้านสองคลอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. รูปแบบบ้านทรงไทยของชุมชนบ้านอ่าวหม้อแกงและบ้านสองคลอง ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี มีรูปแบบบ้านทรงไทยที่เรียกว่าเรือนนอกระบบ

2. ชุมชนบ้านอ่าวหม้อแกงและบ้านสองคลองเป็นชุมชนสามวัฒนธรรมคือชาวลาวเวียง ลาวพวน และชาวไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. โครงสร้างบ้านทรงไทยและองค์ประกอบที่มีการประยุกต์เปลี่ยนแปลงจากรูปทรงเดิม
2. วิถีชีวิตของชุมชนบ้านสองคลองและบ้านอ่าวหม้อแกง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้องค์ความรู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่นการสร้างบ้านทรงไทยของชุมชนไปเผยแพร่ในรูปแบบหนังสือวิชาการ
2. กระตุ้นให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ให้สูญหายไป
3. เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะและสถาปัตยกรรมไทย
4. นักเรียนและผู้สนใจได้เรียนรู้คุณค่าและความสำคัญของสถาปัตยกรรมไทยในท้องถิ่น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

บ้านทรงไทย หมายถึง บ้านไทยหรือเรือนไทย มีลักษณะแตกต่างกันไปตามแต่ละภาคตามความแตกต่างทางสภาพภูมิอากาศ

ภาคกลางมีจั่วสูง บ้านลมแหลม ที่ปลายบ้านลมมีตัวหงา

ภาคเหนือคือเรือนกาแล มีจั่วสูง ด้านหน้าส่วนบนจั่วมีไม้ไขว้กัน ยอดแกสลักลวดลาย

ภาคใต้มีหลังคาเป็นทรงปั้นหยา คือทรงที่มีสันหลังคาอยู่กลาง หลังคาเป็นสี่มุม นิยมทำเชิงชายระบายเป็นลวดลายฉลุ

เรือนไทย หมายถึง ในงานวิจัยนี้ใช้เรียกแยกเป็นหลัง เช่น เรือนนอน เรือนครัว

บ้านทรงไทยภาคกลาง หมายถึง มีลักษณะเป็นเรือนยกพื้น ได้ถุนสูง สูงจากพื้นดินเสมอศีรษะคนยืน รูปทรงลิ่มสอบ หลังคา ทรงสูงชายคายื่นยาว เพื่อกันฝนสาด แดดส่อง ฝาปะกน นิยมวางเรือนไปตามสภาพแวดล้อมทิศทางลมตามความเหมาะสม มีรูปแบบต่างกันเช่น เรือนเดี่ยว เรือนหมู่ เรือนหมู่คหบดี และ เรือนแพ

ทรงปั้นหยา คือรูปแบบทรงหลังคาที่มีด้านลาดเอียงทั้ง 4 ด้าน สำหรับบ้านทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า หลังคาปั้นหย่าจะประกอบไปด้วย สี่เหลี่ยมคางหมูสองด้าน และสามเหลี่ยมสองด้าน หรือ หากบ้านเป็นทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส หลังคาปั้นหย่าจะมีด้านลาดเอียงเป็นรูปสามเหลี่ยมทั้งสี่ด้าน. หลังคาทรงปั้นหย่าได้รับความนิยมมาตลอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ทรงมนिलाหรือทรงไทย บ้านทรงไทยส่วนใหญ่มีหลังคาทรงมนिला คือหลังคาทรงจั่วสูงชายคายื่นยาว ใช้ไม้ทำโครงและใช้จาก แปก หรือกระเบื้องดินเผาเป็นวัสดุมุงหลังคา

ลาวเวียง ในที่นี้หมายถึงชาวไทยที่มีเชื้อสายลาวเวียงจันทน์จากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ย้ายถิ่นฐานเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่รัชกาลที่ 3 ลาวเวียงเป็นอีกกลุ่มประชากรที่มีจำนวนมากในจังหวัดสุพรรณบุรี พบการกระจายตัวในหลายอำเภอคือ

อำเภอบางปลาม้า ที่ตำบลบางปลาม้า จรเข้มใหญ่ และโคกคราม

อำเภอเมือง ที่ตำบลสวนแตง ไร่ขวาง ท่าวะหัด โคกโคเฒ่า ทับตีเหล็ก ศาลาขาว ดอนโพธิ์ทอง ดอนกำยาน และบ้านโพธิ์

อำเภออู่ทอง ที่ตำบลดอนคา พลับพลาไชย และบ้านช้าง

อำเภอเดิมบางนางบวช ที่ตำบลป่าสะแก

อำเภอด่านช้าง ที่ตำบลด่านช้าง และหนองมะค่าโมง

ลาวพวน ชาวลาวพวนเดิมอาศัยอยู่ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตั้งถิ่นฐานในรัฐเชียงขวางมีแม่น้ำโขงแม่น้ำพวนไหลผ่าน จึงเรียกชนกลุ่มนี้ว่าลาวพวน ชาวลาวพวนได้อพยพเข้ามาในไทยหลายครั้งคือ สมัยกรุงธนบุรีตอนปลาย สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในจังหวัดสุพรรณบุรี ชุมชนลาวพวนตั้งอยู่ที่ บ้านแก้มห้อง บ้านมะขามเฒ่า บ้านโพธิ์ศรี บ้านโพธิ์ตะคอน บ้านบางปลาม้า บ้านด่านใต้ และบ้านดอนไผ่เต่า (สุภาพรณ์ จินตามณีโรจน์. 2554 : 151)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ความรู้ความสามารถของชาวบ้านซึ่งเรียนรู้มาจากบรรพบุรุษหรือผู้มีความรู้ในหมู่บ้านในท้องถิ่นต่างๆ ภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นเรื่องของการทำมาหากิน

การประยุกต์ คือ การปรับ หรือการผสมผสานความรู้เก่ากับความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน ให้เหมาะสมกับสมัยใหม่

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ในการออกแบบบ้านที่อยู่อาศัย ลักษณะรูปทรงหรือพื้นที่รอบๆ เกิดจากปัจจัยต่างๆ เช่น สภาพภูมิประเทศ อาชีพ วัฒนธรรม เพื่อให้สัมพันธ์กับชุมชน รูปแบบบ้านจึงเปลี่ยนแปลงไปตามประโยชน์ใช้สอยและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปตามสภาพปัจจุบัน แต่ยังคงอัตลักษณ์ที่ทำให้เห็นถึงความสำคัญในด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าของการตั้งถิ่นฐาน และความงามทางศิลปสถาปัตยกรรม นอกเหนือจากคุณค่าเฉพาะตัวของสถาปัตยกรรมแล้ว บ้านทรงไทยเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ เป็นฝีมือของช่างพื้นบ้าน สร้างขึ้นตามความต้องการที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม บ้านทรงไทยนอกจากมีคุณค่าทางศิลปสถาปัตยกรรมในตัวเองแล้ว ยังมีคุณค่าต่อการดำรงชีวิต สังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.2 เอกสารงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่ใช้ในการศึกษา

(1) งานที่เกี่ยวกับบ้านทรงไทยในภาคกลาง บ้านทรงไทยในจังหวัดสุพรรณบุรี มี 5 เล่มได้แก่

เล่มที่ 1 บ้านไทยภาคกลาง ของศาสตราจารย์ พล.ร.ต.สมภพ ภิรมย์ พ.ศ.2545

เล่มที่ 2 บ้านไทย ของศาสตราจารย์ พล.ร.ต.สมภพ ภิรมย์ พ.ศ.2538

เล่มที่ 3 เรือนไทยเดิม ของ ฤทัย จงใจรัก พ.ศ.2517

เล่มที่ 4 บ้านในกรุงรัตนโกสินทร์ 1 ของ ผุสดี ทิพทัส พ.ศ.2545

เล่มที่ 5 แบบแผนบ้านเรือนในสยาม ของ น.ณ.ปากน้ำ พ.ศ.2543

เล่มที่ 6 ปัญญาสร้างสรรค์จากเรือนพื้นถิ่น ของศาสตราจารย์อรศิริ ปาณินท์ พ.ศ.2543

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การศึกษาของ ศาสตราจารย์ พล.ร.ต.สมภพ ภิรมย์ มี 2 เล่มคือ เรื่อง “บ้านไทยภาคกลาง” และเรื่อง “บ้านไทย”

หนังสือเรื่อง “บ้านไทยภาคกลาง” พ.ศ.2545 ผู้เขียนกล่าวถึงการจัดการสภาพแวดล้อมของตัวเรือน ความเชื่อในการสร้างบ้านทรงไทยและการวางตำแหน่งเรือน และให้นิยามศัพท์เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยประเภทต่างๆ บ้านไทยหรือเรือนไทยโบราณภาคกลางสร้างด้วยไม้มีบริเวณ หลังคาทรงสูง ฝาปะกนหรือฝาลูกฟักยกยอดประกอบได้ เป็นเรือนชั้นเดียวได้ทุนสูงเพื่อใช้ประโยชน์ นิยมปลูกสร้างในภาคกลางและริมแม่น้ำลำคลอง เหมาะกับสภาพภูมิประเทศและสภาพอากาศของไทย และอาชีพซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเพาะปลูก บริเวณบ้านปลูกต้นไม้มงคลตามความเชื่อ การสร้างห้องนิยมปลูกเป็น 3 ห้องคือห้องเก็บของ ห้องนอน และห้องพระ ไม่นิยมทำมากกว่านั้น ถ้าเป็นบ้านคหบดีจะปลูกเรือนแฝดมีชาน

บ้านแล่นกลางเชื่อมติดต่อกันตลอด (สมภพ ภิรมย์, 2545 : 6-7) ถ้าบ้านที่ปลูกริมคลองมักปลูกตามแนวยาวไปตามริมน้ำ ด้านหลังบ้านมักทำเป็นสวนถัดไปเป็นทุ่งนา (สมภพ ภิรมย์, 2545 : 11) ตัวบ้านมักสร้างเป็นหลังหรือกลุ่มเรียกว่าเรือนหมู่ เรือนจะขยายไปตามจำนวนของลูกสาวเนื่องจากเวลาแต่งงานลูกสาวจะไม่แยกเรือนไปอยู่ที่อื่น ขนาดของพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 50 ตารางวา ปลูกต้นไม้ล้อมรอบเป็นอาณาเขตนิยมปลูกเรือนตามตะวันคือหันข้างเรือนไปทางทิศเหนือหรือทิศใต้เชื่อว่าเป็นมงคลอยู่เย็นเป็นสุข กลางนอกชานที่แล่นกลางเรือนนิยมสร้างเป็นเรือนโปร่ง บนนอกชานครึ่งหนึ่งเป็นหอนั่งหรือหอกกลาง ถัดหอนั่งไปทางทิศตะวันตกเป็นครัวไฟ

หนังสือเรื่อง “บ้านไทย” ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ.2538 สมภพ ภิรมย์ เป็นผู้แต่งร่วมกับผู้เขียนอีก 3 คนคือ วิวัฒน์ เตมิมพันธ์, เขต รัตนจรณ และวิโรฒ ศรีสุโร กล่าวถึงบ้านไทยในภาคต่างๆ บ้านไทยภาคกลาง บ้านไทยภาคเหนือ บ้านไทยภาคใต้ และบ้านไทยภาคอีสาน

การศึกษาของ ฤทัย จงใจรัก จากผลงานวิจัยเรื่อง “เรือนไทยเดิม” พ.ศ.2517 ภาควิชาศิลปสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร งานวิจัยนี้ได้รวบรวมและบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับเรือนไทยเดิมอย่างมีระบบและเป็นขั้นตอน โดยกล่าวถึงการเกิดของหมู่บ้านเรือนไทยเดิม ประเภทของเรือนไทยได้แก่ เรือนครอบครัวเดี่ยว เรือนหมู่ เรือนคนบดี เรือนกุฎ เรือนคำริมน้ำ เรือนแพ และเรือนคำริมทางและยังได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะรูปร่าง สัดส่วน ลักษณะผังพื้น ลักษณะโครงสร้างของเรือนไทยเดิมทำด้วยไม้ ส่วนใหญ่เป็นไม้สักเป็นเรือนยกพื้นใต้ถุนสูง โดยสูงจากพื้นดินพื้นสระ (ฤทัย จงใจรัก, 27) มีหลังคาทรงสูงและชายคายื่นยาว เรียกว่าทรงมนिला มีชานกว้างเปิดโล่ง (ฤทัย จงใจรัก, 30) งานวิจัยนี้กล่าวถึงการสร้างเรือนไทยเดิมตามลำดับขั้นตอนตั้งแต่เริ่มก่อนสร้างจนถึงสร้างเสร็จ อธิบายองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งประกอบกันเข้าเป็นตัวเรือน พร้อมแสดงรายละเอียดแบบผังพื้น มีการวิเคราะห์เรือนไทยเดิมตามหลักสถาปัตยกรรม

งานวิจัยเรื่องนี้มีจุดเด่นคือกล่าวถึงคติความเชื่อการสร้างเรือน การวางผังพื้นยึดมั่นเรื่องโชคลางมากกว่าเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ ถ้าเรือนอยู่ริมแม่น้ำจะหันหน้าออกทุกหลัง ถ้าหมู่บ้านไหนหันจั่วไปด้านใดก็จะนิยมหันไปด้านเดียวกัน เพราะถือว่าถ้าหันขวางเจ้าของบ้านจะทะเลาะกับบ้านอื่น (ฤทัย จงใจรัก, 38) บ้านส่วนใหญ่ไม่มีการกันรั้วแสดงให้เห็นถึงคตินิยมฉันทะหรือญาติ คติความเชื่อแตกต่างกันไปตามท้องถิ่น ซึ่งจุดเด่นตรงนี้ผู้วิจัยได้นำไปใช้ในเรื่องการวางผังของบ้านทรงไทยที่หมู่ 10 นี้ บ้านทรงไทยส่วนใหญ่ของที่นี่จะหันหน้าออกไปทางคลองจรเข้าใหญ่

หนังสือเรื่อง “บ้านในกรุงรัตนโกสินทร์ 1” ของ**มุสตี ทิพทัส** พ.ศ.2545 กล่าวถึงบ้านพักอาศัยแบบเรือนไทยภาคกลางถึงลักษณะ ขนาดและพื้นที่ใช้สอย องค์ประกอบต่างๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นบ้าน ฝา ช่อลม ประตู หน้าต่าง บันได ดินฟ้าอากาศ การวางตำแหน่งอาคาร รวมถึงเรือนไทยสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มีโครงสร้างเดียวกัน

น.ณ.ปากน้ำ พ.ศ.2543 ได้กล่าวถึงบ้านไทยสมัยโบราณตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 ในหนังสือ “แบบแผนบ้านเรือนในสยาม” จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้คือใช้หลักฐานทางโบราณคดีอ้างอิงลักษณะของเรือนไทยสมัยต่างๆ คือ เรือนไทยสมัยอยุธยา เรือนไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ลักษณะทั่วไปของเรือนไทยโบราณ และเรือนไทยสมัยใหม่ ถ่ายทอดอย่างเป็นลำดับขั้นตอน และอธิบายศัพท์ไว้อย่างง่าย

ศาสตราจารย์อริศรี ปาณินท์ บทความเรื่อง “ปัญญาสร้างสรรค์จากเรือนพื้นถิ่น” ในหนังสือ ปาฐกถาศิลป์ พระศรี ครั้งที่ 5 พ.ศ.2543 กล่าวถึงรูปแบบอันหลากหลายของเรือนพื้นถิ่นไทย เรือนกาแล เรือนไทยยวน เรือนไทลื้อ เรือนไทใหญ่ เรือนลัวะ เรือนกะเหรี่ยงโปว์ เรือนกะเหรี่ยงพะมะลอ เรือนไทดำ เรือนไทยเดิมภาคกลาง เรือนไทยพื้นถิ่นภาคกลาง เรือนอีสาน เรือนไทยมุสลิม และเรือนไทยพุทธ (อริศรี ปาณินท์, 2543 : 17)

หนังสือทั้ง 6 เล่มกล่าวถึงการสร้างเรือนไทยหรือบ้านทรงไทยในภาคกลาง เกี่ยวกับองค์ประกอบของเรือน รูปร่าง สัดส่วน ลักษณะผังพื้น สภาพแวดล้อมที่ตั้งของตัวเรือน คติความเชื่อในการสร้างเรือน ประเภทของเรือนไทยได้แก่ เรือนครอบครัวเดี่ยว เรือนหมู่ เรือนคหบดี เรือนกุฎี เรือนค้าริมน้ำ เรือนแพ และเรือนค้า รวมถึงเรือนพื้นถิ่นอื่นๆ ในแต่ละภาค

ในการศึกษางานวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่ผู้วิจัยใช้งานขอ อ.สมภพ ภิรมย์ และ อ.ฤทัย จงใจรัก ในการอ้างอิงข้อมูลด้านรูปแบบลักษณะบ้านทรงไทย

งานเกี่ยวกับบ้านทรงไทยในจังหวัดสุพรรณบุรี มีทั้งหมด 4 เล่มคือ

1. พัฒนาการและรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย จังหวัดสุพรรณบุรี ของ ปรีดา หุตะจุฑะ พ.ศ.2546
2. การสืบทอดอาคารระดับชาวบ้านที่มีความสำคัญทางวัฒนธรรมกรณีศึกษาของเรือนไทดำในอำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ของภูมิชาย พันธุ์ไพโรจน์ พ.ศ.2556
3. ตลาดสดพื้นถิ่น จังหวัดสุพรรณบุรี : รูปแบบ พัฒนาการ และการใช้งานปัจจุบัน ของรัฐวิชญ์ ศุภจตุรัส พ.ศ.2556
4. บ้านและเรือนพื้นถิ่นไทพวนบางปลาม้า สุพรรณบุรี : ความแปรเปลี่ยนและการปรับตัว ของ อริศรี ปาณินท์ กันยายน 2011 - สิงหาคม 2012

การศึกษาของ ปรีดา หุตะจุฑะ วิทยานิพนธ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง “พัฒนาการและรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย จังหวัดสุพรรณบุรี” พ.ศ.2546 กล่าวถึงพัฒนาการของชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีลักษณะที่ค่อยเป็นค่อยไป โครงสร้างและองค์ประกอบส่วนใหญ่ของชุมชนริมน้ำซึ่งมีพัฒนาการต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีตมีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นอย่างดี แม้ในระยะหลังชุมชนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วขึ้น จากการพัฒนาโครงสร้างและองค์ประกอบของชุมชนที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นชุมชนริมน้ำ โดยเฉพาะการ

พัฒนาเส้นทางถนนที่ตัดผ่านชุมชนทำให้รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเริ่มมีการขยายตัวไปตามเส้นทางถนน แต่เมื่อเปรียบเทียบในภาพรวมของชุมชนแล้วการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังถือเป็นส่วนน้อยของชุมชน ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังคงมีความต้องการที่จะอยู่อาศัยบริเวณริมน้ำต่อไป โดยจะเห็นได้จากรูปแบบของวิถีชีวิต ระบบกิจกรรม และการใช้พื้นที่ของชาวบ้านยังคงมีรูปแบบดั้งเดิมของชาวบ้านเป็นส่วนใหญ่ อาคารบ้านเรือนภายในชุมชนส่วนใหญ่ยังคงมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนริมน้ำดั้งเดิม คือ เรือนไทยเดิม เรือนไทยประยุกต์ และกลุ่มเรือนที่เรียงแถวในแนวลึกที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย ผลจากการศึกษานำมาสู่การเสนอแนะแนวทางในการพัฒนา และแนวทางอนุรักษ์ชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายโดยส่งเสริมให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์รักษาเอกลักษณ์ที่ดึงดูดของชุมชนไว้อย่างยั่งยืน 3 แนวทางคือ 1. พัฒนาและขยายเครือข่ายการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมแม่น้ำ คู คลองและชุมชนบางแม่หม้าย ให้ครอบคลุมสมาชิกทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้อง และเพิ่มจำนวนสมาชิกเครือข่ายให้มากขึ้น อาศัยการประชาสัมพันธ์และการจัดกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกในเครือข่ายและประชาชนในชุมชน 2. จัดโครงการอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับคุณค่าความสำคัญ และแนวทางการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติของชุมชน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่สมาชิกในเครือข่ายและประชาชนในชุมชน 3. ปรับปรุงการเรียนการสอนในโรงเรียน ให้ทุกโรงเรียนในพื้นที่สอนนักเรียนของตนให้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติของท้องถิ่น รวมทั้งสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติของท้องถิ่น การเสนอแนะรูปแบบการใช้ที่ดิน รูปแบบทางสถาปัตยกรรม และภูมิสถาปัตยกรรมที่เหมาะสมกับชุมชน และแนวทางการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีความเหมาะสมกับสภาพชุมชน

การศึกษาของภูมิชาย พันธุ์ไพโรจน์ เรื่อง "การสืบทอดอาคารระดับชาวบ้านที่มีความสำคัญทางวัฒนธรรมกรณีศึกษาของเรือนไทดำในอำเภอบัวทอง จังหวัดสุพรรณบุรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2556" วิธีการศึกษา คือ 1. กำหนดพื้นที่ที่อำเภอบัวทอง จังหวัดสุพรรณบุรีซึ่งเป็นที่ตั้งของเรือนพื้นถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ 2. ค้นหาข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร ข้อมูลหลักฐาน รวมถึง แผนที่ ภาพถ่ายทางอากาศ ภาพถ่ายในอดีต ส่วนข้อมูลปฐมภูมิมาจากการสำรวจภาคสนามในช่วงระหว่างปลาย ปีพ.ศ. 2555 ถึง ต้นปีพ.ศ. 2556 ในบทความนี้รูปถ่ายและภาพวาดที่ถูกจัดทำโดยผู้วิจัยจะไม่แสดงถึงเวลาและที่มา ในขณะที่รูปถ่ายจากแหล่งอื่นจะแสดงที่มาได้รูป เป็นการทบทวน วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 3. แบ่งประเภทเรือน จากข้อมูลภาคสนาม 4. แสดงประเด็นรายละเอียด องค์ประกอบเรือน 5. แสดงสถานภาพการสืบทอด และสรุปตามวัตถุประสงค์ของบทความ 6. ผลจากการศึกษาพบว่า รูปแบบและองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่ถูกปรับเปลี่ยนในช่วงการผสมผสานทางวัฒนธรรม แบ่งเป็นสี่กลุ่ม ในกลุ่มแรก คือ เรือนทรงกระดองเต้าชายคาสั้น กลุ่มที่สอง คือ เรือนหลังคาจั่วเครื่องผูก กลุ่มที่สาม คือ เรือน

หลังคาจั่วเครื่องสับ กลุ่มที่สี่ คือ เรือนทรงปั้นหยา องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่ถูกปรับเปลี่ยนน้อยคือ เสาข่ามและรอด ยื่นยาว

ในการศึกษาของภูมิชาย ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเรื่องการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม มาใช้เป็นแนวทางในการทำงานวิจัยครั้งนี้ด้วย

วิทยานิพนธ์ของนายรัฐวิทย์ ศุภจัตุรัส เรื่อง “ตลาดสดพื้นถิ่น จังหวัดสุพรรณบุรี : รูปแบบ พัฒนาการ และการใช้งานปัจจุบัน” มหาวิทยาลัยศิลปากร 2556 พบว่าตลาดสดในสุพรรณบุรีแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือตลาดน้ำ ตลาดสดริมน้ำ และตลาดสดที่ออกห่างจากแม่น้ำ ตลาดยุคถนน โดยเลือกศึกษากรณีตลาดสดริมน้ำ แบ่งพัฒนาการได้ 4 ช่วงคือ ยุคแรกช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้น อยู่ในลักษณะเรือนแพและเรือนค้าขายริมน้ำ ยุคเติบโตหลัง พ.ศ.2398 เริ่มมีการสร้างตึกแถวริมน้ำ ยุครุ่งเรือง หลังทศวรรษ 2460 ตึกแถวขยายเป็นหลายแถวหลายกลุ่ม ยุคซบเซาพื้นฟูจนถึงปัจจุบัน คนหันมาเดินทางถนนตลาดริมน้ำจึงลดบทบาทลง

การศึกษาของ อรศิริ ปาณินท์ บ้านและเรือนพื้นถิ่นไทพวนบางปลาม้า สุพรรณบุรี : ความแปรเปลี่ยนและการปรับตัว การศึกษาได้พบว่าลาวพวนซึ่งตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีมายาวนานสองศตวรรษแล้วนี้ สามารถเก็บรักษาวิถีการอยู่อาศัยและการดำรงชีพหลักไว้ได้เพียงบางส่วน ขณะที่สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นถูกรอบงำด้วยรูปลักษณะของเรือนไทยแบบประเพณี แต่ยังคงรูปแบบของผังพื้นแบบเดิมที่ต่างจากผังพื้นของเรือนไทยประเพณี และมีความแปรเปลี่ยนไปตามช่วงอายุการสร้าง สำหรับสภาพทางกายภาพของผังหมู่บ้านแปรเปลี่ยนไปตามอิทธิพลของนโยบายของรัฐทั้งนโยบายเกี่ยวกับการเกษตรและการพัฒนาสาธารณูปโภค แต่วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและสิ่งเหนือธรรมชาติยังคงเดิม ส่วนประเพณีเกี่ยวเนื่องกับเรือนและสภาพแวดล้อมที่สัมพันธ์กับการเกษตรเริ่มจางหายไปเรื่อยๆ ตามวิถีชีวิตทางการเกษตรที่เปลี่ยนไป

หนังสือทั้ง 5 เล่มเป็นการศึกษาบ้านเรือนในจังหวัดสุพรรณบุรี มี 1 เล่มที่เป็นวิทยานิพนธ์คือเรื่อง “ตลาดสดพื้นถิ่น จังหวัดสุพรรณบุรี : รูปแบบ พัฒนาการ และการใช้งานปัจจุบัน” ของนายรัฐวิทย์ ศุภจัตุรัส หนังสือทั้ง 5 เล่มกล่าวถึงเรือนไทยรูปแบบต่างๆ คือ เรือนไทยเดิม เรือนไทยประยุกต์ เรือนไทดำ เรือนแพ เรือนไทยพวน ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่พัฒนาไปตามยุคสมัย

2.3 งานการศึกษาที่เกี่ยวข้องประวัติศาสตร์วัฒนธรรมลาวเวียงและลาวพวนในจังหวัดสุพรรณบุรี มีทั้งหมด 3 เล่มคือ

1. ท้องถิ่น : จังหวัดสุพรรณบุรี ของวิศาล สมคิด (พ.ศ.2536)
2. บ้านพื้นถิ่นลาวเวียง ที่บ้านเลือก ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันดี พินิจวรสิน (กันยายน 2554-สิงหาคม 2555)
3. ประวัติศาสตร์สังคมของชุมชนลุ่มน้ำท่าจีน ของ รศ.สุภาภรณ์ จินตามณีโรจน์ (พ.ศ.2554)

วิศาล สมคิด กล่าวถึงลาวเวียงในหนังสือ “ท้องถิ่น : จังหวัดสุพรรณบุรี” ว่ามีอาศัยอยู่มากในเขตอำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอบางปลาม้าที่หมู่บ้านไผ่ม่วง บ้านชนมจีน บ้านมณีวรรณ และบ้านท่าทราย

การศึกษาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันดี พินิจวรสิน กล่าวไว้ในบทความเรื่อง “บ้านพื้นถิ่นลาวเวียง ที่บ้านเลือก” ในวารสารหน้าจั่ว ฉบับประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมและสถาปัตยกรรมไทย ฉบับที่ 8 กันยายน 2554-สิงหาคม 2555 กรณีศึกษาตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ชาวลาวเวียงอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่สมัยธนบุรี ได้อิทธิพลเรือนไทยภาคกลางในการสร้างบ้าน แบ่งได้ 2 กลุ่ม คือบ้านแบบดั้งเดิมมีอายุมากกว่า 100 ปี และบ้านที่มีอายุประมาณ 40-60 ปี ซึ่งแบบที่สองจะมีการปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและอัตลักษณ์ของชุมชนสะท้อนวัฒนธรรมของชาวลาวเวียง

การศึกษาวิจัยของ รศ.สุภาภรณ์ จินตามณีโรจน์ เรื่อง “ประวัติศาสตร์สังคมของชุมชนลุ่มน้ำท่าจีน” กล่าวถึงชุมชนหมู่บ้านลาวเวียงในจังหวัดสุพรรณบุรีได้แก่ บ้านทับดีเหล็กและบ้านรั้วใหญ่ ในอำเภอเมือง บ้านชนมจีน คือบ้านสะแกหมุ บ้านวังน้ำเย็น บ้านไผ่ม่วง บ้านสวนแดง บ้านไผ่ขวาง บ้านโพธิ์แดง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในบทที่ 5 เรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นลุ่มน้ำท่าจีนจากการบอกเล่าศึกษากรณีบ้านเก่าห้องจังหวัดสุพรรณบุรี บ้านเก่าห้องเป็นศูนย์กลางที่อยู่ของลาวพวนกลุ่มแรกที่ย้ายมาตั้งถิ่นฐานในลุ่มน้ำท่าจีนตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

และในบทที่ 5 เรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นลุ่มน้ำท่าจีนจากการบอกเล่า ศึกษากรณีบ้านเก่าห้องจังหวัดสุพรรณบุรี รศ.สุภาภรณ์ได้กล่าวถึงลาวพวนไว้ดังนี้ บ้านเก่าห้องเป็นที่อยู่ของลาวพวนกลุ่มแรกที่ย้ายมาตั้งถิ่นฐานบริเวณลุ่มน้ำท่าจีน โดยการนำของขุนกำแหงฤทธิไคนำผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว บ้านเก่าห้องจึงเป็นศูนย์กลางของชาวลาวพวน

หนังสือ 2 เล่มคือของวิศาล สมคิด เรื่องท้องถิ่น : จังหวัดสุพรรณบุรี และการศึกษาวิจัยของ รศ.สุภาภรณ์ จินตามณีโรจน์ เรื่อง “ประวัติศาสตร์สังคมของชุมชนลุ่มน้ำท่าจีน” กล่าวถึงการตั้งถิ่นฐานของลาวเวียงในจังหวัดสุพรรณบุรีอยู่ในเขตอำเภอเมืองและอำเภอบางปลาม้า ส่วนของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันดี พินิจวรสิน กล่าวถึงการตั้งถิ่นฐานของชาวลาวเวียงในจังหวัดราชบุรีและการสร้างบ้านทรงไทยของชาวลาวเวียง

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัย หนังสือ และบทความทั้งหมดที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น งานของศาสตราจารย์สมภพ ภิรมย์ และศาสตราจารย์ฤทัย จงใจรัก เป็นงานที่ได้นำแนวคิดมาใช้เป็นแนวทางอ้างอิงในการทำวิจัยมากที่สุด เนื่องจากมีเนื้อหาที่อธิบายถึงลักษณะบ้านทรงไทยในภาคกลางองค์ประกอบบ้าน การวางตำแหน่งบ้าน สามารถนำมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับบ้านทรงไทยที่หมู่บ้านในด้านรูปแบบดั้งเดิมและแบบประยุกต์ ทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงรูปทรงจากอดีตมาปัจจุบันผ่านการ

ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสร้างอัตลักษณ์เป็นของตนเอง ส่วนเอกสารอื่นๆ จะเป็นในเรื่องการตั้งถิ่นฐานของชาวลาวเวียงที่เคลื่อนย้ายเข้ามาอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยเฉพาะที่ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า ทำให้เข้าใจถึงการตั้งถิ่นฐานและวิถีชีวิตของชาวลาวเวียง

บทที่ 3

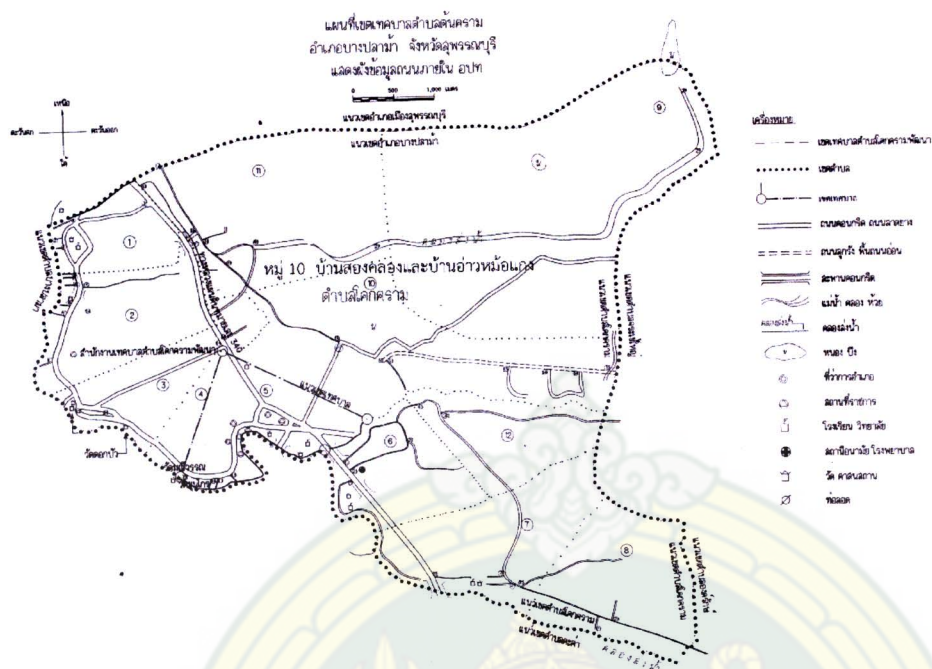
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการสร้างบ้านทรงไทยที่บ้านอ่าวหม้อแกงและบ้านสองคลอง ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาถึงรูปแบบบ้านทรงไทยและวิถีชีวิตของชุมชน 3 วัฒนธรรมคือ ลาวเวียง ลาวพวน และไทย โดยทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากภาคสนามเป็นหลัก เพื่อนำมาประมวลวิเคราะห์สรุปผล

1.1 ขอบเขตการวิจัย

1.1.1 **ขอบเขตด้านพื้นที่** พื้นที่ทำการวิจัย โดยกำหนดพื้นที่ในการวิจัยที่มีบ้านทรง
ในบ้านสองคลอง และบ้านอ่าวหม้อแกง ซึ่งอยู่ในหมู่ 10 ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัด
สุพรรณบุรี โดยศึกษา จำนวนบ้านทั้งหมด 6 หลัง คือ

1. บ้านนายสาลี เพ็งจันทร์ (บ้านอ่าวหม้อแกง)
2. บ้านนายชื่น เทพยืนยง (บ้านอ่าวหม้อแกง)
3. บ้านนางฉลอง จันทร์เกตุเลียด (บ้านอ่าวหม้อแกง)
4. บ้านนางบุญนะ มาลาวงษ์ (บ้านอ่าวหม้อแกง)
5. บ้านนางเกวิภา เตชะพิบูลทรัพย์ (บ้านสองคลอง)
6. บ้านนายนิคม ก้อนเงิน (บ้านสองคลอง)

ภาพที่ 1 แผนที่เทศบาลนคร
ที่มา : เทศบาลนคร อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

บ้านอ่าวหม้อแกงและบ้านสองคลองอยู่ในหมู่ 10 และอยู่ในการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลต้นครามซึ่งมีพื้นที่การปกครองทั้งหมด 11 หมู่บ้าน ดังนี้ หมู่1 บ้านขนมจิน , หมู่2 บ้านวัดน้อย , หมู่3 บ้านก้ำห้อง-ลานคา , หมู่4 บ้านใหม่, หมู่6 บ้านแซก , หมู่7 บ้านปากคลองกุ่ม , หมู่8 บ้านหงส์ , หมู่9 บ้านลำบัวพัฒนา , หมู่10 บ้านอ่าวหม้อแกง , หมู่11 บ้านศาลาแดง, หมู่ 12 บ้านโรงนา (เทศบาลต้นคราม, 2561, น.1)

พื้นที่บริเวณตำบลโคกครามเป็นพื้นที่ราบลุ่มมีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่าน เดิมใช้เป็นเส้นทางคมนาคม
ใช้ปลูกและบริโภค แต่ปัจจุบันใช้ประโยชน์น้อยลง

ภาพที่ 2 บ้านอ่าวหม้อแกงและบ้านสองคลอง

ที่มา : <https://www.google.co.th/maps/place>.

3.1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาภูมิปัญญาในการสร้างบ้านทรงไทยที่บ้านอ่าวหม้อแกงและบ้านสองคลอง ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี และวิถีชีวิตของชุมชนสามวัฒนธรรมคือไทย ลาวเวียง และลาวพวน

3.2 วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาถึงสภาพทั่วไป ภูมิปัญญาในการสร้างบ้านทรงไทยที่เหมาะสมต่อสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิต วัฒนธรรมในชุมชน ที่ก่อให้เกิดอัตลักษณ์ของชุมชน

พื้นที่ทำการวิจัย คือ หมู่ 10 ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบไปด้วย 2 บ้าน ดังนี้

- ☐ บ้านอ่าวหม้อแกง
- ☐ บ้านสองคลอง

ภายใต้การปกครองของเทศบาลตำบลโคกคราม มีคลองจรเข้ใหญ่ไหลผ่านหรืออีกชื่อคือคลองบางปลาม้าหรือคลองเจ๊ก และยังเป็นพื้นที่กระจุกตัวของชุมชนที่หนาแน่น อาณาเขตของหมู่ 10 มีพื้นที่ตลอดตามแนวคลองจรเข้ใหญ่หรือคลองเจ๊กไปจรดถึงคลองชะโดถึงประตูเลื่อน ที่ตั้งของชุมชนทั้งสองอยู่บริเวณกลางลำคลองจรเข้ใหญ่ ลักษณะเป็นแอ่งเว้าชัดเจนจึงเรียกบริเวณนี้ว่าอ่าวหม้อแกง ส่วนบ้านสองคลองอยู่ติดกับบ้านอ่าวหม้อแกงมีคลองส่งน้ำชลประทานคัน

เกณฑ์ในการเลือกสองบ้านนี้ทำการวิจัย เนื่องจากมีรูปแบบบ้านส่วนใหญ่เป็นทรงไทย และมีวัฒนธรรมร่วมกันคือ ลาวเวียง ลาวพวน และไทย จากการสำรวจพบว่าบ้านมีอายุ 100 กว่าปี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เลือกบ้านที่มีรูปแบบทรงไทยอายุน้อยกว่า 100 ปีที่มีการประยุกต์ โดยกำหนดจำนวน 6 หลัง อยู่ในบ้านอ่าวหม้อแกง 4 หลัง บ้านสองคลอง 2 หลังคือ

1. บ้านนายสาลี เพ็งจันทร์ (บ้านอ่าวหม้อแกง)
2. บ้านนายชื่น เทพยืนยง (บ้านอ่าวหม้อแกง)
3. บ้านนางฉลอง จันทร์เกตุเลียด (บ้านอ่าวหม้อแกง)
4. บ้านนางบุญนะ มาลาวงษ์ (บ้านอ่าวหม้อแกง)
5. บ้านนางเกวิภา เตชะพิบูลทรัพย์ (บ้านสองคลอง)
6. บ้านนายนิคม ก้อนเงิน (บ้านสองคลอง)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การออกแบบเครื่องมือวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์ มีการกำหนดหัวข้อสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานของบ้าน ประวัติความเป็นมาของบ้าน

- **แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง** คือกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ไว้อย่างกว้างๆ มีประเด็นหลัก ส่วนประเด็นอื่นอาจเพิ่มเติมในตอนสัมภาษณ์จริง โดยไม่มีการเรียงลำดับคำถามไว้แน่นอนตายตัว จะปิดสัมภาษณ์เมื่อไหร่ก็ได้เมื่อผู้สัมภาษณ์เห็นว่าได้ข้อมูลเพียงพอแล้ว ใช้สัมภาษณ์ครั้งแรกในการสอบถามประวัติความเป็นมาของบ้านแต่ละหลัง
- **แบบสอบถาม** ใช้ในการประกวดโครงการ เพื่อประเมินผลหลังจากการลงพื้นที่สำรวจสังเกตการณ์ สัมภาษณ์ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง สมุด ปากกาสำหรับจดบันทึก เทปอัดเสียง กล้องถ่ายภาพเก็บข้อมูล

3.3 วิธีการศึกษา แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

(1) ศึกษาจากเอกสารต่างๆ คือ

- หนังสือ งานศึกษาวิจัยและวิทยานิพนธ์ บทความ
- เอกสารท้องถิ่น คือ หนังสือข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบล
- อินเทอร์เน็ต

(2) การเก็บข้อมูลในพื้นที่ ด้วยการลงพื้นที่จริงทำการสำรวจ จากผู้ที่เกี่ยวข้อง

(2.1) การสำรวจ

(2.2) การสัมภาษณ์เจ้าของบ้านทั้ง 6 หลัง แบบทางการและไม่เป็นทางการ

(2.3) การใช้แบบสอบถาม

(3) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยการเข้าร่วมประเพณีประจำหมู่บ้าน และทำการสังเกตพิธีการ คนในชุมชน และสิ่งแวดล้อมต่างๆ

3.2.2 รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผล นำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาเพื่อมองภาพรวมของข้อมูล เลือกประเด็นที่สำคัญและตรงกับวัตถุประสงค์ เขียนบรรยาย จัดพิมพ์เป็นเล่มวิชาการและหนังสือ

3.2.3 จัดประกวดโครงการอนุรักษ์บ้านทรงไทย มีขั้นตอนการวางแผนดังนี้

(1) ชื่อของโครงการครั้งนี้คือ “การเขียนโครงการอนุรักษ์บ้านทรงไทย”

(2) วัตถุประสงค์ของโครงการคือ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ความรู้และส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษาารู้ถึงคุณค่าของบ้านทรงไทย

(3) แหล่งอนุรักษ์บ้านทรงไทยคือที่ บ้านอ่าวหม้อแกงและบ้านสองคลอง ตำบลโคกคราม อ.บางปลาหม้อ จ.สุพรรณบุรี ซึ่งเป็นศูนย์กลางชุมชนในบริเวณนั้น

(4) ระยะเวลาในการจัดประกวดโครงการประมาณเดือนพฤษภาคม-กรกฎาคม

(5) กลุ่มเป้าหมายในการจัดประกวดการเขียนโครงการอนุรักษ์บ้านทรงไทยครั้งนี้คือ นักเรียนนักศึกษาวิทยาลัยช่างศิลป์สุพรรณบุรี

(6) วิธีจัดประกวดโครงการการเขียนอนุรักษ์บ้านทรงไทย

- จัดทำหนังสือขออนุมัติของจัดประกวดโครงการการเขียนอนุรักษ์บ้านทรงไทยต่อวิทยาลัยช่างศิลป์สุพรรณบุรี

- นำนักเรียนนักศึกษาระดับ ปวช. และ ปวส. ลงพื้นที่ทัศนศึกษาที่บ้านสองคลองและบ้านอ่าวหม้อแกง ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี

- ประชาสัมพันธ์โครงการประกวดการเขียนอนุรักษ์บ้านทรงไทยภายในวิทยาลัยฯ

- ประกาศผลตัดสินโครงการการเขียนอนุรักษ์บ้านทรงไทย

3.2.4 วิธีการตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

นักเรียนนักศึกษาเข้าร่วมโครงการร้อยละ 80 จากที่ตั้งเป้าไว้ 30 โครงการ

3.2.5 นำข้อมูลทั้งหมดมารวบรวม

-

บทที่ 4

ผลการวิจัย

4.1 สภาพทั่วไปและความเป็นมาของชุมชน

จังหวัดสุพรรณบุรีตั้งอยู่ในภาคกลางของประเทศไทย การปกครองแบ่งออกเป็น 10 อำเภอ คือ 1. อำเภอเมืองสุพรรณบุรี 2. อำเภอเดิมบางนางบวช 3. อำเภอด่านช้าง 4. อำเภอบางปลาม้า 5. อำเภอศรีประจันต์ 6. อำเภอดอนเจดีย์ 7. อำเภอสองพี่น้อง 8. อำเภอสามชุก 9. อำเภออู่ทอง 10. อำเภอหนองหญ้าไซ

อำเภอบางปลาม้าเป็นหนึ่งในสิบอำเภอของจังหวัดสุพรรณบุรีตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2440 สมัยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพเป็นเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย มีเจ้าพระยาศรีวิชัยนิพนธ์เป็นสมุหเทศาภิบาล พระสมุหเทศาภิบาลเป็นข้าหลวงประจำจังหวัดสุพรรณบุรี ที่มาของชื่อ "อำเภอบางปลาม้า" สันนิษฐานว่าเดิมบริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีนตั้งแต่ตอนใต้ของตลาดเก่าห้องลงมาจนถึงคู้ตาเพชรเป็นที่ลุ่ม น้ำในห้วยหนองบึงไหลลงมารวมกันในแม่น้ำ จึงเกิดเป็นบริเวณที่มีปลาชุกชุม โดยเฉพาะปลาม้าจะมีมากกว่าบริเวณอื่นๆ ดังนั้นเมื่อกำหนดเขตสร้างที่ว่าการอำเภอขึ้นในบริเวณดังกล่าว จึงให้ชื่อว่าอำเภอบางปลาม้า ความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ อำเภอบางปลาม้าเคยเป็นเส้นทางเสด็จประพาสต้นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ในปี พ.ศ.2447 และ 2451 (ศูนย์บริการอำเภอ. <http://www.amphoe.com/menu.php?am=691&pv=65&mid=1>. 25 มิถุนายน 2561) อำเภอบางปลาม้าแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น 14 ตำบลได้แก่ 1.โคกคราม 2.บางปลาม้า 3.ตะค่า 4.บางใหญ่ 5.กฤษณา 6.สาละ 7.ไผ่ทองดิน 8.องครักษ์ 9.จรเข้มใหญ่ 10.บ้านแหลม 11.มะขามล้ม 12.วังน้ำเย็น 13.วัดโบสถ์ 14.วัดดาว

ตำบลโคกครามเป็นตำบลที่เป็นพื้นที่ทำการศึกษา ห่างจากอำเภอบางปลาม้าประมาณ 3 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 31 ตารางกิโลเมตร ซึ่งประกอบด้วย 11 หมู่บ้าน หมู่ที่ 1 บ้านขนมจิน, หมู่ที่ 2 บ้านสวนชิง, หมู่ที่ 3 บ้านลานคา , หมู่ที่ 4 บ้านใหม่, หมู่ที่ 5 บ้านโคกคราม, หมู่ที่ 6 บ้านแขก, หมู่ที่ 7 บ้านปากคลองกุ่ม, หมู่ที่ 8 บ้านหงษ์, หมู่ที่ 9 บ้านลำบัว, หมู่ที่ 10 บ้านหม้อแกง, หมู่ที่ 11 บ้านศาลาแดง

ที่เรียกว่า "ตำบลโคกคราม" ตามคำบอกเล่านั้น เนื่องจากบริเวณนี้เป็นที่สูงน้ำท่วมไม่ถึงและมี "ต้นคราม"จำนวนมากจึงให้ชื่อว่า "โคกคราม" ชาวไร่ชาวนาจะใช้ต้นครามเป็นที่ปัก ต้นครามยังเอาไว้ใช้ย้อมผ้าอีกด้วย ปัจจุบันต้นครามที่ตำบลโคกครามเหลือน้อย มีปลูกไว้เป็นสัญลักษณ์เท่านั้นเช่นที่เทศบาลต้นคราม ลักษณะมีดอกสีม่วง ผักสีดำ มี 2 ประเภทคือ ต้นทรงพุ่ม และต้นล้มลุก ที่นี้น่าจะเป็น

ต้นทรงพุ่มแต่ไม่เหลือหลักฐาน (ดำรงกิตติ บุญสงวนศรี. (21 มีนาคม 2561). นายกเทศมนตรี. สัมภาษณ์.)

เขตพื้นที่

ทิศเหนือ ติดกับ ต.ท่าระหัด อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี

ทิศใต้ ติดกับ ต.ตะค่า อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี

ทิศตะวันออก ติดกับ ต.จรเข้มใหญ่ , ต.องครักษ์ อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี

ทิศตะวันตก ติดกับ ต.บางปลาม้า อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี

ตำบลโคกครามแบ่งการปกครองเป็น 2 ส่วน คือเทศบาลโคกครามและเทศบาลต้นคราม

เทศบาลตำบลโคกคราม มีพื้นที่ทั้งหมด 1.21 ตารางกิโลเมตรหรือ 756.3 ไร่ มีหมู่บ้านในเขตการปกครอง 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 4 บ้านใหม่, หมู่ที่ 5 บ้านโคกคราม เต็มพื้นที่ และหมู่ที่ 10 บ้านอ่าวหม้อแกงบางส่วน มีครัวเรือนทั้งสิ้น 831 ครัวเรือน ประชากร 1,593 คน แยกเป็นรายหมู่บ้านดังนี้

หมู่ที่ 4 บ้านใหม่ ประชากรชาย 76 คน หญิง 81 คน รวม 157 คน จำนวนครัวเรือน 60 ครัวเรือน

หมู่ที่ 5 บ้านโคกคราม ประชากรชาย 606 คน หญิง 654 คน รวม 1,260 คน จำนวนครัวเรือน

711 ครัวเรือน

หมู่ที่ 10 บ้านอ่าวหม้อแกง ประชากรชาย 86 คน หญิง 90 คน รวม 176 คน จำนวนครัวเรือน 60

ครัวเรือน (สำนักงานเทศบาลโคกคราม, 2561)

เทศบาลต้นคราม เดิมเป็นสุขาภิบาลภายหลังยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาล การตั้งชื่อเพื่อให้สอดคล้องกับตำนานต้นคราม เทศบาลต้นครามปกครองทั้งหมด 11 หมู่ ประกอบด้วย หมู่1 บ้านขนมจีน , หมู่2 บ้านวัดน้อย , หมู่3 บ้านเก้าห้อง-ลานคา , หมู่4 บ้านใหม่, หมู่6 บ้านแซก , หมู่7 บ้านปากคลองกุ่ม , หมู่8 บ้านหงส์ , หมู่9 บ้านลำบัวพัฒนา , หมู่10 บ้านอ่าวหม้อแกง , หมู่11 บ้านศาลาแดง, หมู่12 บ้านโรงนา

ลักษณะภูมิประเทศ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีทรัพยากรดินและน้ำสมบูรณ์ มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่าน มีคลองชลประทานหลายสาย เหมาะสำหรับการทำเกษตรกรรม

ลักษณะภูมิอากาศ เนื่องจากเทศบาลตั้งอยู่บริเวณภาคกลาง จึงได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้โดยตรง ทำให้มีฝนตกติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน

มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับตำบลท่าระหัด อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

ทิศใต้ ติดกับตำบลองครักษ์ ตำบลตะค่า อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

ทิศตะวันออก ติดกับตำบลจรเข้มใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

ทิศตะวันตก ติดกับตำบลบางปลาเ้า อำเภอบางปลาเ้า จังหวัดสุพรรณบุรี

ประชากรทั้งหมด 5,589 คน ประกอบด้วย

หมู่ที่ 1 บ้านขมจีน จำนวนครัวเรือน 152 ครัวเรือน หญิง 231 คน ชาย 227 คน

หมู่ที่ 2 บ้านวัดน้อย จำนวนครัวเรือน 210 ครัวเรือน หญิง 352 คน ชาย 296 คน

หมู่ที่ 3 บ้านเก้าห้อง-ลานคา จำนวนครัวเรือน 180 ครัวเรือน หญิง 249 คน ชาย 204 คน

หมู่ที่ 4 บ้านใหม่ จำนวนครัวเรือน 91 ครัวเรือน หญิง 113 คน ชาย 95 คน

หมู่ที่ 6 บ้านแขก จำนวนครัวเรือน 256 ครัวเรือน หญิง 314 คน ชาย 317 คน

หมู่ที่ 7 บ้านปากคลองกุ่ม จำนวนครัวเรือน 188 ครัวเรือน หญิง 266 คน ชาย 217 คน

หมู่ที่ 8 บ้านหงส์ จำนวนครัวเรือน 155 ครัวเรือน หญิง 231 คน ชาย 239 คน

หมู่ที่ 9 บ้านลำบัวพัฒนา จำนวนครัวเรือน 158 ครัวเรือน หญิง 301 คน ชาย 271 คน

หมู่ที่ 10 บ้านอ่าวหม้อแกง จำนวนครัวเรือน 201 ครัวเรือน หญิง 318 คน ชาย 292 คน

หมู่ที่ 11 บ้านศาลาแดง จำนวนครัวเรือน 205 ครัวเรือน หญิง 251 คน ชาย 257 คน

หมู่ที่ 12 บ้านโรงนา จำนวนครัวเรือน 157 ครัวเรือน หญิง 309 คน ชาย 276 คน (เทศบาลตัน

คราม, 2561, น.1-4)

ที่หมู่ 10 ประกอบด้วย 2 บ้านคือ บ้านอ่าวหม้อแกงและบ้านสองคลอง มีคลองจรเข้ใหญ่ไหลผ่านหรืออีกชื่อคือคลองบางปลาเ้าหรือคลองเจ๊ก อาณาเขตของหมู่ 10 มีพื้นที่ตลอดตามแนวคลองจรเข้ใหญ่หรือคลองเจ๊กไปจรดถึงคลองชะโด ถึงประตูเลื่อน อยู่ภายใต้การปกครองของเทศบาลตันคราม อาชีพของประชากรส่วนใหญ่ทำนาเป็นหลัก

4.2 การตั้งถิ่นฐาน

ความเป็นมาของชุมชนบ้านอ่าวหม้อแกงและบ้านสองคลอง

บ้านอ่าวหม้อแกง เป็นชื่อของหมู่ 10 ตำบลโคกครามที่ปรากฏในทะเบียนราษฎร และมีอีกชื่อหนึ่งคือบ้านลาดหญ้าแพรกเป็นชื่อที่ชาวบ้านเรียกกันมา ที่มาของชื่ออ่าวหม้อแกงมาจากบริเวณนี้เป็นที่ลุ่ม ลักษณะเป็นเว้งเป็นช่วงที่กระแสน้ำไหลเซาะตลิ่งเป็นแอ่งเว้าเข้าข้างใน มองแล้วคล้ายหม้อแกง ชาวบ้านจึงเรียกที่นี่ว่าอ่าวหม้อแกง ต่อมาเมื่อมีคนมาอาศัยอยู่ได้มากถมิที่เพิ่มทีหลัง มีบางส่วนที่เป็นโคก (ประวัติย์ อีสสอาด (28 มกราคม 2561). สัมภาษณ์.)

เดิมทางหน่วยงานรัฐได้ทำสัญลักษณ์เป็นหม้อปูนขนาดใหญ่ตั้งไว้ทางเข้าด้านหน้าติดถนน 340 แต่ปัจจุบันแตกหักหมดแล้ว บริเวณนี้เป็นที่สาธารณประโยชน์ไม่มีโฉนด ชาวบ้านมาตั้งบ้านเรือนที่นี่เพราะใกล้น้ำติดคลองใช้เรือสัญจรไปมาสะดวก เนื่องจากสมัยก่อนที่ตอนไม่มีถนนเดินทางลำบาก การเดินทางสมัยก่อนใช้เรือเป็นส่วนใหญ่ ถนนปัจจุบันทำใหม่โดยสำนักงานที่ดินจากเดิมที่มีทางอยู่แล้วให้ดีขึ้นในปี พ.ศ.2557 ทางอำเภอเข้ามาจัดสรรแบ่งล็อกที่ดินให้

แต่มีบ้าน 2 หลังที่ไม่ได้รับการจัดสรรคือ บ้านนายสาลี เพ็งจันทร์และบ้านนางฉลอง จันทร์เกตุ เลียด เพราะมีทรัพย์สินคือที่ดินสำหรับทำมาหากินที่เกิดจากการซื้อจึงเข้าโครงการไม่ได้ แต่ปัจจุบันได้ทำ ประชาพิจารณได้การยอมรับจากชุมชนแล้ว จึงสามารถอาศัยอยู่ได้ต่อไปแต่ออกโฉนดไม่ได้ เป็นการเช่าที่ หลวง ที่ดินที่ได้รับการจัดสรรประมาณ 100-200 ตารางวาต่อ 1 ครอบครัว เสียค่าเช่าตารางวาละ 1 บาท ต่อปีหรือปีละ 1,000 ต่อไร่ แต่ระยะแรกชาวบ้านในชุมชนยังไม่ค่อยยอมรับเนื่องจากอยู่มาตั้งแต่บรรพบุรุษ เป็นเวลาร้อยกว่าปีแล้ว หลักฐานที่สามารถกล่าวอ้างได้จากอายุของนางทองคำมารดานางฉลองที่มีอายุ 93 ปีแล้ว แหล่งที่มาชาวบ้านไม่ทราบแน่ชัด ส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกัน มีเชื้อสายลาวเวียงเป็นส่วนใหญ่ อาจมีลาวพวนบ้าง ส่วนคนไทยเกิดจากการแต่งงาน บริเวณที่ทำการศึกษานี้มีบ้าน 26 หลัง

บ้านสองคลอง ที่มาของชื่อมาจากมีลำคลอง 2 คลองไหลผ่านหลังบ้านฝั่งตะวันตกของนายนิคม ก้อนเงิน คือคลองเป็นทางลัดที่ไปบ้านหงส์ อีกคลองไหลผ่านบ้านนายนิคมทางไปบ้านลำบัว ทั้ง 2 คลอง เป็นลำคลองเล็กๆ สมัยก่อนชาวบ้านจะใช้เป็นทางลัดสัญจรจากแถวบ้านลำบัวมาวัดศาลาทำทรายเพื่อมา ทำบุญ เนื่องจากวัดศาลาทำทรายเป็นวัดที่ใกล้ชุมชนแถบนั้นมากที่สุด แต่ปัจจุบันบ้านลำบัวมีวัดเป็นของ ตนเองคือวัดลำบัวและได้ทำถนนไว้สัญจรทางบกแทนทางน้ำ ทำให้ลำคลองทั้งสองไม่ได้ใช้เป็นทางสัญจร เหมือนในอดีต

การประกอบอาชีพทั้งสองชุมชนส่วนใหญ่ทำนา รับจ้างทั่วไป ปลูกผักเพื่อใช้กินในครอบครัว ใน คลองเดิมมีการปลูกผักบุ้ง ผักกระเฉด แต่ปัจจุบันไม่ค่อยพบเห็น

4.3 วัฒนธรรมประเพณี

ชุมชนบ้านอ่าวหม้อแกงและบ้านสองคลองประกอบด้วยชาวลาวเวียงเป็นส่วนใหญ่ มีลาวพวนบ้าง ส่วนคนไทยมาแต่งงานกับคนท้องถิ่น การประกอบพิธีกรรมหรือสืบสานประเพณีจึงมีทั้งประเพณีไทยและลาวเวียง, ลาวพวน มีดังนี้

เดือนยี่และเดือนสาม (มกราคม – กุมภาพันธ์) = 1.ประเพณีลงแขกเกี่ยวข้าว แต่
ปัจจุบันไม่มีแล้วเพราะเปลี่ยนจาก
นาปีเป็นนาปรัง

เดือนสาม (กุมภาพันธ์) = 1.ทำบุญวันสำคัญทางพุทธศาสนาวันมาฆบูชา

เดือนห้า (เมษายน) = 1.งานสงกรานต์ประเพณีไทย ตักบาตรทำบุญทางพุทธ
ศาสนา

2.หลังสงกรานต์มีประเพณีไหว้พ่อเลี้ยงและแม่เฒ่า

3.ประเพณีไหว้ศาลและทรงเจ้า จัดหลังสงกรานต์
เดือนเมษายน ขึ้น 12 ค่ำ

เดือนแปด (กรกฎาคม) = 1.วันเข้าพรรษา ทำบุญวันสำคัญทางพุทธศาสนา

เดือนเก้า (สิงหาคม) = 1.ประเพณีทำบุญข้าวประดับดิน

เดือนสิบ (กันยายน) = 1.ประเพณีวันสารทไทย

เดือนสิบสอง (พฤศจิกายน) = 1.ประเพณีการทอดกฐิน
2.ประเพณีทอดผ้าป่าลอยกระทง

วัฒนธรรมประเพณีในชุมชนทั้งสองมีทั้งพิธีทางพุทธศาสนาและการนับถือผี ประเพณีทางพุทธศาสนาได้แก่วันสำคัญทางพุทธศาสนา คือวันมาฆบูชา วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา การทอดกฐิน และประเพณีทอดผ้าป่าลอยกระทง ชาวบ้านทั้งสองชุมชนมาทำบุญที่วัดศาลาท่าทรายซึ่งเป็นวัดแห่งเดียวในบริเวณนั้นที่ใกล้ที่สุด

ส่วนประเพณีการนับถือผีส่วนใหญ่จะเป็นวัฒนธรรมของชาวลาวเวียงและลาวพวนที่นับถือร่วมกัน ได้แก่ ประเพณีไหว้พ่อเลี้ยงและแม่เฒ่า ประเพณีไหว้ศาลและทรงเจ้า ประเพณีทำบุญข้าวประดับดิน และประเพณีวันสารทไทย

ในงานวิจัยนี้กล่าวถึงประเพณีที่สำคัญของชุมชนอ่าวหม้อแกงและบ้านสองคลองที่สำคัญและเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่มี 2 ประเพณีคือ

1.ประเพณีไหว้พ่อเลี้ยงและแม่เฒ่า

2.ประเพณีไหว้ศาลและทรงเจ้า

ประเพณีไหว้พ่อเลี้ยงและแม่เฒ่า

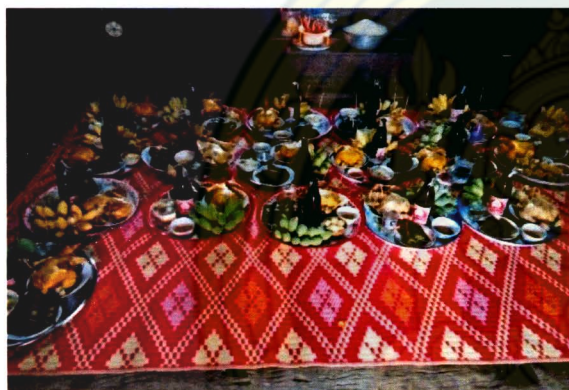
คือพ่อเลี้ยงเวียงทองและแม่เฒ่าด้า ชาวชุมชนนับถือเปรียบเหมือนเทวดา งานจัดขึ้นช่วงท้ายสงกรานต์ ในปี 2561 นี้กำหนดให้เป็นวันที่ 17 เมษายน เป็นประเพณีที่รวมลูกหลาน การทำพิธีที่ทำที่บ้านครูฉลอง (นางฉลอง จันทรเกตุเลียด) จุดประสงค์การไหว้เพื่อให้อยู่ดีมีสุข ทำปีละครั้ง ของที่ไหว้ประกอบด้วย ไก่ ข้าวต้มไม่มีกัวย เหล้า แต่ไม่มีศาลที่ จะใช้วิธีกำหนดว่าพ่อเลี้ยงอยู่ตรงนี้ใช้ปูเสื่อแทนเพื่อวางของไหว้ ส่วนแม่เฒ่าด้าจะไหว้ข้างนอก พิธีเริ่มตั้งแต่เช้าประมาณ 7 โมง ชาวบ้านนำอาหารมาไหว้ที่บ้านครูฉลองเนื่องจากทำพิธีที่บ้านหลังนี้เป็นเวลานานแล้วและครอบครัวครูฉลองเป็นคนเก่าแก่ของชุมชนแห่งนี้ จากนั้นรอรจนรูปหมอดจิงลาของไหว้ กัวยและข้าวต้มมัดนำกลับบ้าน ส่วนเหล้าจะกรอกใส่ขวดน้ำรวมกัน ส่วนไก่ต้มนำมารับประทานร่วมกันตั้งวงข้าว โดยแยกเป็นวงผู้ใหญ่และวงเด็กต่างหากแสดงให้เห็นถึงความกลมเกลียวกันของชุมชนและความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ เด็กๆ ในชุมชนได้รู้จักกันทุกคน และเป็นการให้เด็กๆ ได้เข้าร่วมพิธีสำคัญเพื่อปลูกฝังสืบทอดประเพณีนี้ต่อไป เป็นประเพณีที่ทำตามปู่ย่าตายายสืบทอดมาจากเวียงจันทน์

ภาพที่ 3 สถานที่ไหว้พ่อเลี้ยงเวียงทอง

ภาพที่ 4 แม่เฒ่าดำจะไหว้ข้างนอก

ภาพที่ 5 ของไหว้ประกอบด้วย ไก่ต้ม ข้าวต้มไม่มีกล้วย กล้วย และเหล้า

ภาพที่ 6 ระหว่างรอและลาของไหว้

ภาพที่ 7 แบ่งกลุ่มผู้ใหญ่และเด็กรับประทานอาหาร

ประเพณีไหว้ศาลและทรงเจ้า

จัดหลังสงกรานต์ เดือนเมษายน ขึ้น 12 ค่ำ เป็นประเพณีที่ทำกันมานานแล้วมี 2 วัน วันแรกจัดขึ้นก่อน 12 ค่ำมีพิธีตอนกลางคืนเชิญเจ้าพ่อประทับ ชาวบ้านมารวมตัวกันที่บ้านที่ทำพิธีเพื่อรอเจ้าพ่อประทับทรง สาเหตุที่ทำที่บ้านนี้เพราะศาลตั้งอยู่ที่นี่ จากนั้นมีพิธีบายศรีเพื่อเสริมดวง จากนั้นเป็นพิธีครอบครู เมื่อเจ้าพ่อประทับชาวบ้านจะถามคำถามที่ตนเองสงสัยหรือขอความช่วยเหลือจากเจ้าพ่อ มีปีนี้คือ พ.ศ.2561 มีเจ้าพ่อประทับ 3 องค์คือ เจ้าพ่อมาลัยกัน, เจ้าพ่อคลองกระโดน และเจ้าพ่อหลักเมืองมาจากเวียงจันทน์ คนทรงชื่อนายเป็ก เป็นคนลาวเวียง มาจากโคกคราม เจ้าพ่อทั้งสามแต่งกายแบบลาว จำนวนของเจ้าพ่อแต่ละปีไม่เท่ากัน ปีที่แล้วมีเจ้าพ่อประทับทรง 7 องค์

เจ้าพ่อคลองกระโดนและ พ่อปู่ (หญิงไล่เสือสี่ลัม)	เจ้าพ่อมาลัยกันและ กุมาร (เป็นคนทรงคน ใหม่ไล่เสือสี่ชมพู)	เจ้าพ่อหลักเมือง (หญิงไล่เสือสี่ชมพู) และขุนเณร
--	---	---

ภาพที่ 8 ศาลประจำหมู่บ้าน

วันที่ 2 ชาวบ้านนำของมาไหว้ที่ศาล

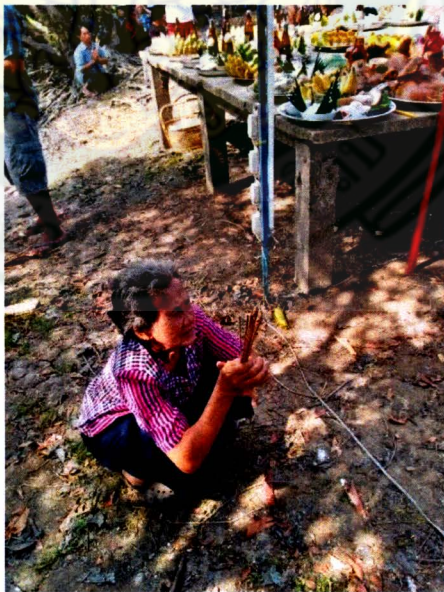

ภาพที่ 9 ชาวบ้านนำของไหว้มาถวาย

ภาพที่ 10 ชาวบ้านนำของไหว้มากถวาย

เมื่อเจ้าพ่อมาถึงศาล ชาวบ้านจัดรูปนำไปปักไว้ที่ช่องไห้วและในกระถางหน้าศาล แล้วรอรูปหมดดอก แต่ก่อนมีรำถวายเจ้าพ่อแต่ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นใช้เครื่องเสียงแทนมีนางรำรำถวายแต่ปีนี้ไม่มี มีชาวบ้านและช่างทรงร่วมกันรำ ระหว่างรอรูปหมดเจ้าพ่อมาลัยกันพูดถึงพิธีไหว้ศาลว่าเป็นสิ่งที่ทำกันสืบต่อมาจากบรรพบุรุษปู่ย่าตายาย ลูกหลานได้ทำสืบต่อกันมาเพื่อให้ทำมาหากินดีขึ้น ให้ลูกหลานบอกปู่ย่าตายายว่าทำให้แล้วไม่ต้องห่วงจะได้ไปดี ประเพณีนี้ปู่ย่าตายายได้ทำไว้ให้ แต่ไม่บังคับให้ลูกหลานทำต่อไป ระหว่างรอชาวบ้านให้เจ้าพ่อเป่าหิ้วให้ขอของดีให้อยู่เย็นเป็นสุข มีโชคมีลาภ ค้าขายรุ่งเรือง บางคนนำศีระพะอ์แก่ให้เจ้าพ่อลงนะเมตตามหานิยม

ภาพที่ 11

ภาพที่ 12 จุดรูปปากทึของไหว้และในกระถาง

ภาพที่ 13 ระหว่างรอรูปหมดเจ้าพ่อมาลัยกันพุดคุยกับผู้ร่วมพิธี

ภาพที่ 14 ชาวบ้านและคนทรงร่วมกันรื้อระหว่างรอรูปหมด

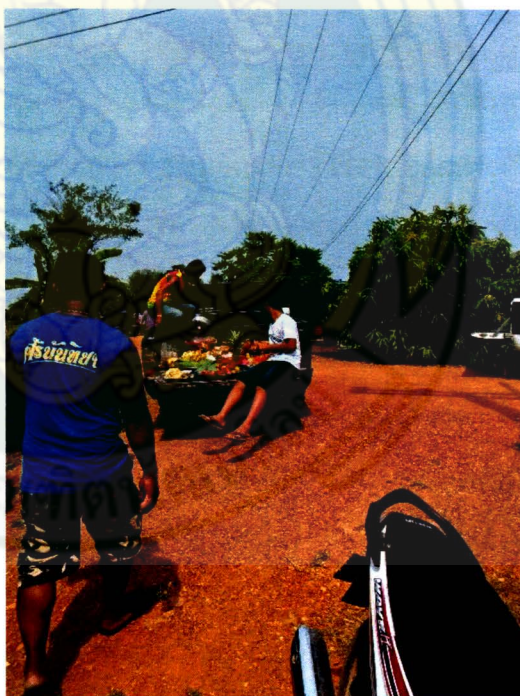
ก่อนเจ้าพ่อจะลงจากศาลมีการจุดประทัด เจ้าพ่อพรมน้ำมนต์และแจกของขนมให้กับผู้ร่วมพิธี จากนั้นเจ้าพ่อผูกแขนเสร็จแล้ว ต่างคนต่างเก็บของไหว้แยกย้ายกลับบ้าน

ภาพที่ 15 พ่อปู่พรมน้ำมนต์

ภาพที่ 16

ภาพที่ 17 ชาวบ้านลาของไหว้กลับบ้าน

ภาพที่ 18 แผ่นไม้ในศาลเรียกลูกไม้ บ้านไหนมีเด็กจะนำลูกไม้มาขึ้น

นอกจากนี้ยังมีประเพณีที่เป็นของลาวเวียงและลาวพวนคือ การทำบุญข้าวประดับดิน ชาวสองคลองและชาวอ่าวหม้อแกงมาร่วมทำบุญกับชาวศาลาทำทรายที่วัดศาลาทำทรายแห่งนี้ซึ่งเป็นศูนย์กลางของชุมชนทั้งสาม แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่าง 3 ชุมชนและ 3 เชื้อชาติคือลาวเวียง ลาวพวน และไทย

บุญข้าวประดับดิน

หรือบุญเดือนเก้า เป็นประเพณีหนึ่งในฮีตสิบสอง นิยมทำกันในวันแรม 14 ค่ำ เดือนเก้า เป็นบุญที่ทำเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่เปรตหรือญาติมิตรที่ตายไปแล้ว ข้าวประดับดินได้แก่ ข้าวพร้อมอาหาร คาวหวานได้แก่ เนื้อ ปลา ผัก ผัก ไข่ต้ม ขนม น้ำอ้อย น้ำตาล กัลลว ผลไม้และหมากพลู บุหรี่ ห่อด้วยใบตอง อาหารคาวห่อหนึ่ง ของหวานห่อหนึ่ง หมากพลู บุหรี่ใส่ในห่อกระทงเดียวกันได้ หรืออาจนำใส่ในห่อหรือกระทงเดียวกันทั้งหมดก็ได้ ตอนเช้ามีเวลา 4 นาฬิกาถึง 6 นาฬิกา ชาวบ้านนำกระทงไปวางไว้ตามใต้ต้นไม้ แขนงไม้ตามกิ่งไม้ ตามบริเวณกำแพงวัดบ้าง หรือวางไว้ตามพื้นดินเรียกว่า “ห่อข้าวน้อย” จุดเทียนไว้ พร้อมกับเชิญวิญญาณของญาติมิตร นำภัตตาหารไปถวายแด่พระภิกษุ สามเณร แล้วอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ตายโดยกรวดน้ำให้

ที่มาของเรื่องการทำบุญข้าวประดับดินมาจากความเชื่อในตำนานพระเจ้าพิมพิสารได้ยกยอกเงินวัดของสงฆ์ต่างๆ ไปเป็นของตนเองในสมัยพระกัศสปะพุทธเจ้า พวกอดีตญาติพระเจ้าพิมพิสารเหล่านั้น ครั้นตายไปแล้วได้ไปเกิดเป็นเปรตในนรกพุทธันดร เมื่อพระเจ้าพิมพิสารถวายทาน

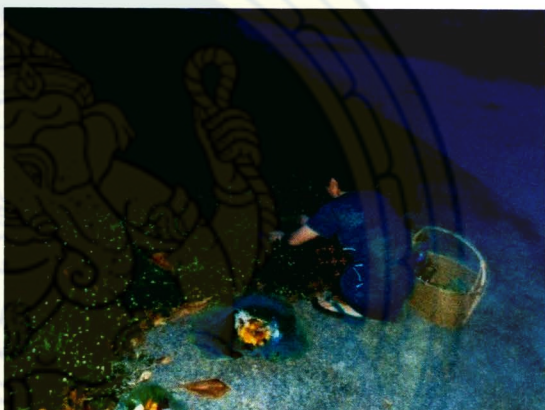
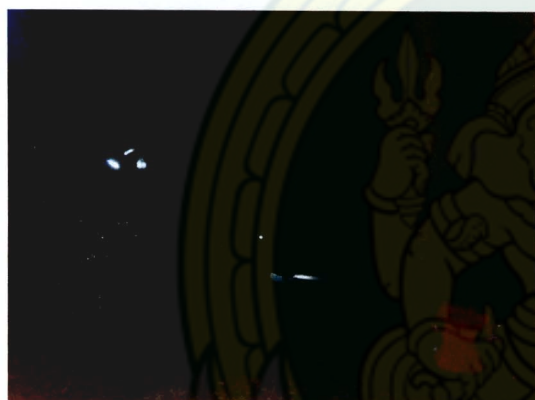
แต่พระสมณโคดมพุทธเจ้าในภัททกัปนี้ ก็ไม่ได้กวตน้ำอุทิสสวนกุศลไปให้แก่พวกญาติเหล่านั้น พอตกกลางคืนพวกเปรตญาติพระเจ้าพิมพิสารเหล่านั้นมาส่งเสียงร้องไหยหวนและแสดงรูปร่างอันน่ากลัวให้แก่พระเจ้าพิมพิสารเห็นและได้ยิน พอเช้าพระเจ้าพิมพิสารได้เสด็จไปถามพระพุทเจ้า พระพุทองค์ทรงเล่าเรื่องราวที่เป็นมูลเหตุให้พระเจ้าพิมพิสารทรงทราบ พระเจ้าพิมพิสารได้ทำบุญถวายทานอีก และทรงอุทิสสวนกุศลไปให้ พวกญาติที่ตายไปแล้วได้รับสวนกุศลได้มาแสดงตนให้พระเจ้าพิมพิสารเห็นและทราบว่าทุกข์ที่พวกญาติได้รับนั้นทุเลาเบาบางลงแล้ว เพราะการอุทิสสวนกุศลของพระองค์ จึงถือเอามูลเหตุนี้ทำบุญข้าวประดับดินต่อกันมา ประเพณีนี้นอกจากชาวลาวเวียงจะปฏิบัติต่อกันมาแล้วยังปรากฏในภาคอีสานด้วย (คุณานนต์ ธีบุญะ. <https://www.facebook.com/groups/505470276225925?view=permalink&id=1571716696267939>. 8 กันยายน 2561)

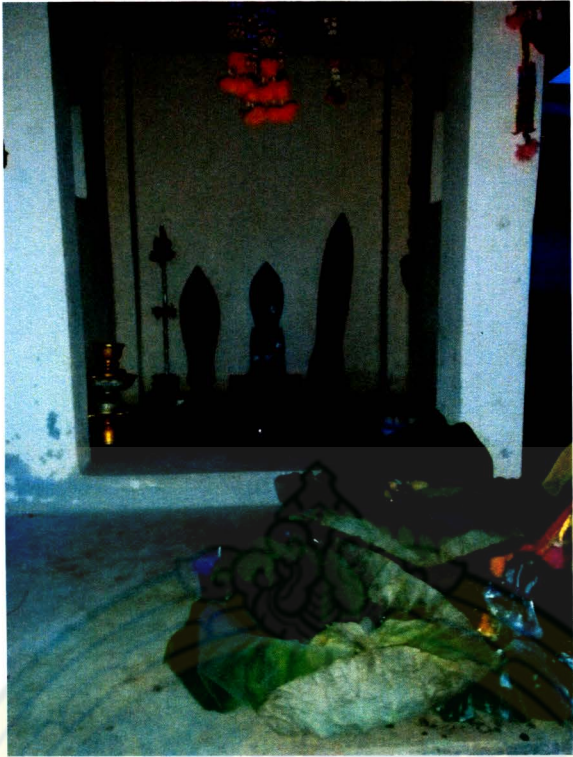
ภาพที่ 19 ชาวบ้านทั้ง 3 หมู่ร่วมกันทำบุญข้าวประดับดิน

ภาพที่ 20 จุดธูปเทียนถวายพระ

ภาพที่ 21 หลังจากพระสงฆ์สวดเสร็จ ชาวบ้านนำข้าวไปวางไว้ตามต้นไม้หรือริมน้ำ

ภาพที่ 22 ไหว้ศาลประจำหมู่บ้าน

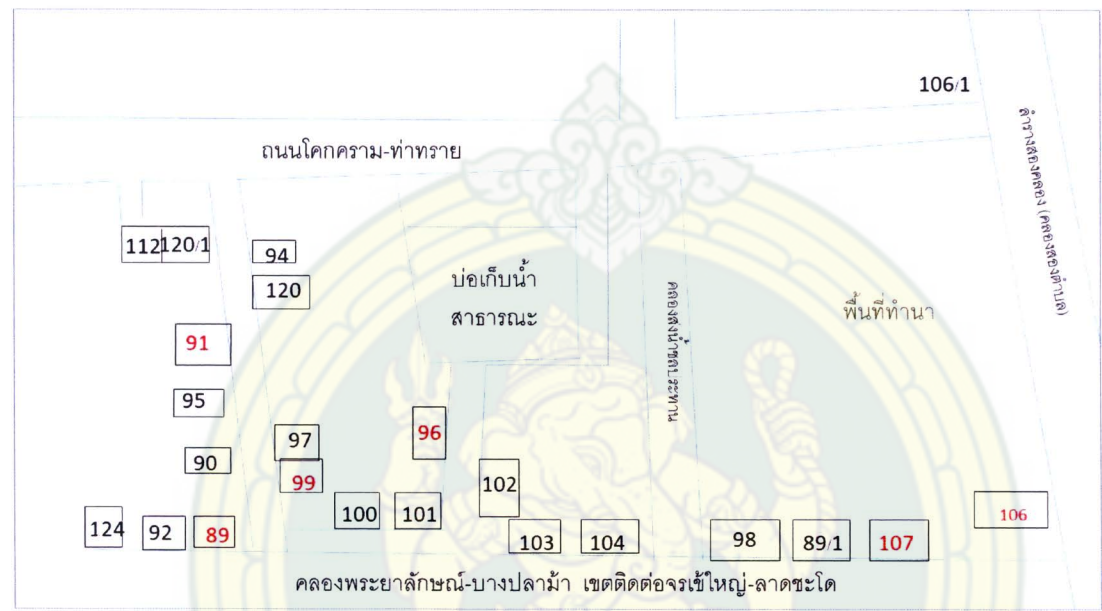
ภาพที่ 23 ข้าว
พร้อมอาหารคาว
หวานห่อด้วยใบบัว
เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้
ญาติและวิญญาณ
ทั้งหลาย

ภาพที่ 24 สำหรับวิถีชีวิตสมัยใหม่อาจประยุกต์ใช้โฟมแทนใบบัวเพื่อความสะดวก

4.4 รูปแบบบ้านและประวัติความเป็นมาของบ้านทรงไทยหมู่ 10 บ้านอ่าวหม้อแกงและบ้านสองคลอง

จากการลงพื้นที่ศึกษาพบว่าบ้านทรงไทยที่น่าสนใจจำนวน 6 หลัง ประกอบด้วย บ้านอ่าวหม้อแกง 4 หลัง บ้านสองคลอง 2 หลัง มีอายุ 100 ปีขึ้นไป ซึ่งที่นี่มีความน่าสนใจในเรื่องของการประยุกต์รูปทรงให้สอดคล้องกับประโยชน์ใช้งานและสภาพภูมิศาสตร์ แต่ยังคงรูปแบบบ้านทรงไทย แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนในการสร้างที่อยู่อาศัย โดยจะทำการศึกษาประวัติความเป็นมาของบ้านแต่ละหลัง

ภาพที่ 25 แผนผังบ้านเลขที่บ้านอ่าวหม้อแกงและบ้านสองคลอง

- บ้านที่ทำการศึกษประกอบด้วย 6 หลัง ตามแผนผังดังนี้
- หมายเลข 106 บ้านนายนิคม ก้อนเงิน (บ้านสองคลอง)
 - หมายเลข 107 บ้านนางเกวิภา เตชะพิบูลทรัพย์ (บ้านสองคลอง)
 - หมายเลข 96 บ้านนางบุญนะ มาลาวงษ์ (บ้านอ่าวหม้อแกง)
 - หมายเลข 99 บ้านนางฉลอง จันทรเกตุเลียด (บ้านอ่าวหม้อแกง)
 - หมายเลข 89 บ้านนายสาลี เพ็งจันทร์ (บ้านอ่าวหม้อแกง)
 - หมายเลข 91 บ้านนายชื่น เทพยืนยง (บ้านอ่าวหม้อแกง)

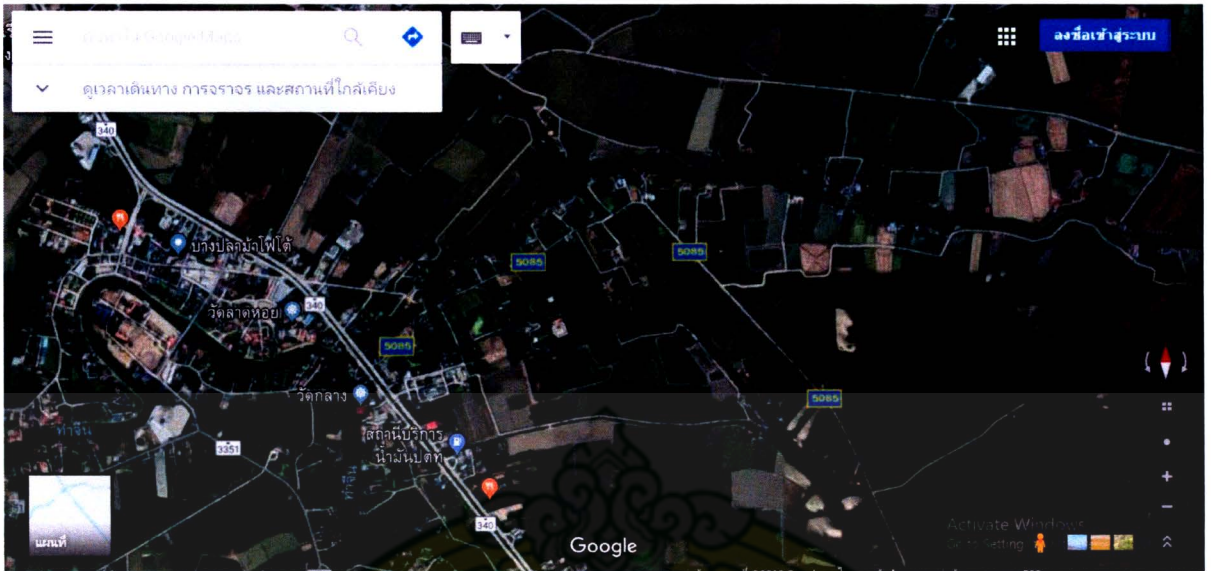
บ้านหลังที่ 1 บ้านนายสาลี เพ็งจันทร์ บ้านเลขที่ 89 บ้านอ่าวหม้อแกง

ภาพที่ 26 นายสาลี เพ็งจันทร์

บ้านเลขที่ 89 บ้านอ่าวหม้อแกง หมู่ 10 ต.โคกคราม อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี นายสาลีเป็นเจ้าของบ้าน สมาชิกในบ้านทั้งหมด 7 คน นายสาลีเป็นสมาชิกสภาเทศบาลและประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก บ้านสร้างตั้งแต่สมัยปู่กับตา เดิมมีถิ่นฐานที่วัดกลาง ย้ายอยู่ที่วัดลาดหอย ส่วนปู่กับย่าไม่รู้ที่มา บิดาคือนายสุกและนางเรือน อายุบ้าน 100 กว่าปี

บ้านหลังนี้สร้างขึ้นนานแล้วแต่มีการเปลี่ยนแปลงซ่อมแซมมาเรื่อยตั้งแต่สมัยรุ่นพ่อนายสาลียังเป็นเด็กอยู่ รูปแบบบ้านปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมเกือบทั้งหมด มี 2 หลังเป็นเรือนแฝดเชื่อมต่อกันสามารถเดินได้รอบทั้งสองหลัง เดิมมีหลังคาชนกันตรงกลางมีระเบียบนอกชาน ครีวต่างหาก แต่ครีวหายไปแล้ว มีหลังคาจาก ฝาจาก ต่อมาหลังคาจากเปลี่ยนมาเป็นหลังคาสังกะสีคลุมชานทั้งหมด เพื่อให้เรือนมีประโยชน์ใช้สอยกว้างขวางมากขึ้น ฝาบ้านเดิมเป็นฝาจาก ปัจจุบันเป็นแบบฝาเชื่อมคือฝาลูกฟักซึ่งเป็นแบบทรงไทยเดิม ตัวบ้านต่อรวมกันทั้งสองหลัง พื้นเปลี่ยนใหม่จากของเดิมเป็นไม้ขาว พื้นปัจจุบันเป็นแบบใหม่ ตัวบ้านมีการกระทำให้สูงกว่าเดิม เปลี่ยนเสาไม้เป็นเสาปูนเพราะเสาไม้โดนปลวกกิน แต่ความสูงของบ้านยังต่ำกว่าถนน มุขด้านหน้าต่อออกมา ทำที่เก็บของด้านหลังได้ถุนบ้านจะได้โล่ง แต่ยังคงเป็นทรงไทยมีจั่วเป็นของเดิม เหตุผลการปรับปรุงเพื่อให้ดีขึ้น แต่ไม่คิดเปลี่ยนเป็นทรงอื่น (สาลี เพ็งจันทร์ (4 กุมภาพันธ์ 2561). สัมภาษณ์.)

ภาพที่ 27 แผนที่วัดกลางและวัดลาดหอย
ที่มา : <https://www.google.co.th/maps/place>.

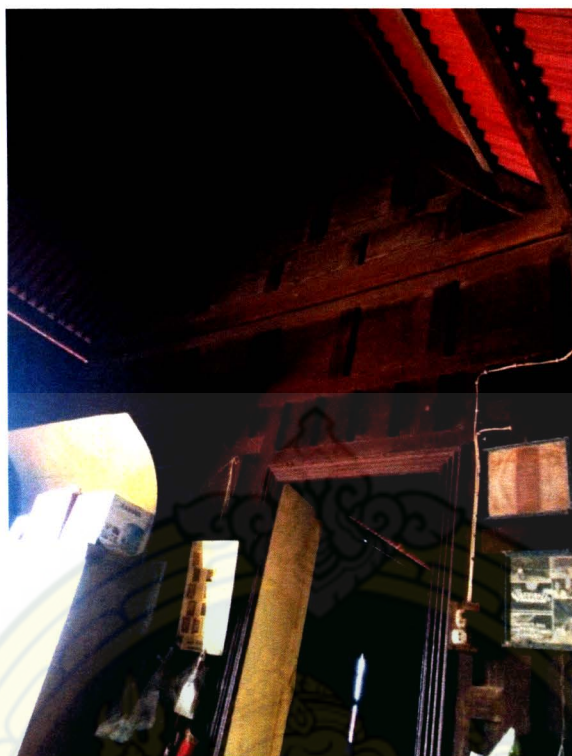
ภาพที่ 28 บ้านนายสาลี เพ็งจันทร์

ภาพที่ 29 ด้านสกัด

โครงสร้างเป็นเรือนไทยต่อเติมระเบียงสร้างหลังคาเป็นจั่วทรงตัวเมียแบบสมัยใหม่ และต่อหลังคาคลุมถึงตัวชาน ส่วนชานสร้างพนังกึ่งนั่งเล่นตลอดแนว เรือนหลังนี้ในยุคแรกเป็นเรือนแฝดหลังคามุงจาก เชื่อมต่อเรือนด้วยชาน เมื่อถึงรุ่นลูกคือรุ่นนายสาลีได้ปรับปรุงซ่อมแซมขยายตัวเรือนให้กว้างขวางขึ้นเพื่อรองรับสมาชิกและเชื้อต่อประโยชน์ใช้สอยและปรับให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมปัจจุบัน การปรับปรุงนั้นที่เห็นได้ชัดเจนคือการต่อเติมระเบียงและชาน สร้างหลังคาคลุมตลอดแนว กระตีฟันทันยกสูงให้พ้นฤดูน้ำหลาก เปลี่ยนเสาไม้เป็นเสาปูนป้องกันปลวกพื้นที่ได้ถูกใช้สอยนั่งเล่นและเก็บอุปกรณ์ ด้านหน้าบ้านถมดินเพื่อสร้างเป็นถนนหมู่บ้าน

จุดเด่นความน่าสนใจของบ้านหลังนี้คือตัวเรือนนอนและห้องพระเป็นแบบไทยเดิมและมีความสมบูรณ์ไม่มีการเปลี่ยนรูปทรงอาจมีแค่วัสดุหลังคาและมีซ่อมแซมหน้าจั่วเล็กน้อย ฝาเรือนเป็นฝาประกนก หลังคาคลุมหลังระดับ ในส่วนหลังคาคลุมชานยื่นตรงไม่มีความลาดเอียง ซึ่งในหมู่บ้านอ่าวหม้อแกงสร้างตามแบบกันมา ด้วยเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการรักษาเนื้อไม้และคลุมกันแดดกันฝน ทำให้มีพื้นที่ใช้สอยมากขึ้น พื้นเรือนเป็นพื้นไม้เดิมลดระดับจากเรือนนอนเป็นระเบียงและชานติดต่อกันขึ้นเดียวกัน ถือได้ว่าเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านที่ปรับปรุงซ่อมแซมต่อเติมเพื่อประโยชน์ใช้สอยให้มีความสะดวกสบายขึ้น และยังคงอนุรักษ์ ตัวเรือนนอนให้อยู่คู่บ้านเป็นตัวเรือนที่เป็นห้องพิเศษของครอบครัว คือเป็นห้องพระ ห้องเก็บของบรรพบุรุษ ไม่นิยมใช้เป็นห้องนอน การรักษาดูแลบ้านเรือนในลักษณะนี้เป็นการปรับเปลี่ยนเพื่อการใช้สอยและการอนุรักษ์ให้คงอยู่ไปพร้อมกัน ซึ่งจากการสังเกต การแสดงออกของเจ้าของบ้านเมื่อมีการแนะนำตัวเรือนนอน หรือห้องพระในปัจจุบัน เขามีความภาคภูมิใจที่สามารถอนุรักษ์ความเป็นเรือนไทยเก็บไว้ให้ตนเองและผู้อื่นได้ชื่นชม

ภาพที่ 30 ฝากั้นห้องมีสภาพสมบูรณ์เป็นของเดิม

ภาพที่ 31 มีทำนบน้ำบ้านติดคลองจรเข้ใหญ่

บ้านหลังที่ 2 บ้านนายชื่น เทพนิยง บ้านเลขที่ 91 บ้านอ่าวหม้อแกง

บ้านเลขที่ 91 บ้านอ่าวหม้อแกง หมู่ 10 ตำบลโคกคราม อำเภอบางพลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี เดิมเป็นของนางบุญชูซึ่งเป็นน้องสาวของนายชื่นแต่ทั้งคู่ได้เสียชีวิตลง ปัจจุบันบ้านเป็นของลูกสาวนายชื่นแต่ไม่ได้อาศัยอยู่ที่นี้ไปทำงานที่อยุธยา ปัจจุบันจึงเป็นบ้านร้างเมื่อประมาณปี 2560 อาชีพดั้งเดิมของครอบครัวนี้คือทำนา ค้าขายบนเรือ อายุบ้านใกล้เคียงกับของนางบุญชูคือประมาณ 100 ปี (บุญชู มาลาวงษ์. (4 กุมภาพันธ์ 2561). สัมภาษณ์.)

ภาพที่ 32 บ้านนายชื่น ด้านทิศตะวันตก

ภาพที่ 33 ด้านทิศตะวันออก

บ้านหลังนี้เป็นบ้านหลังคาแฝดชายคายื่นคลุมรอบบ้าน หน้าจั่วทรงมนิลา ผนังไม้ประดับด้านบนของจั่ว ภาพโดยรวมมีความงดงามของสัดส่วนตัวเรือน ฝาเรือนด้านทิศเหนือเป็นฝาปะกน ส่วนด้านทิศตะวันตก ติฝาเข้าไม้เข้าลิ้นคลุมด้วยแผงสังกะสีที่สามารถเปิดโล่งได้ ยิ่งข้าวมีความสมบูรณ์อาจสุกก่อนไปตามกาลเวลา แต่สภาพที่ได้สำรวจพบว่าก่อนหน้านี้นี้มีการดูแลรักษาเป็นอย่างดี เพราะเนื่องจากโครงเคร่าไม้ต่างๆ ยังคงครบสมบูรณ์ ส่วนภายในบ้าน ไม่สามารถเข้าสำรวจได้ เนื่องจากในปัจจุบันไม่มีผู้อยู่อาศัย

ภาพที่ 34 เรือนแฝดเชื่อมหลังคาจั่วต่อกัน ชายคายคลุมถึงตัวชาน

จุดเด่นของบ้านหลังนี้คือหน้าจั่วทรงมนิลา คือหลังคาทรงจั่วสูง มีชายคายื่นยาวโครงทำจากไม้มีลวดลายฉลุ และมียุงข้าวแยกจากตัวเรือน

ภาพที่ 35 ยุงข้าวเป็นที่เก็บอุปกรณ์ทำนา

บ้านหลังที่ 3 บ้านนางฉลอง จันทรเกตุเลียด บ้านเลขที่ 99

ภาพที่ 36 นางฉลอง จันทรเกตุเลียด

บ้านเลขที่ 99 บ้านอ่าวหม้อแกง หมู่ 10 นางฉลอง อายุ 67 ปี ปัจจุบันเป็นครูจ้างสอน โรงเรียนศาลาท่าทราย สมาชิกในบ้านทั้งหมด 5 คน คือนางทองคำ ศรีจันทร์ มารดาของนางฉลอง อายุ 95 ปี นาย....สามี่ และหลาน 3 คน นางจรมารดาของนางทองคำมีเชื้อสายลาวเวียง บิดาชื่อนายอิน เป็นคนไทย นางทองคำเกิดที่บ้านหลังนี้เป็นบุตรคนที่ 7 ในจำนวนพี่น้อง 8 คน ประกอบด้วย 1. นางทองคำ 2. นายรถ 3. นายรัตน์ 4. นางแล 5. นายแก้ว 6. นายสุข 7. นางทองคำ 8. นางสัมฤทธิ์ ปัจจุบันพี่น้องส่วนใหญ่ได้ย้ายไปอยู่ที่อื่นและเสียชีวิตหมด เหลือแต่นางทองคำและนายสาลีซึ่งมีศักดิ์เป็นหลาน บิดานายสาลีเป็นพี่ชายของนางทองคำ และหลานอีก 2 ครอบครัวที่ยังคงอยู่ ทั้งหมดสร้างบ้านอยู่เป็นกลุ่มใกล้เคียงกันที่อ่าวหม้อแกง นางทองคำแต่งงานกับนายใหญ่มีบุตร 1 คนคือนางฉลอง ปัจจุบันนายใหญ่เสียชีวิตแล้วเมื่อ 6 ปีที่ผ่านมา อาชีพของนางทองคำคือทำนา เลี้ยงสัตว์วัว, ควาย เมื่ออายุมากขึ้นประมาณ 70 ปีจึงเลิกทำนา

การตั้งถิ่นฐานที่อ่าวหม้อแกงนี้ไม่ทราบที่มาว่าย้ายมาจากไหน สันนิษฐานว่าบ้านน่าจะสร้างสมัยตายายของนางฉลองคือนางจรมารดาชื่อนายอิน อายุบ้าน 100 กว่าปี ช่างสร้างบ้านน่าจะเป็นชาวบ้านด้วยกันที่มาช่วย เพราะไม่มีการจ้าง ส่วนจั่วยอดแหลมชื่อมาจากแถววัดอุทอง อำเภอบางปลาม้า การซ่อมแซมบ้านมีการต่อเติมบริเวณด้านหน้าเพื่อใช้รับแขกและเป็นที่พักผ่อนของสมาชิกในบ้าน หลังจากเปลี่ยนเป็น

สังกะสี มีการกระตื้อบ้านและเปลี่ยนเสาไม้เดิมเป็นเสาไม้ใหม่เพราะถูกปลวกกิน แต่ยังไม่เปลี่ยนเป็นเสาปูน การต่อเติมบ้านเมื่อประมาณ 30-40 ปีมาแล้ว มีการถมพื้นเพิ่มเติมเพราะน้ำท่วม มีความคิดที่จะเปลี่ยนแปลงแต่ยังคงทรงไทยไว้ คือเปลี่ยนครีวจากไม้เป็นปูน (ฉลอง จันทรเกตุเลียด. (21 กุมภาพันธ์ และ 1 มีนาคม 2561). สัมภาษณ์.)

ภาพที่ 37 บ้านนางฉลอง

รูปแบบบ้านเป็นทรงไทยที่เก่าแก่และเป็นบ้านหลักในหมู่บ้านนี้ โครงสร้างของบ้านเน้นตัวเรือนนอนและห้องพระที่ต้องการความเป็นไทยเดิม ขนาดและสัดส่วนเป็นไปตามแบบเรือนไทย เป็นหน้าจั่วทรงสูง ทั้งสองด้านเป็นลักษณะจั่วใบปรีอ หลังคาคลุมตลอดตัวเรือนและกระเบื้อง การต่อเติมกระเบื้องมีขนาดกว้างขวางคลุมพื้นที่ของส่วนที่เป็นชาน มีพื้นที่ใช้สอยมากขึ้น ในลักษณะเช่นนี้ทำให้รูปทรงจังหวะการลดหลั่นขององค์ประกอบโดยรวมหายไป ไม่มีความลาดเอียงของหลังคา แต่ผู้อยู่อาศัยมีความพึงพอใจของประโยชน์ใช้สอยมากกว่า

ลักษณะเด่นของบ้านหลังนี้คือ หน้าต่างโค้ง ฉลุลงลายไม้แกะสลักบริเวณหย่อง ตัวเรือนเป็นฝาประกน ส่วนด้านสกัดสร้างเป็นฝาสายบัวประกอบกัน ถัดจากเรือนนอนเป็นกระเบื้องกว้างไม่ลดระดับ พื้นไม้เป็นไม้เก่าดั้งเดิม เมื่อน้ำหลากล้นตลิ่งก็สามารถยกระดับพื้นที่ขึ้นที่ฝากเสารอดอยู่ชั่วคราว เมื่อน้ำลดตึกกลับลงระดับพื้นเดิม เรือนครีวต่อจากกระเบื้องทางด้านฝั่งตะวันตก เป็นเรือนครีวหน้าจั่วทรงตัวเมีย ชานนอกชายคาเชื่อมด้วยพื้นปูนที่สร้างหอน้ำบนบ้านเป็นส่วนต่อเติมเพื่ออำนวยความสะดวกและสุขอนามัย พื้นดินโดยรอบบ้านเป็นพื้นดินเดิม มีการถมเพิ่มเติมบริเวณหน้าบ้านเพื่อทำเป็นลานจอดรถ ส่วนหลังบ้านเป็นดินเดิม เมื่อน้ำหลากสามารถเป็นที่จอดเรือ ได้ดั้งเดิม ถัดจากตัวเรือนใหญ่ ทางฝั่งตะวันออก มียุ้งช้าง

สองหลังคู่ โดยหันทิศทางการตั้งตามยาวและตามขวางต่อกัน โครงสร้างเครื่องบนเป็นโครงไม้ไผ่อายุประมาณ 70 ปี ซึ่งอยู่ในสภาพดี ซึ่งเนื่องมาจากภูมิปัญญาของผู้ก่อสร้าง คือ ยายทองคำ ซึ่งยังมีชีวิตอยู่และได้เล่าถึงวิธีการสร้างขึ้นโครงสร้างด้วยตนเอง โดยนำไม้ไผ่ไปแช่น้ำจนได้ระยะเวลาหนึ่ง จึงนำมาสร้างเครื่องบน วิธีการเช่นนี้ทำให้ไม้ไผ่มีความทนทานไม่มี ตัวแมลงมากัดกินให้เกิดความผุพัง รูปทรงยังเข้ามามีลักษณะสวยงาม เก็บข้างของเครื่องใช้ในอดีต ซึ่งมีตั้งแต่อุปกรณ์วิดน้ำที่เรียกว่าระหัด รวมทั้งอุปกรณ์หาปลา อุปกรณ์การทำเกษตร และโถ่ง ไห ที่ใช้ทำการถนอมอาหาร สร้างบนพื้นดินเดิม บ้านหลังนี้ไม่มีการปรับพื้นที่สูงหรือที่นิยมเรียกว่ากระดี่บ้าน แต่ใช้วิธียกพื้นพื้นเรือนขึ้นตามระดับน้ำเมื่อคราวเกิดน้ำหลาก จึงทำให้รูปทรงและสัดส่วนความสูงโปร่งมีความสวยงามแบบเดิมๆ

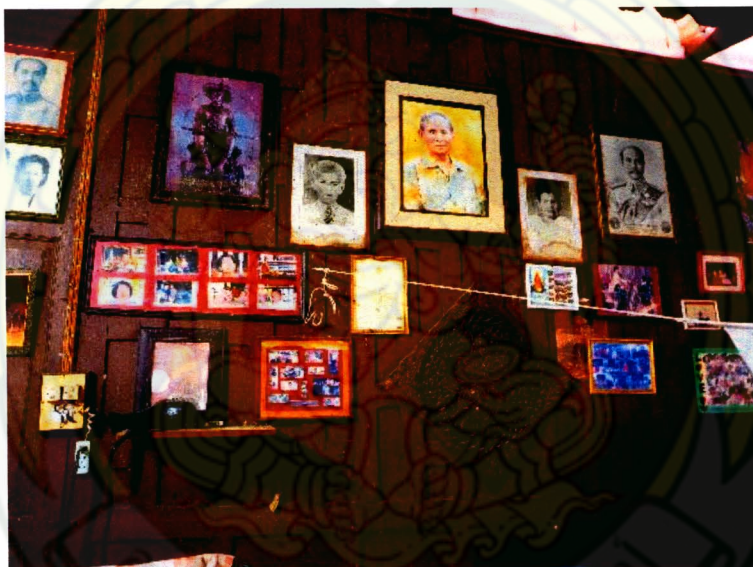
บ้านหลังนี้เป็นบ้านที่ทุกคนในอำเภอมอแกงให้ความสำคัญเพราะเจ้าของบ้านเป็นผู้มาบุกเบิกการลงหลักปักฐาน ถึงรุ่นลูกหลานแยกออกไปสร้างบ้านอยู่เรียงรายกันในบริเวณโดยรอบ จึงทำให้ลักษณะการสร้างบ้านเรือนมีโครงสร้างที่คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะที่เห็นได้ชัดคือการสร้างหลังคาคลุมไปถึงพื้นตัวฐาน ซึ่งข้อดีคือพื้นไม้มีสภาพดีไม่โดนฝนสาดผุกร่อน ข้อเสียคือรูปทรงองค์ประกอบการลดหลั่นชั้นหลังคาขาดหายไป

ภาพที่ 38 ทศนียภาพโดยรวม ของบ้านครูฉลอง

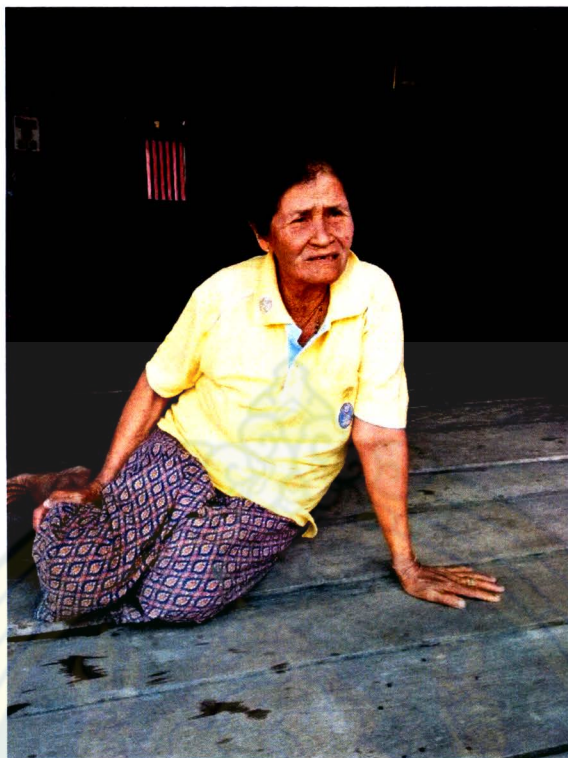

ภาพที่ 39 ทางเข้าห้องพระเปิดช่องโล่ง คล้ายบานประตูใหญ่โค้งมน ปล่อยให้แสงแดดส่องผ่าน

ภาพที่ 40 ฝาปะกนด้านหน้าเรือนนอน อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ ใช้ประโยชน์คือติดภาพถ่ายครอบครัว

บ้านหลังที่ 4 บ้านนางบุญนะ มาลาวงษ์ บ้านเลขที่ 96 บ้านอ่าวหม้อแกง

ภาพที่ 41 นางบุญนะ มาลาวงษ์

บ้านเลขที่ 96 บ้านอ่าวหม้อแกง อายุบ้าน 100 กว่าปี เจ้าของคือนายสะอาด มาลาวงษ์ เป็นสามีนางบุญนะ อายุ 84 ปี นางบุญนะอายุ 74 ปี สมาชิกทั้งหมดมี 4 คน อีก 2 คนคือลูกและหลานอาชีพทำนา มีทั้งเป็นของตัวเองและเช่า บ้านสร้างเป็นเรือนหอของยายชื่อนางคลิ่ง ตาคือนายเชย บุญลพ การแต่งงานสมัยก่อนจะปลุกเรือนแยกต่างหาก ยายของนางบุญนะตายเมื่ออายุ 95 ปี จึงสันนิษฐานได้ว่าบ้านมีอายุ 100 กว่าปี นางบุญนะมีเชื้อสายลาวเวียงจากทางมารดา ส่วนบิดาเป็นคนไทย สามีเป็นลาวเวียงจากผไทขวง ครอบครัวนางบุญนะเป็นครอบครัวแรกๆ ที่มาตั้งบ้านที่นี่ โดยมีบรรพบุรุษคือยายจรรกับตาอินเป็นต้นตระกูล มารดาของนางบุญนะเป็นน้องของยายจรร

บ้านมีการต่อเติมบ้านข้างหน้า เดิมเป็นระเบียบประมาณ 20-30 ปีแล้ว พื้นไม้มีการเปลี่ยนบ้างเนื่องจากน้ำท่วมทำให้พื้นเสีย บางทีพื้นเก่ามีการผุพัง ด้านหน้ามีบ่อบัว เกิดจากการถมที่สร้างบ้านทำให้บริเวณที่ไม่ถมเป็นรางน้ำและเดิมเป็นที่ลุ่มอยู่แล้ว ไม่คิดเปลี่ยนรูปทรงบ้านเพราะน้ำท่วม หน้าบ้านเดิมเคยมีแพขายของของยายป่วน (บุญนะ มาลาวงษ์. (4 กุมภาพันธ์ 2561). สัมภาษณ์.)

ภาพที่ 42 บ้านนางบุญนะ ด้านสกัด

ภาพที่ 43 ด้านข้างตัวเรือนและบ่อบัวด้านหน้า

เป็นบ้านทรงไทยที่สร้างแบบหลังคาคลุมถึงชาน ภายในกว้างขวาง ตัวเรือนนอน มีความสมบูรณ์ในรูปแบบไทยเดิม ส่วนที่ปรับปรุงเพื่อให้เกิดประโยชน์ใช้สอยและพอเหมาะพอดีกับการมีสมาชิกเพิ่มขึ้น คือชานและเรือนครัว บ้านนางมานะปลูกในพื้นที่ดินเดิม ข้างบ้านเป็นบ่อบัวธรรมชาติ จึงทำให้มีสถาปัตยกรรมที่สวยงาม โดยไม่ได้ปรุงแต่ง

หลังคาคลุมถึงชาน ทำให้ไม่มีความลาดเอียง ความลดหลั่นที่ได้รูปทรง แต่เจ้าของบ้านมุ่งเน้นประโยชน์ใช้สอย

จุดเด่นของบ้านคือหน้าจั่วเป็นหน้าจั่วใบปรี๊ด บันลมและตัวเหงาบันลม ยังมีสภาพที่สมบูรณ์ ฝาประกนทั้งด้านยาวและด้านสกัด หันทิศทางของบ้านเข้าทุ่ง ทางเข้าหลักของบ้านมีขนาดใหญ่เพื่อระบายอากาศ และให้ความรู้สึกโล่งไม่อึดอัด ทาสีตัวเรือนด้วยสีแดงสด เพื่อรักษาเนื้อไม้ ตัวเรือนนอน ด้านทิศใต้มีฝาปะกนยาวตลอดตัวเรือนเดิม ส่วนด้านสกัดและช่วงที่ต่อเติมเพิ่มขึ้นใหม่นั้นเป็นฝาไม้ตีเข้าลิ้นแบบธรรมดา

การต่อเติมขยายเรือน เพิ่มต่อจากด้านสกัด การต่อเติมกระเบื้องและสร้างหลังคาคลุม โดยใช้
จันทันพลาญวางบนฝาต่อจากแปหัวเสา เป็นแนวตรงตลอดตัวกระเบื้องและชาน เพื่อขยายเรือนให้กว้างขวาง
ขึ้น เพราะครอบครัวนี้ ในอดีตมีสมาชิกอยู่รวมกันหลายคน

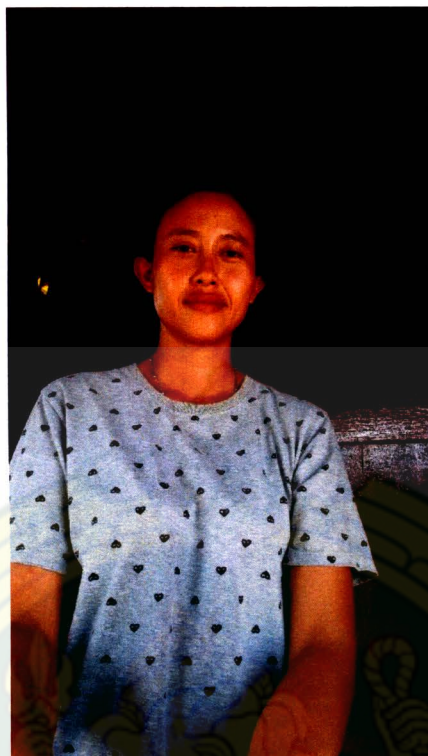

ภาพที่ 44 พื้นเรือน เป็นไม้พื้นเดิม

ภาพที่ 45 ทศนียภาพด้านหน้า

บ้านหลังที่ 5 บ้านนางเกวีกา เตชะพิบูลทรัพย์ บ้านเลขที่ 107 บ้านสองคลอง

ภาพที่ 46 นางเกวีกา เตชะพิบูลทรัพย์

บ้านเลขที่ 107 บ้านสองคลอง หมู่ 10 ตำบลโคกคราม อำเภอบางพลาม จังหวัดสุพรรณบุรี เดิมเป็นของนางทวี่ จันทรมณีเป็นอาของนางเกวีกาปัจจุบันอยู่กรุงเทพ บ้านหลังนี้มีสมาชิก 2 คนคือนางเกวีกาและสามี นางเกวีกาอายุ 34 ปี มีอาชีพเป็นครูที่โรงเรียนวัดศาลาทำทราย ครอบครัวมีเชื้อสายลาวเวียงและลาวพวน ตาลุ่นหรือพ่อแก่เป็นลาวเวียงไม่ใช่คนที่นี่ ส่วนยายนาคภรรยาของตาลุ่นเป็นคนโคกคราม บ้านหลังนี้สร้างตั้งแต่สมัยปู่ย่าจึงมีอายุ 100 กว่าปี ต่อมาย้ายมาตั้งบ้านตอกทอดต่อมาถึงพ่อแม่ของนางสำลี ธรรมจันทร์ น้องสาวของแม่นางเกวีกา คือนายละเอียดและนางทองดี ก้อนทองดี ทั้งสองย้ายมาจากบ้านแม่น้ำ วัดดอกบัว ตำบลโคกคราม อำเภอบางพลาม ส่วนนางสำลีไม่ได้อาศัยอยู่ที่บ้านหลังนี้และไม่คิดกลับไป จึงให้ลูกหลานอยู่เหมือนเดิม (สำลี ธรรมจันทร์ (21 กรกฎาคม 2561). สัมภาษณ์.)

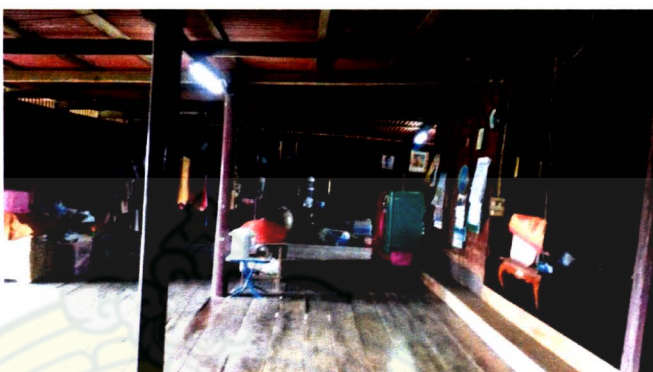
รูปแบบบ้านเป็นแบบทรงไทย มีการซ่อมแซม 1 ครั้งในปี พ.ศ.2532 คือมีการต่อเติมส่วนหน้าบ้านและหลังบ้าน จากเดิมเป็นแผงเปิดไม่มีผนัง จึงทำเป็นประตูล้อมรอบ หลังจากอาไปอยู่กรุงเทพมหานครนางเกวีกาได้ทำผนังปิดแบ่งเป็นห้องตัวเรือนยังเป็นทรงไทยเหมือนเดิมและอนาคตจะขยับให้สูงขึ้นเนื่องจากน้ำท่วมทุกปี พื้นที่ด้านหน้าใช้ปลูกผัก ข้อดีของบ้านทรงไทยคือได้ทุนไปรงให้ชนพักผ่อนได้

เลี้ยงสัตว์ได้ ข้อเสียคือปลวกกินไม้ต้องคอยดูแลรักษา ไม่คิดเปลี่ยนรูปทรงเป็นแบบอื่น (เกวิภา เตชะ พิบูลทรัพย์ (10 กันยายน 2559). สัมภาษณ์.)

ภาพที่ 47 บ้านนางเกวิภาหน้าน้ำท่วม ถ่ายเมื่อ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2560

บ้านหลังนี้ปลูกในเขตติดต่อกับอ่าวหม้อแกง เป็นเขตที่เรียกว่าบ้านสองคลอง เป็นเรือนหลังใหญ่ โถงกว้าง จุดเด่นคือหลังคาทรงไทยหน้าจั่วเป็นแบบลูกฟัก มีความสมบูรณ์ทั้งเพดานชั้นบนและหน้าจั่ว แม้ว่าภายนอกจะมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแต่โครงสร้างภายในสมบูรณ์โดยเฉพาะตัวเรือนนอน ฝาเรือนเปิดโล่งตีรอบห้องเดียว ฝาปะกนมีความงดงามแบบไทยเดิม หน้าต่างประตูมีสัดส่วนที่สมส่วน การต่อเติมใช้ฉันทันฝาอกกับฝาและเสาตามช่วงเรือนนอน ต่อเป็นแนวตรงยาวคลุมถึงตัวชาน มุงด้วยสังกะสี พื้นเรือนลดระดับตั้งแต่ตัวเรือน ระเบียง ชาน ทำให้มีอากาศถ่ายเทสะดวกลดความร้อนลงได้ยามเข้าหน้าร้อน หลังคาทำกันสาดยื่นคลุมฝาปะกน ทำให้ตัวฝายังคงสภาพสมบูรณ์ ผู้อยู่อาศัยดูแลรักษาเรือนได้เป็นอย่างดี การต่อเติมขยายเรือนรอบด้าน เป็นชานยื่นรอบบ้านเพื่อให้บ้านมีพื้นที่ใช้สอยมากยิ่งขึ้น ชานหน้าบ้านมีไว้นั่งพักผ่อนและรับแขก เมื่อฤดูน้ำหลากใช้เรือในการสัญจร เพราะถนนถูกน้ำท่วม เรือมีความสำคัญกับผู้คนที่ยู่นานนี้ ตัวเรือนที่ทำเป็นห้องไว้เก็บของสำคัญของบรรพบุรุษ

ภาพที่ 48

พื้นเรือนมีการลดระดับ จากเรื่อนนอนต่อเป็นโถง ระเบียบและชานพื้นอยู่ในระดับเดียวกัน ไม้พื้นเป็นไม้เดิม

บ้านหลังที่ 6 บ้านนายนิคม ก้อนเงิน บ้านเลขที่ 106 บ้านสองคลอง

ภาพที่ 49 นายนิคม ก้อนเงิน

บ้านเลขที่ 106 บ้านสองคลอง หมู่ 10 ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี สมาชิกในบ้าน 3 คน คือ นายนิคม ก้อนเงิน อายุ 64 ปี, บุตรสาวและหลาน อายุบ้าน 100 ปี บ้านทรงไทยหลังนี้สร้างในสมัยปู่ย่า มีเชื้อสายลาวเวียง ถิ่นฐานเดิมมาจากบ้านแม่น้ำ วัดทุ่งอุทุมพร ตลาดเก่าห้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี มาตั้งถิ่นฐานที่นี่เพื่อมาจับจองที่ออกโฉนดพร้อมกับเครือญาติ แล้วตั้งบ้านเรือนกระจายกันไป

สำหรับสภาพบ้านในปัจจุบันมี 2 หลัง เป็นเรือนเดี่ยว บ้านหลังนี้ไม่มีเสาเม้ย่านาง มีการซ่อมแซมเมื่อ พ.ศ.2539 ทำการรื้อบ้าน 1 ครั้ง เนื่องจากสภาพเดิมโย้เย้ ปัจจุบันไม่คิดปรับปรุงอีก เนื่องจากเจ้าของอายุมากแล้วและไม่มีปัจจัย แต่ไม่คิดย้ายไปที่อื่นแม้ว่าลูกหลานไปทำงานที่อื่น ไม่คิดเปลี่ยนแปลงรูปแบบบ้านเพราะเหมาะกับสภาพแวดล้อมเนื่องจากน้ำท่วมทุกปี หนักสุดคือ พ.ศ.2549 น้ำท่วมถึงพื้นกระดาน อีกทั้งมีญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านอยู่ใกล้กันรู้สึกปลอดภัยจึงไม่ทำรั้ว มีความภูมิใจเพราะเป็นของเก่าแก่ทรงโบราณ แต่มีความคิดที่จะซ่อมแซมบ้านเพราะวัสดุเช่นสังกะสีที่ทำผนังบ้านหลุดร่อนออกมา (นิคม ก้อนเงิน. (10 กันยายน 2559). สัมภาษณ์.)

ภาพที่ 50 บ้านนายนิคม

บ้านทรงไทยหลังนี้ในอดีตมีความงดงามตามรูปทรงแบบไทยเดิม ตัวเรือนนอน เป็นเรือนไทย หน้าจั่วเป็น จั่วรูปปาก หรือจั่วพรมพักตร์ แบ่งหน้าจั่วโดยมีแนวนอน แนวตั้งสลับกันไป คล้ายฝาปะกน แต่ขนาดใหญ่กว่าและขยายส่วนไปตามแนวนอนและแนวตั้งสลับกันไป ส่วนกระเบื้องสร้างหลังคาคลุมต่อจากตัวเรือนนอนเป็นเรือนมีจั่วทรงตัวเมีย ลดหลั่นชั้นหลังคา ในส่วนที่คลุมกระเบื้องและชานมีการลดหลั่นตามลำดับ ด้านหลังเรือนนอน สร้างยื่นยาวด้วยโครงสร้างแบบเปิดโล่ง ในปัจจุบันเหลือเพียงเสาและพื้นไม้ที่เป็นร่องรอยในอดีต บ้านหลังนี้มีสภาพทรุดโทรม แต่ยังคงมีเค้าโครงสร้างที่มีความงาม โดยเฉพาะเรือนครัวได้มีการดูแลรักษาอย่างดี ทำให้มีสภาพที่ยังสมบูรณ์ หน้าจั่วเรือนครัวเป็นแบบหน้าจั่วพระอาทิตย์ คือใช้ระบายอากาศได้ดีในยามหุงหาอาหาร การต่อเติมบ้าน มีการต่อเติมขยายเรือนเพิ่มเติม ฝาส่วนบนตีเข้าลิ้นเป็นแนวตั้งต่อด้วยการตีเกล็ดแป้นไม้ ต่อลงมาถึงพริ้ง ฝาลักษณะนี้ทำทั่วตัวชานที่มีการขยายเรือน เพื่อประโยชน์ใช้สอย ทั้งที่และทั้งนั้นตัวเรือนนอนยังแสดงให้เห็นถึงความสมบูรณ์ในอดีต ฝาปะกนและสัดส่วนต่างๆของเรือนนอนยังคงรูปแบบเอกลักษณ์บ้านไทยได้ ปัจจุบันเปลี่ยนจากหลังคากระเบื้องเป็นหลังคาสังกะสี ซึ่งมุงหลังคายาวตลอดแนวชาน เพื่อกันฝนกันแดด การต่อเติมชานทำให้มีที่ใช้สอยเพิ่มขึ้น พื้นเรือนเป็นไม้เดิม

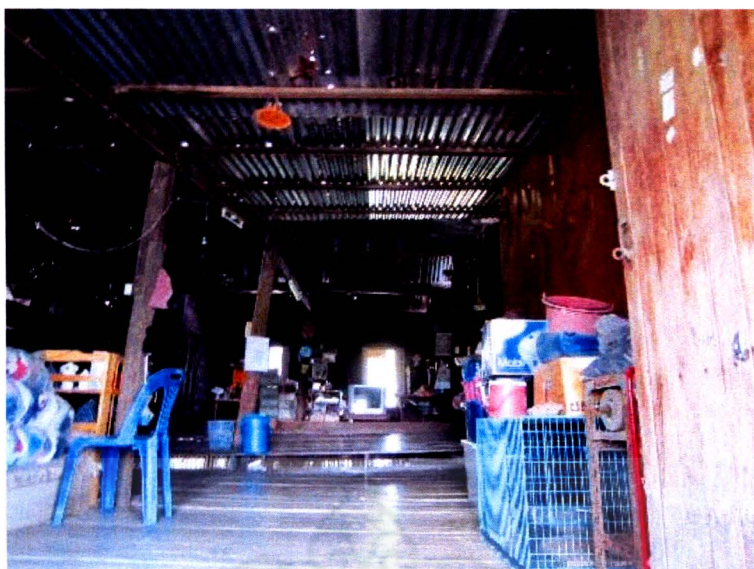

ภาพที่ 51 ฝาเรือนครัวที่คงความสมบูรณ์ในแบบสี่ธรรมชาติ

จุดเด่นของบ้านคือเรือนครัวยังคงสภาพแบบเดิม หน้าจั่วเป็นแบบหน้าจั่วพระอาทิตย์ ฝาไม้และหน้าต่างสภาพเดิม มีส่วนที่เปลี่ยนแปลงตรงชายคาเป็นสังกะสียื่นออกมา

ภาพที่ 52 ช่วงน้ำท่วมใช้เรือเป็นพาหนะ ถ่ายภาพเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2560

ภาพที่ 53 ภายในบ้านพื้นเรือนลดระดับเพื่อให้เกิดการถ่ายเทอากาศได้เป็นอย่างดี

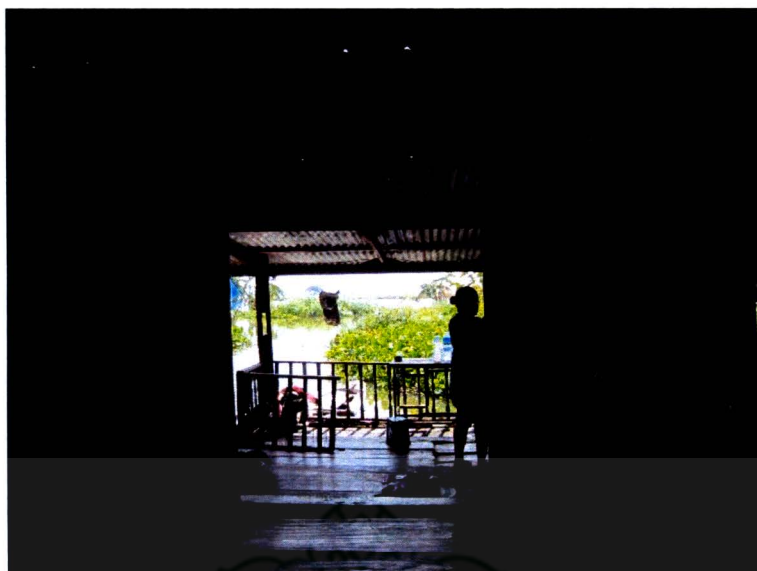
ภาพที่ 54 ภายในบ้าน ตัวเรือนเปิดโล่ง มีเพียงห้องพระเท่านั้นที่ตีฝาปะกนรอบห้อง

ภาพที่ 55 โครงสร้างภายในตัวเรือนนอน มีความงามตามสัดส่วนเรือนไทย

ภาพที่ 56 โครงสร้างเครื่องบน ของระเบียงที่ต่อหลังคาทรงจั่ว

ภาพที่ 57 ชานหน้าบ้าน สำหรับเป็นทางขึ้นลงและเป็นมุมรับแขก รวมทั้งเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ

ภาพที่ 58 พื้นเรือนไม้เนื้อแข็งแบบเดิมๆ

4.4.1 วิเคราะห์รูปแบบบ้านทรงไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นการสร้างบ้านทรงไทย

รูปแบบและลักษณะทั่วไปของบ้านทรงไทยเดิม

บ้านไทยหรือเรือนไทยโบราณภาคกลางสร้างด้วยไม้ไม่มีบริเวณ หลังคาทรงสูง ฝาปะกนหรือฝาฉลุพัก ยกถอดประกอบได้ เป็นเรือนชั้นเดียวใต้ถุนสูงเพื่อให้ประโยชน์ สูงจากพื้นดินประมาณพื้นศิระะ รวมทั้ง ระเบียบและชานก็ยกสูงด้วย การยกใต้ถุนสูงนี้มีระดับลดหลั่นกัน พื้นระเบียบลดจากพื้นห้องนอน 40 เซนติเมตร พื้นชานลดจากระเบียงอีก 40 เซนติเมตร และปิดด้วยไม้ระแนงตีเว้นช่องโปร่ง การลดระดับพื้น ทำให้ได้ประโยชน์ดังนี้ คือช่วยให้ลมพัดผ่านจากใต้ถุนขึ้นมาข้างบนสามารถมองลงมายังใต้ถุนชั้นล่างได้ และใช้ระดับลด 40 เซนติเมตรไว้เป็นที่นั่งห้อยเท้า การยกพื้นบ้านให้สูงขึ้นนั้น มีเหตุผลหลายประการ คือ

1. เพื่อให้มีความปลอดภัยจากสัตว์ร้าย หรือคนร้ายในเวลาจำเป็น ภาคกลางของประเทศ อยู่ในเขต พื้นที่ลุ่ม น้ำท่วมถึง ฝนตกชุก มีต้นไม้ หนาทึบ เต็มไปด้วยสัตว์รายนานาชนิด เช่น งูพิษ ตะขาบ แมงป่อง ฉะนั้น การยกที่นอนให้สูงจากพื้นดินจึงเป็นการปลอดภัย

2. เพื่อป้องกันน้ำท่วมถึง ในพื้นที่ที่สำรวจนี้เป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึงทุกปี ชาวบ้านจะเรียกช่วงน้ำท่วม หรือว่าหน้าน้ำ ประมาณเดือนตุลาคม พฤศจิกายน และธันวาคม และจะลดระดับลงต้นเดือนมกราคม เมื่อน้ำน้ำมาถึงจะทำการย้ายสิ่งของและเครื่องใช้ต่างๆ จากใต้ถุนขึ้นไว้บนบ้าน รวมทั้งสัตว์เลี้ยง เช่นควาย หมู เป็ด ไก่ มีร้านหลังย่อมๆ สร้างเป็นโรงเรือนแบบง่ายๆ หลังคลุมทั้งเรือน ส่วนเปิดและไก่ทำโคกหรือเนิน เล็กๆให้เป็นที่อยู่ชั่วคราว โดยใช้วัสดุธรรมชาติกองสุมให้มีความสูงพ้นน้ำ ในหมู่บ้านแห่งนี้นิยมใช้ ผักตบชวา เพราะลอยขึ้นตามระดับน้ำได้

3. ใช้ใต้ถุนเป็นที่เก็บของและเครื่องใช้เกี่ยวกับการเกษตร พาหนะและการทำอาหาร เช่น เครื่องมือทำนา ไม้กระดาน เรือ มะพร้าว ฟืน ถ่าน ใบน้ำปลา ไหปลา ร้า ปัจจุบันใต้ถุนบ้านส่วนใหญ่มีเพียง ไหปลา แต่บางบ้านที่ยังคงมีการถนอมอาหารแบบโบราณซึ่งยังคงใช้ไหเป็นที่บรรจุปลาร้าและน้ำปลาไว้ รับประทาน นอกจากใช้เป็นที่เก็บของแล้วยังที่นั่งเล่นพักผ่อนหย่อนใจ ผูกเปลไวนอนพักผ่อนชั่วคราว บ้านทรงไทยนิยมปลูกสร้างในภาคกลางและริมแม่น้ำลำคลอง เหมาะกับสภาพภูมิประเทศแลสภาพ อากาศของประเทศไทย และอาชีพซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเพาะปลูก บริเวณบ้านปลูกต้นไม้มงคลตามความ เชื่อ การสร้างห้องนิยมปลูกเป็น 3 ห้องนอน คือห้องเก็บของ ห้องนอน และห้องพระ ไม่นิยมทำมากกว่า นั้น ถ้าเป็นบ้านคนหบดจะนิยมปลูกเรือนแฝดมีชานบ้านแล่นกลางเชื่อมติดต่อกันตลอด (สมภพ ภิรมย์, เรื่องเดียวกัน) ถ้าบ้านที่ปลูกริมคลองมักปลูกตามแนวยาวไปตามริมน้ำ ด้านหลังบ้านมักทำเป็นสวน ถัดไปเป็นทุ่งนา (เรื่องเดียวกัน) ตัวบ้านมักสร้างเป็นหลังหรือกลุ่มเรียกว่าเรือนหมู่ เรือนจะขยายไปตาม จำนวนของลูกสาวเนื่องจากเวลาแต่งงานลูกสาวจะไม่แยกเรือนไปอยู่ที่อื่น ขนาดของพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 50 ตารางวา ปลูกต้นไม้ล้อมรอบเป็นอาณาเขต นิยมปลูกเรือนตามตะวันคือหันข้างเรือนไปทางทิศเหนือหรือ

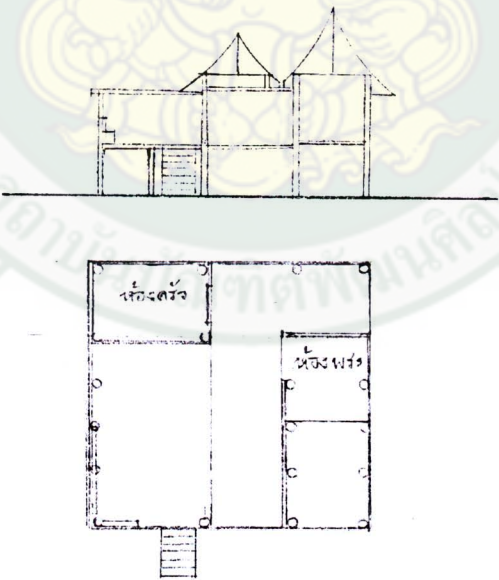
ทิศใต้เชื่อว่าเป็นมงคลอยู่เย็นเป็นสุข กลางนอกชานที่เล่นกลางเรือนนิยมสร้างเป็นเรือนโปร่ง บนนอกชานครึ่งหนึ่งเป็นหอนั่งหรือหอกกลาง ถัดหอนั่งไปทางทิศตะวันตกเป็นครัวไฟ ประเภทของเรือนไทยได้แก่ เรือนครอบครัวเดียว เรือนหมู่ เรือนคหบดี เรือนกุฎ เรือนคำริมน้ำ เรือนแพ และเรือนคำริมทาง

ในงานวิจัยนี้กล่าวถึงเรือนเดียว เนื่องจากเป็นรูปแบบเรือนที่มีอยู่ในพื้นที่อำเภอห้วยแก่งและบ้านสองคลอง กลุ่มตัวอย่างบ้านที่ทำการศึกษามีจำนวน 6 หลังมีรูปแบบเป็นเรือนเดียวทั้งหมด

ลักษณะเรือนเดียว เป็นเรือนของครอบครัวยุคที่มีสมาชิกจำนวนไม่มาก ประกอบด้วยเรือนนอนซึ่งมีห้องนอนกับห้องโถง 1 หลัง สร้างเรียงรายริมแม่น้ำ ส่วนใหญ่เกิดจากครอบครัวยุคที่มีสมาชิกในครัวเรือนไม่มาก โครงสร้างของบ้านประกอบด้วย ห้องนอน 1 ห้องครัว 1 เรือนนอนมี 3 ช่วงเสา สร้างเป็นห้องนอน 2 ช่วงเสา และห้องโถง 1 ช่วงเสา ห้องโถงนี้มีไว้สำหรับเลี้ยงพระ และตั้งแท่นบูชา เรือนครัวใช้เป็นที่สำหรับปรุงอาหาร และอาจนั่งรับประทานอาหารในครัวได้เลย เรือนครัวมี 2 ขนาด ขนาดเล็ก 2 ช่วงเสา และขนาดใหญ่ 3 ช่วงเสา ส่วนหนึ่งเป็นครัวไฟ อีกส่วนหนึ่งเป็นที่รับประทานอาหารด้านหน้าของเรือนนอน มีระเบียงเชื่อมต่อระหว่างทั้งสองหลังด้วยชาน บางหลังคลุมระเบียงบางหลังเปิดโล่ง หรือทำฝาเปิดปิดได้ตามแต่ประโยชน์ใช้สอย บ้านใดทางขึ้นสร้างแบบมาตรฐานมีเพียงด้านหน้า ส่วนทางขึ้นรองทำเป็นบันไดไม้ง่ายๆ พื้นบ้านมีการลดระดับเพื่อรับลมและมองเห็นพื้นที่อุ้งบ้าน

บ้านทั้ง 6 หลังมีโครงสร้างและแผนผังดังนี้

1.บ้านนายสาลี เพ็งจันทร์

ภาพที่ 59 ผังบ้านนายสาลี เพ็งจันทร์

รูปแบบทรงไทยเดิม เป็นบ้านทรงไทยเรือนแฝด เรือนนอนและห้องพระเป็นแบบทรงไทยเดิม ฝาเรือนเป็นแบบฝาปะกน เดิมมีหลังคาชนกันตรงกลาง มีระเบียงนอกชาน ครีวหลังคาจาก ฝาจาก พื้นไม้เดิมเป็นไม้ขวาง

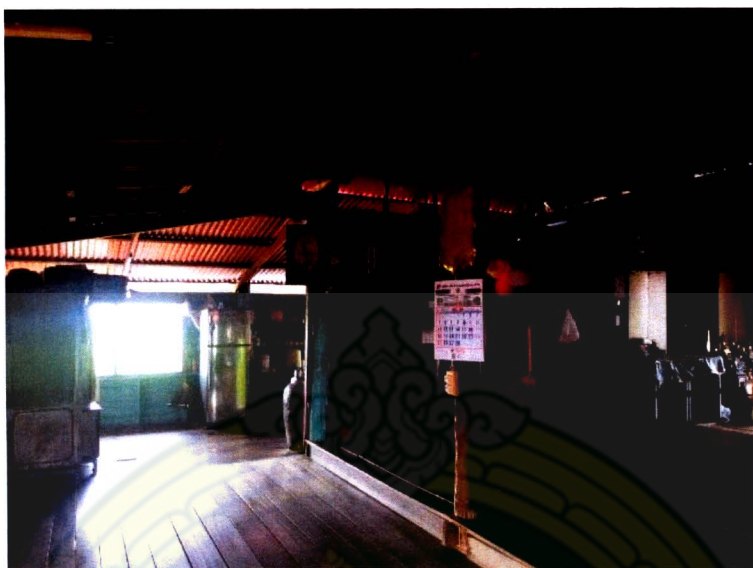
การประยุกต์ รูปแบบบ้านปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมเกือบทั้งหมด คือเรือนครัวเดิมไม่มีแล้ว ฝาจากเปลี่ยนเป็นฝาฉลุพัก ตัวบ้านต่อรวมกัน 2 หลัง ระเบียงและชานเชื่อมกัน ด้วยการสร้างหลังคาคลุมตลอดแนวตรงไม่ลาดเอียง พื้นเรือนยกกระดานเพื่อเพิ่มพื้นที่ใช้สอย ต่อมุขด้านหน้าออกมา หลังจากเปลี่ยนเป็นหลังคาสังกะสี รูปทรงเป็นทรงจั่วตัวเมียแบบสมัยใหม่ ความสูงของบ้านกระดี่ให้สูงกว่าเดิม เปลี่ยนเสาไม้เป็นเสาปูนเพื่อป้องกันน้ำท่วม ทำที่เก็บของใต้ถุนบ้าน

ภาพที่ 60 ด้านหน้าต่อเดิมเป็นระเบียงให้ชานโล่งกว้างขวางสำหรับพักผ่อน

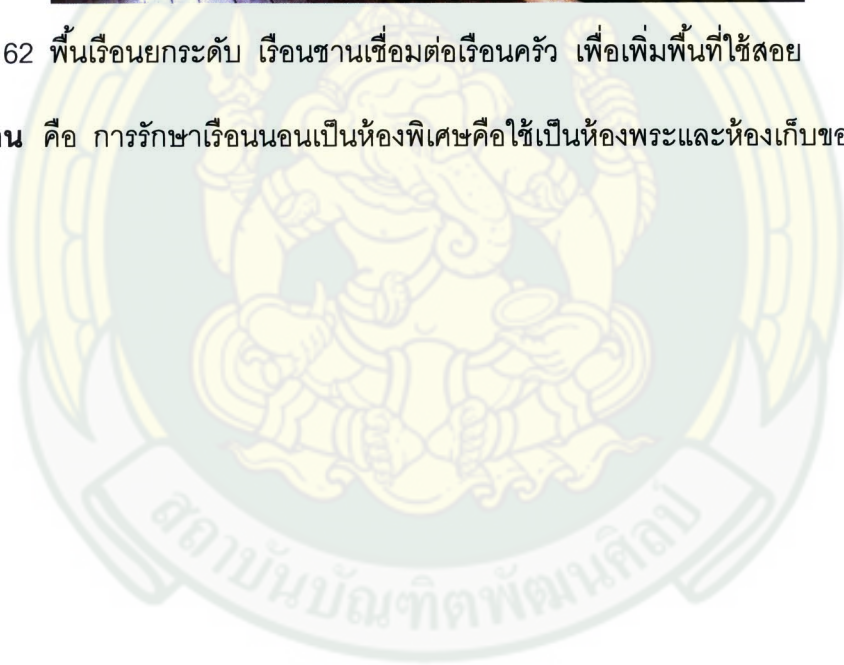

ภาพที่ 61 ภายในบ้าน ตัวเรือนเป็นแบบไทยเดิม ต่อชานกว้างหลังคาคลุม ฝาปะกนภายนอก ตัวเรือนนอนมีความสมบูรณ์

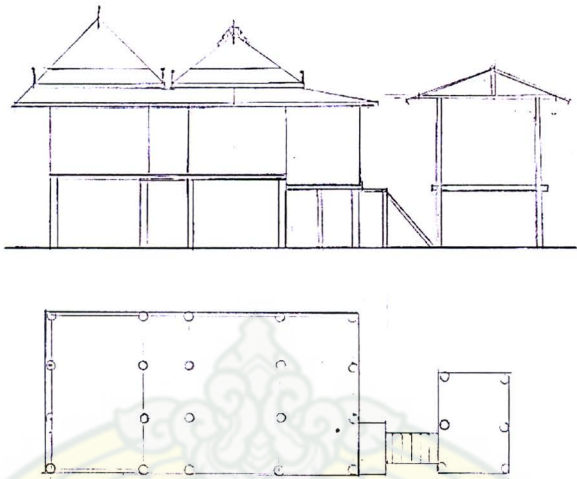

ภาพที่ 62 พื้นเรือนยกระดับ เรือนชานเชื่อมต่อเรือนครัว เพื่อเพิ่มพื้นที่ใช้สอย

จุดเด่นของบ้าน คือ การรักษาเรือนนอนเป็นห้องพิเศษคือใช้เป็นห้องพระและห้องเก็บของบรรพบุรุษ

2.บ้านนายชื่น เทพยืนยง

ภาพที่ 63 ผังบ้านนายชื่น เทพยืนยง

รูปแบบทรงไทยเดิม เป็นบ้านทรงไทยเรือนเดี่ยว หลังคาแปด หน้าจั่วทรงมนิลา ฝาปะกน มียื่นข้างด้านทิศตะวันออก

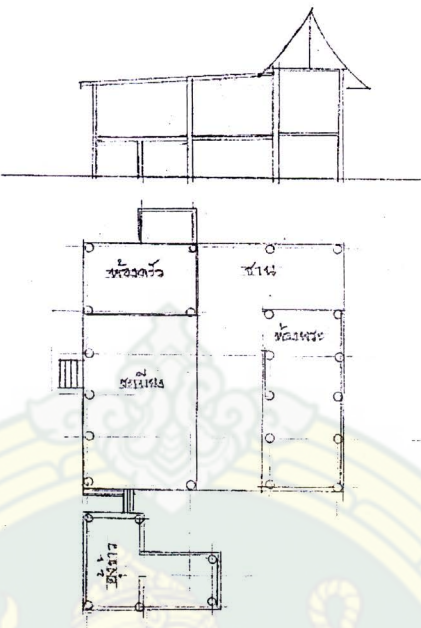
การประยุกต์ การตีฝ้าด้วยแผงสังกะสีทำให้เปิดโล่งรับลมได้บรรยากาศและได้แสงส่องสว่าง หลังคาเปลี่ยนเป็นสังกะสี

เอกลักษณ์ทรงไทยเดิมและจุดเด่นของบ้าน หลังคาทรงมนิลา มีลายฉลุประดับเป็นลายขนมปังขิง ลายขนมปังขิงคือลายฉลุไม้โปร่งคล้ายเงาขิงของยุโรป ซึ่งในจำนวนบ้าน 6 หลังที่เลือกทำวิจัย บ้านนายชื่นเป็นหลังเดียวที่มีลายฉลุขนมปังขิง

ภาพที่ 64 หลังคาทรงมนิลา

3.บ้านนางฉลอง จันทรเกตุเลียด

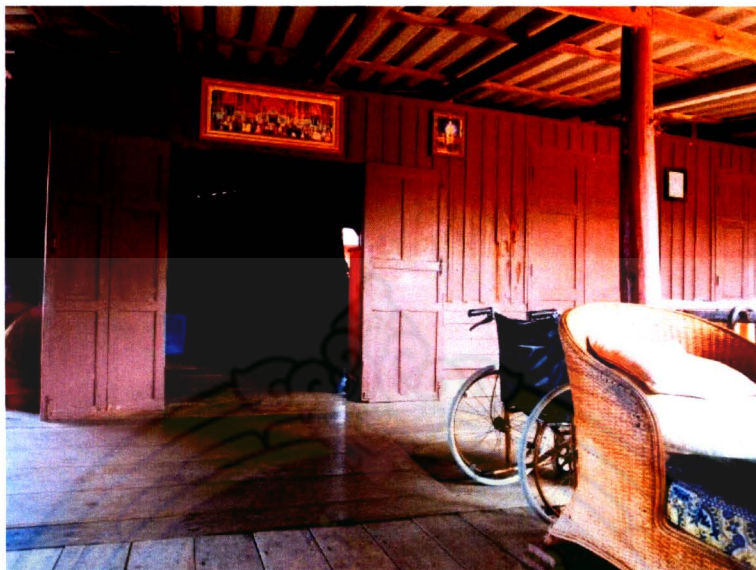
ภาพที่ 65 ผังบ้านนางฉลอง จันทรเกตุเลียด

รูปแบบทรงไทยเดิม เป็นบ้านทรงไทยเรือนเดียว ประกอบด้วยเรือนนอน ห้องพระ เรือนครัว หลังคาหน้าจั่วแบบใบปรีอ พื้นไม้ดั้งเดิม

ภาพที่ 66 ภายในตัวเรือน ตัวเรือนแบ่งเป็นห้องนอนและห้องพระ พื้นไม้เป็นของเดิม
ห้องพระเป็นส่วนที่ทำพิธีไหว้พ้อเลี้ยงด้วย

การประยุกต์ มีการต่อเติมด้านหน้าระเบียงเพื่อใช้เป็นที่รับแขกและเป็นที่พักผ่อน ต่อเติมห้องน้้านบ้านสร้างหลังคาคลุมตัวชาน หลังคาเปลี่ยนเป็นสังกะสี มีการกระติ้บ้านให้สูงขึ้นเพื่อหนีน้ำท่วม เปลี่ยนเสาไม้เก่าเป็นเสาไม้ใหม่ ถมพื้นดินให้สูงขึ้น

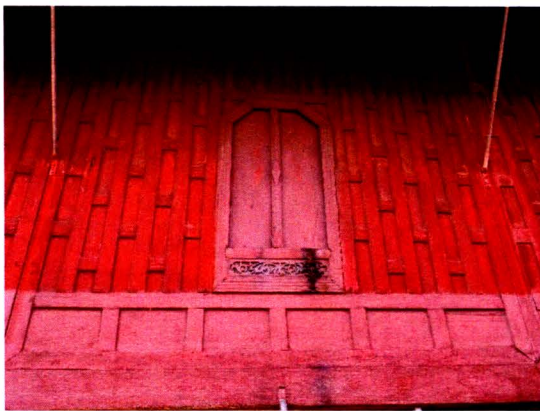

ภาพที่ 67 ระเบียงเชื่อมต่อเรือนชาน เป็นการขยายชานเพื่อประโยชน์ใช้สอย

ภาพที่ 68 หลังคาคลุมระเบียงและชาน เชื่อมกับเรือนครัว บริเวณรอบบ้านปลูกผักสวนครัว

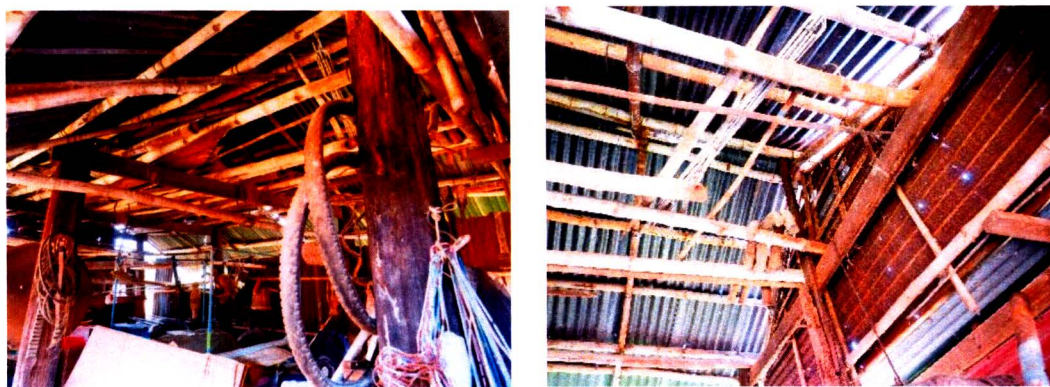
เอกลักษณ์ทรงไทยเดิมและจุดเด่นของบ้าน คือหน้าจั่วใบปรีอ หน้าต่างเป็นรูปโค้งฉลุลงลอยไม้แกะสลักบริเวณหย่อง ตัวเรือนเป็นฝาปะกน ด้านสกัดเป็นฝาสายบัว มีุ้งข้าวด้านทิศตะวันออก 2 หลัง มีโครงสร้างเครื่องบนเป็นโครงไม้ไผ่สภาพสมบูรณ์

ภาพที่ 69 ด้านทิศใต้ หน้าต่างมีหย่อง แกะสลักลวดลายสมบูรณ ฝาบ้านเป็นฝาปะกนคงสภาพ สมบูรณสวยงาม ฝาปะกน คือ ฝาผนังของเรือนไทยภาคกลาง ประกอบด้วยไม้หลายชิ้น มีไม้ลูกตั้ง ลูกนอน และแผ่นไม้บางเข้าลิ้นประกบกันสนิท

ภาพที่ 70 ยุ้งข้าวที่เชื่อมติดตัวบ้าน

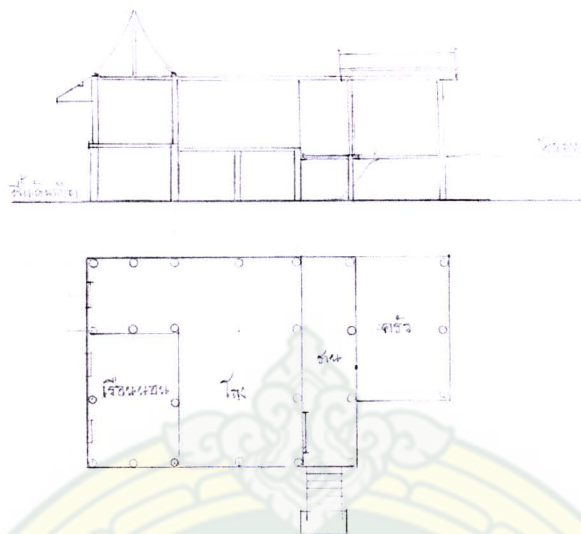

ภาพที่ 71 ยุงข้าวเครื่องบนผสมไม้จริงและไม้ไผ่ ซึ่งไม้ไผ่ที่ใช้ทำโครงสร้างนั้นยังคงสภาพที่ใช้งานได้

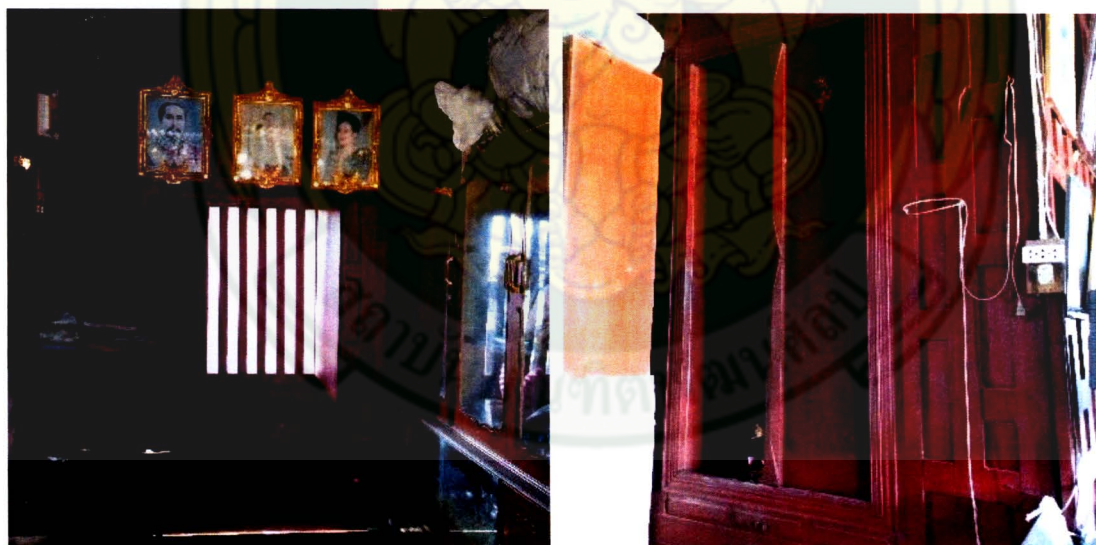
ภาพที่ 72 ปัจจุบันยุงข้าวใช้เป็นทึ่เก็บข้าวของเครื่องใช้ทางการเกษตรและครัวเรือน

4.บ้านนางบุญนะ มาลวงษ์

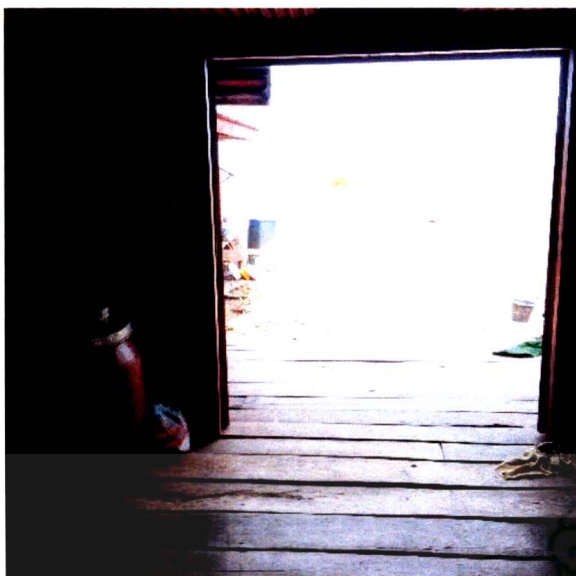

ภาพที่ 73 ผังบ้านนางบุญนะ มาลวงษ์

รูปแบบทรงไทยเดิม เป็นบ้านทรงไทยเรือนเดี่ยว มีระเบียบด้านหน้า มีฝาปะกนทั้งด้านยาวและด้านขวาง พื้นเรือนเป็นไม้พื้นเดิม

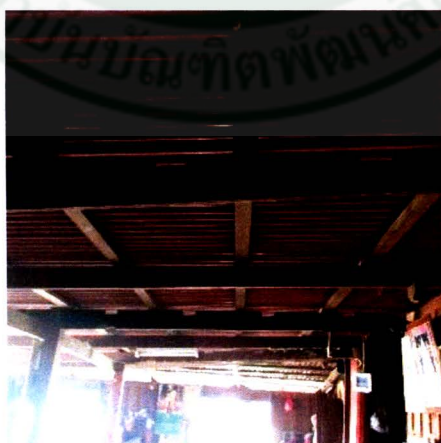
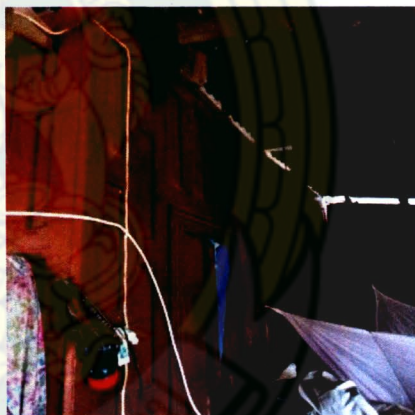
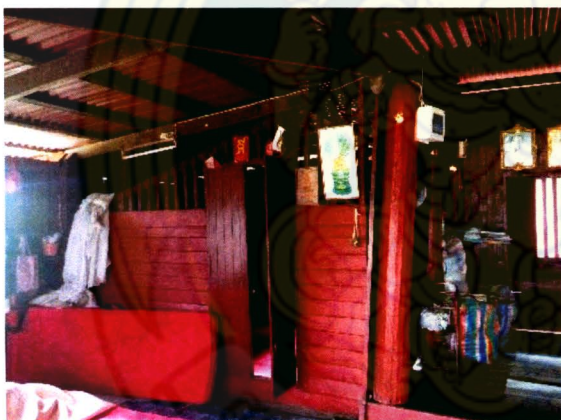

ภาพที่ 74 ฝาปะกนเรือนนอน หน้าต่าง และประตู มีการดูแลรักษาในสภาพที่สมบูรณ์ตามแบบเดิม

ภาพที่ 75 พื้นเรือน เป็นไม้พื้นเดิม

การประยุกต์ ต่อเติมด้านหน้าของบ้าน ไม้เปลี่ยนบางแผ่นเพราะน้ำท่วมทำให้ผุพัง มีการปรับปรุง
 ฐานและเรือนครัวทำหลังคาคลุมเพื่อขยายเรือนให้กว้างขวางขึ้น ทาตัวเรือนสีแดงสด

ภาพที่ 76 การต่อเติมขยายเรือน

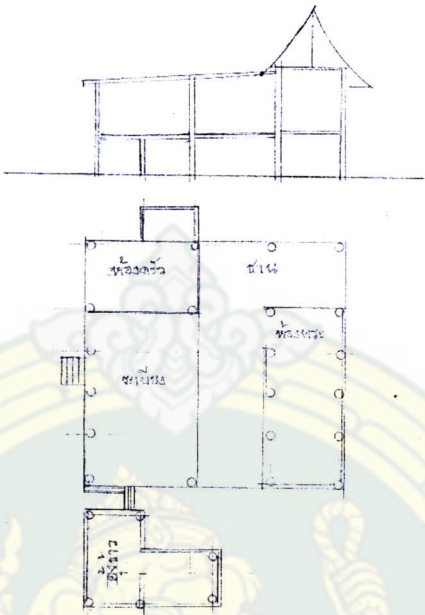
ภาพที่ 77 ด้านในตัวเรือน ฝาเรือนตีแนวขวางทาสีแดงสด

เอกลักษณ์ทรงไทยเดิมและจุดเด่นของบ้าน หน้าจั่วแบบใบปรี๊ด บันลมและตัวเหงามีสภาพสมบูรณ์

ภาพที่ 78 หน้าจั่วแบบใบปรี๊ด ประกอบด้วยแผ่นไม้ขนาดเล็กเรียงซ้อนกันตามแนวนอน นิยมใช้กับเรือนนอนและเรือนครัว

5.บ้านนางเกวิภา เตชะพิบูลทรัพย์

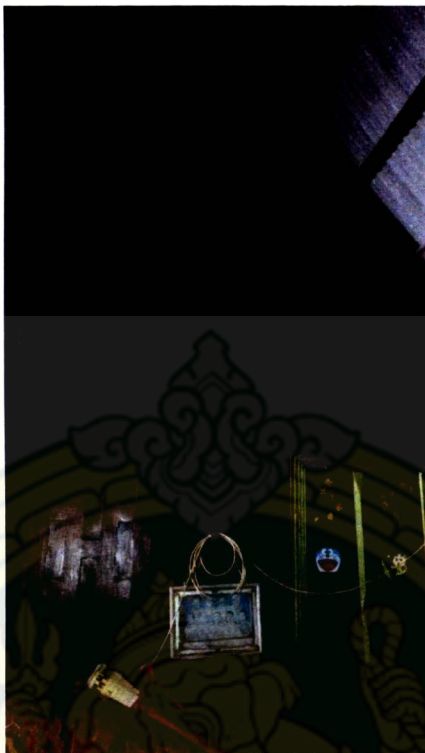
ภาพที่ 79 ผังบ้านนางเกวิภา เตชะพิบูลทรัพย์

รูปแบบทรงไทยเดิม เป็นเรือนเดี่ยวหลังใหญ่ หลังคาทรงไทยหน้าจั่วลูกฟัก ผนังบ้านเดิมทำเป็นแผงเปิดไม่มีผนัง

ภาพที่ 80 หน้าจั่วลูกฟัก หรือหน้าจั่วพรมพักตร์ มีลักษณะคือแบ่งหน้าจั่วเป็นแนวนอนและแนวตั้ง สลับกันคล้ายฝาปะกน แต่ขนาดใหญ่กว่าและขยายส่วนไปตามแนวนอน

การประยุกต์ ต่อเติมส่วนหน้าบ้านและหลังบ้าน ทำผนังปิดแบ่งเป็นห้อง ต่อเติมขยายชานรอบด้านทำให้พื้นที่ใช้สอยมากขึ้น หลังคาทำกันสาดคลุมฝาปะกนช่วยให้ฝาคงสภาพสมบูรณ์

ภาพที่ 81

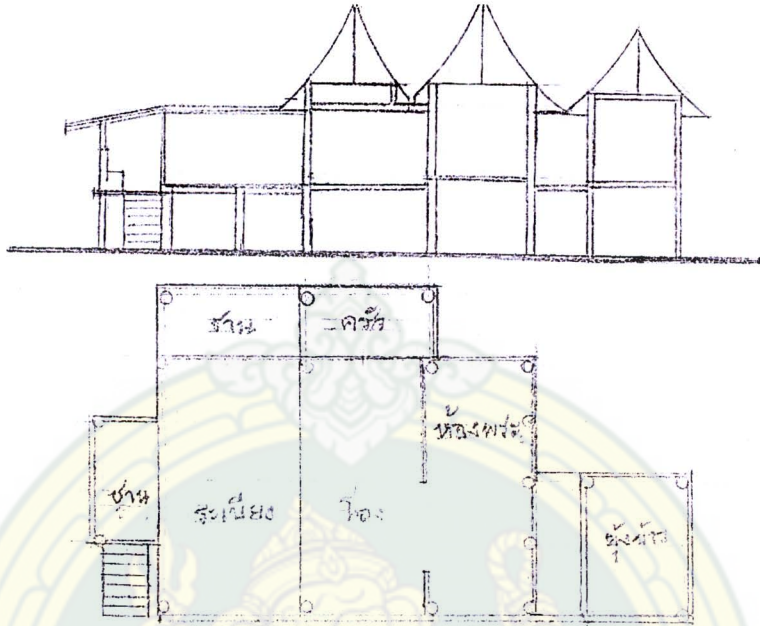
ความสมบูรณ์ในของฝาปะกนถึงหน้าจั่ว รวมทั้งมีความงามตามสัดส่วนเรือนไทย

ภาพที่ 82 ฝาปะกนด้านข้างมีความสมบูรณ์ ประโยชน์ของชานด้านข้างเป็นที่วางโถ่งน้ำและภาชนะใช้สอยอื่นๆ

เอกลักษณ์ทรงไทยเดิมและจุดเด่นของบ้าน ตัวเรือนยังเป็นทรงไทยเดิม หน้าจั่วแบบลูกฟักมีเหงาและบันลสมบูรณ์

6.บ้านนายนิคม ก้อนเงิน

ภาพที่ 83 ผังบ้านนายนิคม ก้อนเงิน

รูปแบบทรงไทยเดิม เป็นเรือนเดี่ยว ประกอบด้วยเรือนนอน เรือนครัว ฝาปะกน หน้าจั่วรูปฟัก ระเบียง มีหลังคาคลุมลดหลั่นกัน มียื่นข้างด้านหลังเรือนนอน

ภาพที่ 84 เรือนใหญ่หลังคาแฝด เชื่อมด้วยเรือนครัว หน้าจั่วพระอาทิตย์ หันหน้าเรือนเข้าหาคลอง

ภาพที่ 85 โครงสร้างยั้งข้าว และฝาปะกน หลังเรือนนอน ที่ยังหลงเหลือ

การประยุกต์ มีการต่อเติมขยายเรือนเพิ่มเติม ฝาตีเกล็ดแป้นไม้ เดิมหลังคากระเบื้องเปลี่ยนเป็นหลังคา
สังกะสี ส่วนชานมุงหลังคาตลอดแนว

เอกลักษณ์ทรงไทยเดิมและจุดเด่นของบ้าน เรือนครัวยังคงสภาพเดิมแม้ว่าจะปรักหักพังสภาพไม่ค่อย
สมบูรณ์ หน้าจั่วแบบพระอาทิตย์ มีเหงาและบันลมสมบูรณ์

ภาพที่ 86 เรือนครัวด้านหลัง มีหน้าจั่วรูปพระอาทิตย์ คือมีรูปลักษณะคล้ายพระอาทิตย์ครึ่งดวง
เส้นรัศมีพระอาทิตย์ทำด้วยไม้แบน และเว้นช่องให้อากาศถ่ายเท นิยมใช้กับจั่วเรือนครัว

4.4.2 บ้านทรงไทยและการประยุกต์ที่คงอัตลักษณ์ของบ้านอ่าวหม้อแกงและบ้านสอง

คลอง

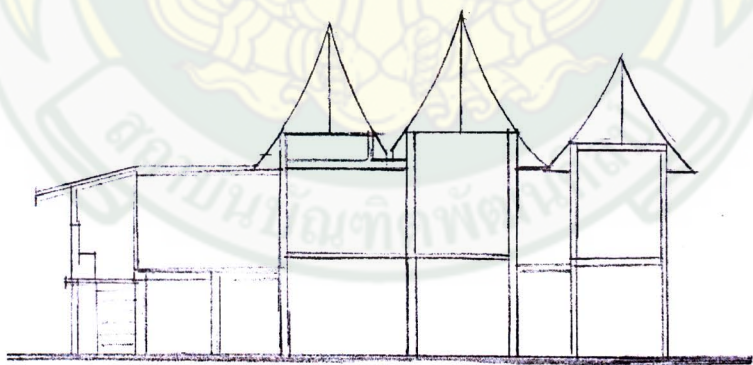
4.4.2.1 วิเคราะห์โครงสร้างบ้านทรงไทยที่ทำการสำรวจรูปลักษณะที่ปรากฏมีดังนี้

1. รูปด้านหน้าจั่วระดับพื้นเรือนนอนและพื้นระเบียงมีการลดหลั่นระดับ เพื่อให้อากาศถ่ายเทหลังคา เชื่อมต่อเรือนนอนเป็นแนวตรงไม่มีการเล่นระดับหลังคา เพื่อต้องการให้หลังคาคลุมจากกระเบื้องจนถึงตัว ฐาน เพื่อประโยชน์ใช้สอยและรักษาเนื้อไม้

ภาพที่ 87 รูปด้านหน้าจั่ว

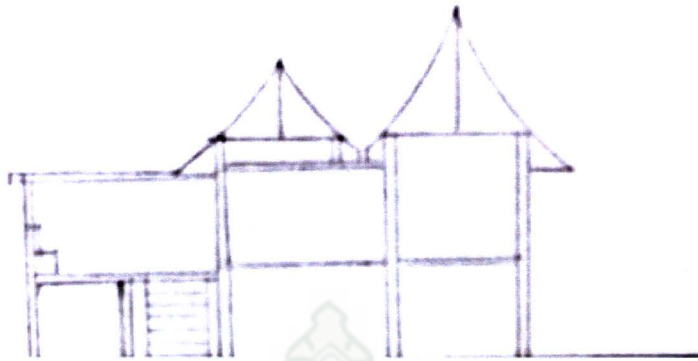
2. เรือนหลังคาแฝดชนิดมีช่อคัตแทนเสามีลักษณะหลังคาเรือนหลักมีขนาดใหญ่ และอีกหลังคาหนึ่งมีขนาดเล็ก หลังคาลดหลั่นตามลำดับเชื่อมต่อด้วยยั้งข้าวหลังคาทรงจั่วพื้นระเบียงอยู่ในระดับเรือนนอนส่วนตัว ฐานลดระดับเพื่อรับลม ฐานพักหน้าบ้านมีผนังพืงนั่งเล่นต่อชายคาคลุมกันแดดและฝน

ภาพที่ 88 เรือนหลังคาแฝด

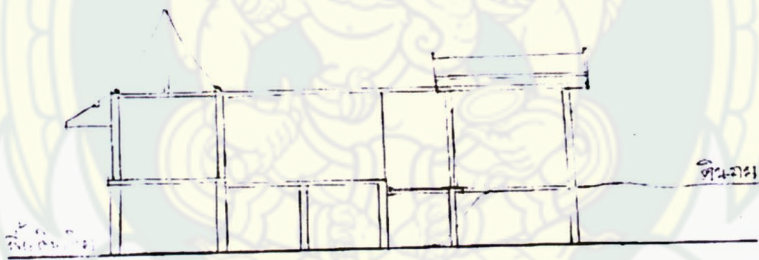
3. เรือนหลังคาแฝด ชนิดมีช่อคัตแทนเสามีลักษณะหลังคาเรือนหลักมีขนาดใหญ่ และอีกหลังคาหนึ่งมีขนาดเล็ก หลังคาลดหลั่นตามลำดับ เชื่อมหลังคาเป็นแนวตรงคลุมถึงฐาน ระดับพื้นเรือนนอนยกสูงกว่าอีก

เรือนหนึ่งที่เป็นโถงกว้างไว้สำหรับเป็นโถงเอนกประสงค์ อาจใช้เป็นที่นั่งเล่น ตามแต่ประโยชน์ใช้สอยที่เจ้าของบ้านต้องการ

ภาพที่ 89 เรือนหลังคาแปดชนิดมีชื่อ

4. รูปด้านหน้าจั่ว พื้นมีการลดระดับ เรือนนอน ระเบียบจนถึงตัวชาน หลังคาเรือนหลักมีขนาดใหญ่ต่อจันทัน เป็นแนวตรงจากฝาเรือนนอนเพื่อคลุมหลังคาจากระเบียบจนถึงตัวชาน หลังคาเรือนแยกออกจากตัวเรือน ตัวเรือนใหญ่สร้างในพื้นที่เดิม ส่วนเรือนครัว ถมดินเพิ่มเพื่อความสะดวกในการสัญจร ชวงน้ำหลาก

ภาพที่ 90 ด้านหน้าจั่ว

4.4.2.2 วิเคราะห์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการประยุกต์บ้านทรงไทยของบ้านอ่าวหม้อแกงและบ้านสองคลอง

บ้านอ่าวหม้อแกงและบ้านสองคลองตั้งอยู่ริมน้ำ เป็นหมู่บ้านที่สร้างเป็นกระจุกรวมกัน หลายหลังเนื่องมาจากสภาพพื้นที่เป็นแอ่งเว้าเข้าข้างใน การสร้างบ้านเป็นแบบเรือนไทยเดิมผสมด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรับเข้ากับสภาพแวดล้อมและประโยชน์ใช้สอยของครอบครัว โดยจะแบ่งลักษณะการปรับสร้างได้ตามลำดับดังนี้

1. การสร้างเรือน เนื่องจากในหมู่บ้านนี้ผู้ที่เข้ามาอยู่เริ่มแรกปลูกเรือนในลักษณะทรงไทยเดิม โดยการรื้อหรือย้ายจากที่อื่นในละแวกอำเภอเดียวกัน หรือบางรายซื้อตัวเรือนมาประกอบสร้างใหม่ การสร้าง

บ้านของผู้คนในหมู่บ้านนี้ มักนิยมให้มีตัวเรือนทรงไทยที่มีรูปทรงที่สวยงามและเด่นชัดมากมีสามช่วง สามห้อง เพื่อทำเป็นห้องพระ ห้องทำพิธีกรรมไหว้พ้อเลี้ยงตามแนวความเชื่อ ส่วนห้องสุดท้ายเป็นห้องนอน ตัวเรือนเหล่านี้ยังคงอนุรักษ์ไว้ทุกหลังอยู่ในสภาพดี จากการสำรวจนั้นเห็นได้จากงานแกะสลักที่ประดับส่วนด้านหน้าตัวเรือน เรื่องของรูปทรงนั้น เน้นแบบไทยเดิมไม่เปลี่ยนแปลง เจ้าของบ้านมีความภาคภูมิใจในการอนุรักษ์รักษารูปทรงของบ้าน ที่ยังคงสมบูรณ์

ภาพที่ 91 บ้านนายสาลี เพ็งจันทร์ แสดงลักษณะสามช่วงสามห้อง

2.การขยายเรือน การขยายเรือนทำขึ้นเพื่อปรับตามสภาพแวดล้อมและประโยชน์ใช้สอยภายในครอบครัว ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันในแต่ละบ้าน โดยส่วนใหญ่ใช้วิธีขยายตัวฐานให้กว้างมากขึ้น หลังคาลาดคลุมทั้งหลัง โดยส่วนนี้เป็นการปรับสร้างเพื่อให้มีพื้นที่ใช้สอยมากยิ่งขึ้น อาจเนื่องมาจาก สมาชิกในครอบครัวมากขึ้น การปรับสร้างในลักษณะนี้มักจะเป็นผู้ที่อยู่รุ่นหลังๆ ภายในเรือนฐานที่มีขนาดใหญ่ นั้นอาจทำให้การเชื่อมโยงของรูปทรงและองค์ประกอบระหว่างตัวเรือนและตัวฐานมีความไม่สมบูรณ์ แต่เรื่องประโยชน์ใช้สอยนั้นมีอยู่ครบครัน การขยายเรือนในลักษณะนี้ ข้อดีคือ เป็นการรักษาพื้นไม้ที่เป็นพื้นเก่า กระดานมีน้ำหนักกว้างพิเศษที่ปัจจุบันไม่มีการตัดไม้ในลักษณะนี้แล้ว พื้นไม้ยังคงสภาพสมบูรณ์ ด้วยเกิดจากมีหลังคาคลุมตลอดฐาน

ภาพที่ 92 การขยายเรือนด้วยการทำหลังคาหลุมขานตลอด

3.การปรับพื้นหรือกระดี่ตัวบ้าน การปรับเช่นนี้ ทำเพื่อป้องกันน้ำท่วมในช่วงน้ำหลาก ในหมู่บ้านนี้ การปรับสร้างมีเพียงบางหลังเท่านั้นเนื่องจากมีค่าใช้จ่ายสูง ประโยชน์ในการปรับตัวบ้านให้สูงคือ ทำให้มีพื้นที่ใช้สอยมากขึ้น น้ำไม่ท่วมบ้านลดความเสียหายในช่วงน้ำหลากแบบถาวร แต่อาจทำให้รูปทรงของบ้านเปลี่ยนแปลงไป จากพื้นดินเดิมที่มีรูปทรงพอดิพองาม ส่วนในรายที่ไม่มีการปรับพื้นให้สูงขึ้น เมื่อน้ำหลากที่อาจมีในช่วงบางปี เขาใช้วิธี ยกยอดตอกแปะกับเสาเรือนและยกพื้นเรือนตามให้สูงพ้นระดับน้ำ วิธีการนี้ทำขึ้นชั่วคราวเมื่อน้ำลดลง แล้วพื้นไม้และยอดตอกกลับไว้เหมือนเดิม รูปทรงของบ้านไม่ได้เสียหายหรือเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด

ภาพที่ 93 บ้านนายสาลีมีการกระดี่ตัวบ้านขึ้น เสาไม้เปลี่ยนเป็นเสาปูน

4.การสร้างห้องนํ้าบนตัวเรือน การปรับสร้างในลักษณะนี้ในบางหลังอาจทำให้องค์ประกอบของรูปทรงเปลี่ยนไป แต่อาจเป็นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อความสะดวกสบาย โดยเฉพาะสำหรับบ้านที่มีผู้สูงอายุ เขาจะใช้การเทพื้นทำพื้นเชื่อมกับพื้นไม้และสร้างห้องนํ้าแบบสมัยใหม่ ซึ่งในการปรับสร้างนี้เป็นไปตามสภาพสังคมความนิยมหรือเรื่องสุขอนามัยที่จะทำให้มีความสะอาดสะอาดมากขึ้น ในบางหลังใช้แบบดั้งเดิมเป็นส้วมไม้เล็กๆแบบส้วมซึมใช้รองส้วมปูนท่อนเป็นชั้นต่อจากพื้นไม้ ปล่อยเปลือย บางหลังใช้ปูนครอบสีเหลี่ยมให้รูปทรงดูกลมกลืน ในส่วนนี้ก็เป็นภูมิปัญญาอย่างหนึ่งซึ่งในแต่ละบ้านมีการปรับกันไปตามประโยชน์ใช้สอยและกำลังทรัพย์

ภาพที่ 94 การสร้างห้องนํ้าบนตัวเรือน

5.การปรับโครงสร้างส่วนบน หรือโครงหลังคา ในแบบดั้งเดิมหลายหลังเป็นกระเบื้อง บางหลังเป็นมุงจาก ซึ่งในยุคของคนรุ่นปัจจุบันที่สืบทอดอยู่อาศัย มักเปลี่ยนเป็นหลังคา สังกะสี และบางหลังอาจปกกันระหว่างสังกะสีและกระเบื้อง ในการปรับเปลี่ยนนี้เป็นไปตามสภาพเศรษฐกิจในครอบครัว และความสะดวกสบายในการซื้อหาวัสดุ สามารถกันแดดกันฝนได้ดี แต่อาจมีปัญหาเรื่องความร้อนที่ปะทะกับเครื่องมุงที่เป็นสังกะสีโดยตรง แต่ในบางหลังยังคงมีผ้าไม้สักดีได้หลังคา ในส่วนนี้ก็สามารถผ่อนเรื่องความร้อนลงได้ ในบางหลังที่ไม่มีผ้า ในแบบดั้งเดิม นั้น เนื่องจากรื้อมาต่อเติมส่วนอื่นเพื่อขยายตัวเรือนบ้างต่อเติมเพิงพัก หรือชานเล็กๆไว้นั่งรับลม

ภาพที่ 95 บ้านนางบุญนะ หลังคาเปลี่ยนเป็นสังกะสี

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

หมู่ 10 ตำบลโคกคราม ที่อยู่ในการปกครองของเทศบาลตำบลนคราม มี 2 บ้านคือบ้านสองคลอง และบ้านอ่าวหม้อแกง เป็นชุมชนที่มีบ้านทรงไทยอายุ 100 ปีขึ้นไป โดยเลือกศึกษา 6 หลัง บ้านสองคลอง 2 หลัง บ้านอ่าวหม้อแกง 4 หลัง

วิธีการศึกษาจากเอกสาร ภาควิชาการลงพื้นที่เป็นหลัก สัมภาษณ์ทางภูมิศาสตร์ บ้านเรือน ประเพณีพิธีกรรม ใช้กระบวนการโดยการสังเกต การมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์

ผลการศึกษาทำให้เข้าใจโครงสร้างบ้านทรงไทยและองค์ประกอบที่มีการประยุกต์เปลี่ยนแปลงจากรูปทรงเดิมของหมู่ 10 ตำบลโคกคราม และวิถีชีวิตชุมชนทั้งสองแห่ง

รูปแบบบ้านทรงไทยที่หมู่ 10 ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี มีลักษณะเป็นบ้านทรงไทยเดิมคือ เป็นเรือนเดี่ยว ประกอบด้วยเรือนนอน หอพระ เรือนครัว มีชานและระเบียง ฝาประทุน พื้นไม้ มีหน้าจั่วแบบลูกฟัก แบบใบปรี และแบบพระอาทิตย์แต่มี

การประยุกต์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สั่งสมกันมา ปรับปรุง เพิ่มเติม เสริมตามแบบฉบับเฉพาะของวิถีชุมชนนั้นเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่กับธรรมชาติและยุคสมัยที่เปลี่ยนไปได้คือ

1.การสร้างเรือน มักนิยมให้มีตัวเรือนทรงไทยที่มีรูปทรงที่สวยงามและเด่นชัดมากมีสามช่วง สามห้อง เพื่อทำเป็นหอพระ ห้องทำพิธีกรรมไหว้พ่อเลี้ยงตามแนวความเชื่อ ส่วนห้องสุดท้ายเป็นห้องนอน

2.การขยายเรือน โดยใช้วิธีขยายตัวชานให้กว้างมากขึ้น หลังคาลาดคลุมทั้งหลัง โดยส่วนนี้เป็นการปรับสร้างเพื่อให้มีพื้นที่ใช้สอยมากยิ่งขึ้น อาจเนื่องมาจากสมาชิกในครอบครัวมากขึ้น เมื่อมีการแต่งงานจึงมีการขยายเรือนสร้างบ้านหลังใหม่ส่วนใหญ่เป็นทรงปั้นหยา

3.การปรับพื้นที่หรือกระจัดตัวบ้าน การปรับเช่นนี้ ทำเพื่อป้องกันน้ำท่วมในช่วงน้ำหลาก ประโยชน์ในการปรับตัวบ้านให้สูงคือ ทำให้มีพื้นที่ใช้สอยมากขึ้น น้ำไม่ท่วมบ้านลดความเสียหายในช่วงน้ำหลากแบบถาวร

4.การสร้างห้องน้ำบนตัวเรือน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกสบาย โดยเฉพาะสำหรับบ้านที่มีผู้สูงอายุ เขาจะใช้การเทปูนทำพื้นเชื่อมกับพื้นไม้และสร้างห้องน้ำแบบสมัยใหม่ ซึ่งในการปรับสร้างนี้เป็นไปตามสภาพสังคมความนิยมหรือเรื่องสุขอนามัยที่จะทำให้มีความสะอาดสะอาดมากขึ้น

5.การปรับโครงสร้างส่วนบน หรือโครงหลังคา ในแบบดั้งเดิมหลายหลังเป็นกระเบื้อง บางหลังเป็นมุงจาก ซึ่งในยุคของคนรุ่นปัจจุบันที่สืบทอดอยู่อาศัย มักเปลี่ยนเป็นหลังคา สังกะสี และบางหลังอาจปน

กันระหว่างสังกะสีและกระเบื้อง ประโยชน์คือสามารถกันแดดกันฝนได้ดี แต่อาจมีปัญหาเรื่องความร้อนที่ปะทะกับเครื่องมุงที่เป็นสังกะสีโดยตรง แต่ในบางหลังยังคงมีผ้าไม้สักตีได้หลังคา ในส่วนนี้ก็สามารถผ่อนเรื่องความร้อนลงได้

ลักษณะพิเศษของการประยุกต์บ้านทรงไทยที่บ้านอ่าวหม้อแกงและบ้านสองคลองคือ การทำหลังคาคลุมชานและระเบียงเป็นแนวเดียวกันหมด หลังคาเป็นแนวตรงไม่มีความลาดเอียง การคงรักษาหน้าจั่วแบบเดิมไว้ได้ทุกหลัง

อภิปรายผล

การสร้างบ้านทรงไทยเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่คนไทยสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ เพื่อให้เหมาะกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของประเทศไทยที่มีภูมิอากาศร้อนชื้น ฝนตกชุก โดยเฉพาะบริเวณที่ราบลุ่มภาคกลาง ที่จังหวัดสุพรรณบุรี ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า พื้นที่เป็นที่ลุ่มมีน้ำท่วมขัง ชุมชนตั้งถิ่นฐานอยู่ริมแม่น้ำท่าจีน ประชาชนตั้งบ้านเรือนอยู่ทั้งสองฝั่ง เนื่องจากทุกปีเมื่อถึงฤดูฝนเดือน 9 คือเดือนกันยายนน้ำจะท่วมเข้าบ้านเรือน ดังนั้นการปลูกสร้างบ้านจึงต้องสอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศ จึงนิยมสร้างบ้านทรงไทยมิได้สูงเพื่อหนีน้ำท่วม ซึ่งรูปแบบของบ้านเป็นแบบทรงไทยแต่มีการประยุกต์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ส่งสมกันมา ปรับปรุง เพิ่มเติม เสริมตามแบบฉบับเฉพาะของวิถีชุมชนนั้นเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่กับธรรมชาติและยุคสมัยที่เปลี่ยนไปได้ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บ้านทรงไทยดำรงอยู่ถึงปัจจุบัน ซึ่งบ้านทรงไทยที่บ้านอ่าวหม้อแกงและบ้านสองคลอง มีโครงสร้างเรียกว่าเรือนนอกระบบ หมายถึง การปลูกสร้างบ้านที่ไม่เป็นไปตามแบบแผนดั้งเดิม มีการเปลี่ยนแปลง ขยาย ส่วนต่างๆ เพิ่มเพื่อรองรับจำนวนสมาชิกในครอบครัวหรือเพื่อประโยชน์ใช้สอยของชุมชนทั้งสอง เป็นการผสมผสานระหว่างของเก่ากับของใหม่ องค์ประกอบของบ้านยังสะท้อนความเชื่อของสามวัฒนธรรมคือ ชาวลาวเวียง, ชาวลาวพวน และชาวไทยอยู่ร่วมกัน แสดงให้เห็นถึงความกลมกลืนของชุมชนกับสภาพแวดล้อม

ข้อสังเกตที่หมู่ 10 โดยเฉพาะบ้านอ่าวหม้อแกงการสร้างบ้านจะปลูกติดๆ กันเป็นกลุ่ม เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกันหมด เช่น นางทองคำมารดานางฉลองเป็นบุตรของยายจรรกับตาอิน ซึ่งเป็นเครือญาติกับนายสาลีและนางบุญนะ คือบิดานายสาลีเป็นพี่ชายนางทองคำ มารดาของนางบุญนะเป็นน้องของยายจรร อาศัยบ้านสองคลองและบ้านอ่าวหม้อแกงมีอายุใกล้เคียงกับบ้านศาลาท่าทรายคือ 100 กว่าปี ศูนย์กลางของชุมชนที่นี่คือวัดศาลาท่าทรายเหมือนกัน แต่ละครอบครัวมีบ้านมากกว่า 1 หลัง เกิดจากการขยายครอบครัว บิดามารดา 1 หลัง ลูก 1 หลังเมื่อมีการแต่งงาน บ้านจะมีนอกชานไว้ตากของตากข้าว

จากการสำรวจหาหลักฐานภาพถ่ายเก่าไม่มีเนื่องจากสมัยก่อนไม่มีกล้อง จึงไม่มีการถ่ายภาพเก็บไว้

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาต่อไปอีกทั้งทางด้านสถาปัตยกรรมไทยและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชุมชน วัฒนธรรม ภูมิปัญญาของโดยเฉพาะในตำบลโคกคราม มีการวิเคราะห์เปรียบเทียบในหมู่บ้านๆ อื่นๆ เช่น ที่ชุมชนศาลาท่าทราย ตำบลจรเข้มใหญ่ ซึ่งยังมีบ้านทรงไทยที่น่าสนใจอีกหลายหลังตลอดแนวลำคลองจรเข้มใหญ่ เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจและความภาคภูมิใจของชุมชน และเป็นการสร้างความเข้าใจของคนภายนอกด้วย

บรรณานุกรม

- น.ณ ปากน้ำ. (2543). *แบบแผนบ้านเรือนในสยาม*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธา
การพิมพ์.
- ปรีดา หุตะจุฑะ. (2546). *พัฒนาการและรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่
หม้าย จังหวัดสุพรรณบุรี*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- ดุสิต ทิพทัส. (2545). *บ้านในกรุงรัตนโกสินทร์ 1*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร. (2546). *โครงการรักษาเอกลักษณ์ของ
สถาปัตยกรรมท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ : ปิ่นดั่งกัญฟ.
- ภูมิชาย พันธุ์โพธิ์โรจน์. (2556). *การสืบทอดอาคารระดับชาวบ้านที่มีความสำคัญทางวัฒนธรรม
กรณีศึกษาของเรือนไทดำในอำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี*. *วารสารวิจัยและสาระ
สถาปัตยกรรม/การผังเมือง*, ปีที่ 10(1), 43-56.
- ฤทัย จงใจรัก. (2539). *เรือนไทยเดิม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ท่าพระจันทร์.
- รัฐวิชัย ศุภจัตุรัส. (2554). *ตลาดสดพื้นถิ่น จังหวัดสุพรรณบุรี : รูปแบบ พัฒนาการ และการใช้
งานปัจจุบัน*. วิทยานิพนธ์สาขาวิชาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น. กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วันดี พินิจวรสิน. (กันยายน 2554-สิงหาคม 2555). *บ้านพื้นถิ่นลาวเวียง ที่บ้านเลือก*. หน้าจั่ว
ฉบับประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมและสถาปัตยกรรมไทย. ปีที่ 8 (กันยายน 2554-
สิงหาคม 2555) : 217.
- วิศาล สมคิด. (2536). *ท้องถิ่น : จังหวัดสุพรรณบุรี*. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสามเจริญพาณิชย์
(กรุงเทพ) จำกัด.
- สมภพ ภิรมย์. (2545). *บ้านไทยภาคกลาง*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุภาภรณ์ จินตามณีโรจน์. (2554). *ประวัติศาสตร์สังคมของชุมชนลุ่มน้ำท่าจีน*.
กรุงเทพมหานคร : สร้างสรรค์.
- อรศิริ ปาณินท์. (2543). *ปัญญาสร้างสรรค์จากเรือนพื้นถิ่น*. ปาฐกถาศิลป์ พีระศรี ครั้งที่ 5 15
กันยายน . มปท : มปป.

การสัมภาษณ์

เกวิภา เตชะพิบูลทรัพย์ (10 กันยายน 2559

ฉลอง จันทร์เกตุเลียด. (21 กุมภาพันธ์ และ 1 มีนาคม 2561). สัมภาษณ์.

ดำรงกิตติ์ บุญสงวนศรี. (21 มีนาคม 2561). นายกเทศมนตรี. สัมภาษณ์.

นิคม ก้อนเงิน. (10 กันยายน 2559). สัมภาษณ์.

บุญนะ มาลาวงษ์. (4 กุมภาพันธ์ 2561

สาส์ เพ็งจันทร์ (4 กุมภาพันธ์ 2561

สาส์ ธรรมจันทร์ (21 กรกฎาคม 2561). สัมภาษณ์.

ภาคผนวก

ภาคผนวก

แบบสำรวจโครงการศึกษารูปแบบบ้านทรงไทยในพื้นที่ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

หลังที่ 1

วันที่..... 4 กุมภาพันธ์ 2561.....

บ้านเลขที่.....89.....บ้าน..อ่าวหม้อแกง..หมู่ 10 ต.โคกคราม อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี

อายุบ้าน.....100..... ปี

เจ้าของบ้านชื่อ-นามสกุล...นายสาลี เพ็งจันทร์.....อายุ....67.....ปี....อาชีพ....สมาชิก

สภาเทศบาลและทำนา.....

ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-นามสกุล...นายสาลี เพ็งจันทร์.....

ความสัมพันธ์เป็น.....เจ้าของบ้าน.....

ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน.....7.....คน

การปรับปรุงบ้าน ☐ ไม่เคยปรับปรุง ☒ มีการปรับปรุง เมื่อ...ปรับปรุงมาตลอด

บ้านเลขที่ 89 บ้านอ่าวหม้อแกง หมู่ 10 ต.โคกคราม อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี นายสาลีเป็นเจ้าของบ้าน สมาชิกในบ้านทั้งหมด 7 คน นายสาลีเป็นสมาชิกสภาเทศบาลและประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก บ้านสร้างตั้งแต่สมัยปู่กับตา เดิมมีถิ่นฐานที่วัดกลาง ส่วนยายอยู่ที่วัดลาดหอย ส่วนปู่กับย่าไม่รู้ที่มา บิดาคือนายสุกและนางเรือน

บ้านหลังนี้สร้างขึ้นนานแล้วแต่มีการเปลี่ยนแปลงซ่อมแซมมาเรื่อยตั้งแต่สมัยรุ่นพ่อ นายสาลียังเป็นเด็กอยู่ รูปแบบบ้านปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมเกือบทั้งหมด มี 2 หลังเป็นเรือนแฝดเชื่อมต่อกัน สามารถเดินได้รอบทั้งสองหลัง เดิมมีหลังคาชนกันตรงกลางมีระเบียงนอกชาน ครีวต่างหาก แต่ครีวหายไปแล้ว มีหลังคาจาก ฝาจาก ต่อมาหลังคาจากเปลี่ยนมาเป็นหลังคาสังกะสี ฝาบ้านเดิมเป็นฝาจาก ปัจจุบันเป็นแบบฝาเชื่อมคือฝาลูกฟักซึ่งเป็นแบบทรงไทยเดิม ตัวบ้านต่อรวมกันทั้งสองหลัง พื้นเปลี่ยนใหม่จากของเดิมเป็นไม้ซาง พื้นปัจจุบันเป็นแบบใหม่ ตัวบ้านมีการกระทำให้สูงกว่าเดิม เปลี่ยนเสาไม้เป็นเสาปูนเพราะเสาไม้โดนปลวกกิน แต่ความสูงของบ้านยังต่ำกว่าถนน มุขด้านหน้าต่อออกมา ทำที่เก็บของด้านหลังได้ถุนบ้านจะได้โล่ง แต่ยังคงเป็นทรงไทยมีจั่วเป็นของเดิม เหตุผลการปรับปรุงเพื่อให้ดีขึ้น แต่ไม่คิดเปลี่ยนเป็นทรงอื่น

หลังที่ 2

วันที่..... 4 กุมภาพันธ์ 2561.....

บ้านเลขที่.....91.....บ้าน..อำเภอแม่แตง..หมู่ 10 ต.โคกคราม อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี
อายุบ้าน.....100..... ปี

เจ้าของบ้านชื่อ-นามสกุล...นายชื่น เทพยืนยง.....อายุ....-.....ปี...อาชีพ.....

ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-นามสกุล.....นางบุญนระ มาลาวงษ์.....

ความสัมพันธ์เป็น.....ญาติเจ้าของบ้าน.....

ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน.....-.....คน

การปรับปรุงบ้าน ☐ ไม่เคยปรับปรุง ☐ มีการปรับปรุง เมื่อ...-.....

บ้านเลขที่ 91 บ้านอำเภอแม่แตง หมู่ 10 ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี เดิมเป็นของนางบุญชูซึ่งเป็นน้องสาวของนายชื่นแต่ทั้งคู่ได้เสียชีวิตลง ปัจจุบันบ้านเป็นของลูกสาวนายชื่นแต่ไม่ได้อาศัยอยู่ที่นี้ไปทำงานที่อยุธยา ปัจจุบันจึงเป็นบ้านร้างเมื่อประมาณปี 2560 อาชีพดั้งเดิมของครอบครัวนี้คือทำนา ค้าขายบนเรือ อายุบ้านใกล้เคียงกับของนางบุญนระคือประมาณ 100 ปี

หลังที่ 3

วันที่..... 21 กุมภาพันธ์ และ 1 มีนาคม 2561.....

บ้านเลขที่.....99.....บ้าน..อำเภอแม่แตง..หมู่ 10 ต.โคกคราม อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี
อายุบ้าน.....100..... ปี

เจ้าของบ้านชื่อ-นามสกุล...นางฉลอง จันทรเกตุเลียด.....อายุ....67.....ปี...อาชีพ....ครู

ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-นามสกุล.....นางฉลอง จันทรเกตุเลียด.....

ความสัมพันธ์เป็น.....เจ้าของบ้าน.....

ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน.....5.....คน

การปรับปรุงบ้าน ☐ ไม่เคยปรับปรุง ☒ มีการปรับปรุง เมื่อ...30-40 ปีมาแล้ว

บ้านเลขที่ 99 บ้านอ่าวหม้อแกง หมู่ 10 นางฉลอง อายุ 67 ปี ปัจจุบันเป็นครู
จ้างสอนโรงเรียนศาลาท่าทราย สมาชิกในบ้านทั้งหมด 5 คน คือนางทองคำ ศรีจันทร์ มารดา
ของนางฉลอง อายุ 95 ปี นาย...สามี และหลาน 3 คน นางจรมารดาของนางทองคำมีเชื้อสาย
ลาวเวียง บิดาชื่อนายอินเป็นคนไทย นางทองคำเกิดที่บ้านหลังนี้เป็นบุตรคนที่ 7 ในจำนวนพี่
น้อง 8 คน ประกอบด้วย 1. นางทองม้วน 2. นายรถ 3. นายรัตน์ 4. นางแล 5. นายแก้ว 6.
นายสุข 7. นางทองคำ 8. นางสัมฤทธิ์ ปัจจุบันที่น้องส่วนใหญ่ได้ย้ายไปอยู่ที่อื่นและเสียชีวิต
หมด เหลือแต่นางทองคำและนายสาลีซึ่งมีศักดิ์เป็นหลาน บิดานายสาลีเป็นพี่ชายของนาง
ทองคำ และหลานอีก 2 ครอบครัวที่ยังคงอยู่ ทั้งหมดสร้างบ้านอยู่เป็นกลุ่มใกล้เคียงกันที่อ่าว
หม้อแกง นางทองคำแต่งงานกับนายใหญ่มีบุตร 1 คนคือนางฉลอง ปัจจุบันนายใหญ่เสียชีวิต
แล้วเมื่อ 6 ปีที่ผ่านมา อาชีพของนางทองคำคือทำนา เลี้ยงสัตว์วัว, ควาย เมื่ออายุมากขึ้น
ประมาณ 70 ปีจึงเลิกทำนา

การตั้งถิ่นฐานที่อ่าวหม้อแกงนี้ไม่ทราบที่มาว่าย้ายมาจากไหน สันนิษฐานว่าบ้านน่าจะสร้างสมัย
ตายายของนางฉลองคือนางจรรกับนายอิน อายุบ้าน 100 กว่าปี ช่างสร้างบ้านน่าจะเป็นชาวบ้าน
ด้วยกันที่มาช่วย เพราะไม่มีการจ้าง ส่วนจ่ายอดแหลมซื้อมาจากแถววัดอุทอง บางปลาม้า
การซ่อมแซมบ้านมีการต่อเติมบริเวณด้านหน้าเพื่อใช้รับแขกและเป็นที่พักผ่อนของสมาชิกในบ้าน
หลังคาเปลี่ยนเป็นสังกะสี มีการกระตือบ้านและเปลี่ยนเสาไม้เดิมเป็นเสาไม้ใหม่เพราะถูกปลวก
กิน แต่ยังไม่เปลี่ยนเป็นเสาปูน การต่อเติมบ้านเมื่อประมาณ 30-40 ปีมาแล้ว มีการถมพื้น
เพิ่มเติมเพราะน้ำท่วม มีความคิดที่จะเปลี่ยนแปลงแต่ยังคงทรงไทยไว้ คือเปลี่ยนคิ้วจากไม้เป็น
ปูน

หลังที่ 4

วันที่..... 4 กุมภาพันธ์ 2561.....

บ้านเลขที่.....96.....บ้าน..อ่าวหม้อแกง..หมู่ 10 ต.โคกคราม อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี

อายุบ้าน.....100..... ปี

เจ้าของบ้านชื่อ-นามสกุล...นายสะอาด มาลาวงษ์.....อายุ.....84.....ปี....อาชีพ....ทำนา

ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-นามสกุล.....นางบุญนะ มาลาวงษ์.....

ความสัมพันธ์เป็น.....ภรรยาเจ้าของบ้าน.....

ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน.....4.....คน

การปรับปรุงบ้าน ☐ ไม่เคยปรับปรุง ☒ มีการปรับปรุง เมื่อ...20-30 ปีมาแล้ว

บ้านเลขที่ 96 บ้านอ่าวหม้อแกง เจ้าของคือนายสะอาด มาลาวงษ์ เป็นสามีนางบุญนะ อายุ 84 ปี นางบุญนะอายุ 74 ปี สมาชิกทั้งหมดมี 4 คน อีก 2 คนคือลูกและหลาน อาชีพทำนามีทั้งเป็นของตัวเองและเช่า บ้านสร้างเป็นเรือนหอของยายชื่อนางคลิ่ง ตาคือนายเชย บุญพ การแต่งงานสมัยก่อนจะปลูกเรือนแยกต่างหาก ยายของนางบุญนะตายเมื่ออายุ 95 ปี จึงสันนิษฐานได้ว่าบ้านมีอายุ 100 กว่าปี นางบุญนะมีเชื้อสายลาวเวียงจากทางมรดา ส่วนบิดาเป็นคนไทย สามีเป็นลาวเวียงจากฝั่งขวาง ครอบครัวนางบุญนะเป็นครอบครัวแรกๆ ที่มาตั้งบ้านที่นี่ โดยมีบรรพบุรุษคือยายจรรกับตาอินเป็นต้นตระกูล มารดาของนางบุญนะเป็นน้องของยายจรร

บ้านมีการต่อเติมบ้านข้างหน้า เดิมเป็นระเบียบประมาณ 20-30 ปีแล้ว พื้นไม้มีการเปลี่ยนบ้างเนื่องจากน้ำท่วมทำให้พื้นเสีย บางทีพื้นเก่ามีการผุพัง ด้านหน้ามีบ่อบัว เกิดจากการถมที่สร้างบ้านทำให้บริเวณที่ไม่ถมเป็นรางน้ำและเดิมเป็นที่ลุ่มอยู่แล้ว ไม่คิดเปลี่ยนรูปทรงบ้านเพราะน้ำท่วม หน้าบ้านเดิมเคยมีแพขายของของยายป่วน

หลังที่ 5

วันที่..... 21 กรกฎาคม 2561.....

บ้านเลขที่.....107.....บ้าน..สองคลอง..หมู่ 10 ต.โคกคราม อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี
อายุบ้าน.....100..... ปี

เจ้าของบ้านชื่อ-นามสกุล.....นางทวิ.....จันทร์มณี.....อายุ.....ปี.....อาชีพ.....ครู

ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-นามสกุล.....นางเกวิภา เตชะพิบูลย์ทรัพย์ และนางสำลี ธรรมจันทร์....

ความสัมพันธ์เป็น.....นางเกวิภาเป็นหลาน และนางสำลีเป็นน้องเจ้าของบ้าน.....

ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน.....2.....คน

การปรับปรุงบ้าน ☐ ไม่เคยปรับปรุง ☒ มีการปรับปรุง เมื่อ...พ.ศ.2532..

บ้านเลขที่ 107 บ้านสองคลอง หมู่ 10 ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี เดิมเป็นของนางทวิ จันทร์มณีเป็นอาของนางเกวิภาปัจจุบันอยู่กรุงเทพ บ้านหลังนี้มีสมาชิก 2 คนคือนางเกวิภาและสามี นางเกวิภาอายุ 34 ปี มีอาชีพเป็นครูที่โรงเรียนวัดศาลาทำทราย ครอบครัวมีเชื้อสายลาวเวียงและลาวพวน ตาลุ่นหรือพ่อแก่เป็นลาวเวียงไม่ใช่คนที่นี่ ส่วนยายนาคนเป็นคนโคกคราม บ้านหลังนี้สร้างตั้งแต่สมัยปู่ย่าจึงมีอายุ 100 กว่าปี ต่อมาบ้านตกทอดต่อมาถึงพ่อแม่ของนางสำลี ธรรมจันทร์ คือนายละเอียดและนางทองดี ก้อนทองดี ทั้งสอง

ย้ายมาจากบ้านแม่น้ำ วัดดอกบัว ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า นางสาวไม่ได้อาศัยอยู่ที่บ้านหลังนี้และไม่คิดกลับไป ให้ลูกหลานอยู่เหมือนเดิม

หลังที่ 6

วันที่..... 10 กันยายน 2559.....
บ้านเลขที่.....100.....บ้าน..สองคลอง..หมู่ 10 ต.โคกคราม อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี
อายุบ้าน.....64..... ปี
เจ้าของบ้านชื่อ-นามสกุล.....นายนิคม.....ก้อนเงิน.....อายุ.....64.....ปี.....อาชีพ.....ทำนา
ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-นามสกุล.....นายนิคม ก้อนเงิน.....
ความสัมพันธ์เป็น.....เจ้าของบ้าน.....
ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน.....3.....คน

การปรับปรุงบ้าน ☐ ไม่เคยปรับปรุง ☒ มีการปรับปรุง เมื่อ.....พ.ศ.2539

เจ้าของบ้านคือ นายนิคม ก้อนเงิน สมาชิกในบ้าน 3 คน คือ นายนิคม ก้อนเงิน อายุ 64 ปี, บุตรสาวและหลาน อายุบ้าน 100 ปี บ้านทรงไทยหลังนี้สร้างในสมัยปู่ย่า มีเชื้อสายลาวเวียง ถิ่นฐานเดิมมาจากบ้านแม่น้ำ วัดทุ่งอุทุมพร ตลาดเก้าห้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี มาตั้งถิ่นฐานที่นี่เพื่อมาจับจองที่ออกโฉนดพร้อมกับเครือญาติ แล้วตั้งบ้านเรือนกระจายกันไป

สำหรับสภาพบ้านในปัจจุบันมี 2 หลัง เป็นเรือนเดี่ยว บ้านหลังนี้ไม่มีเสาแม่ย่านาง มีการซ่อมแซมเมื่อ พ.ศ.2539 ทำการรื้อบ้าน 1 ครั้ง เนื่องจากสภาพเดิมโย้เย้ ปัจจุบันไม่คิดปรับปรุงอีก เนื่องจากเจ้าของอายุมากแล้วและไม่มีปัจจัย แต่ไม่คิดย้ายไปที่อื่นแม้ว่าลูกหลานไปทำงานที่อื่น ไม่คิดเปลี่ยนแปลงรูปแบบบ้านเพราะเหมาะกับสภาพแวดล้อมเนื่องจากน้ำท่วมทุกปี หนักสุดคือ พ.ศ.2549 น้ำท่วมถึงพื้นกระดาน อีกทั้งมีญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านอยู่ใกล้กันรู้สึกปลอดภัยจึงไม่ทำรั้ว มีความภูมิใจเพราะเป็นของเก่าแก่ทรงโบราณ แต่มีความคิดที่จะซ่อมแซมบ้านเพราะวัสดุเช่นสังกะสีที่ทำผนังบ้านหลุดร่อนออกมา

ภาพการลงพื้นที่ภาคสนามของนักศึกษาระดับ ปวช. และปวส.วิทยาลัยช่างศิลป์สุพรรณบุรีและ
การจัดประกวดเขียนบทความอนุรักษ์บ้านทรงไทย

ภาพที่ 96

การประกวดเขียนโครงการอนุรักษ์บ้านทรงไทยระดับ ปวช. และ ปวส.
วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี

ภาพที่ 97

เพศ	อายุ	สถานภาพ	ระดับชั้น	1	2	3	4	5
1	1	1	1	4	3	5	5	5
2	1	1	1	4	4	5	4	4
1	1	1	1	4	4	4	4	4
2	1	1	1	5	5	5	5	5
2	1	1	1	4	5	4	4	4
1	1	1	1	3	3	3	3	3
1	1	1	1	5	4	4	4	4
1	1	1	1	4	4	4	4	4
1	1	1	1	5	5	5	5	5
2	1	1	1	5	5	4	4	5
1	1	1	1	5	4	5	4	5
1	1	1	1	4	5	5	5	5
1	1	1	1	4	5	4	4	5
2	1	1	1	3	4	4	3	4
1	1	1	1	4	5	3	5	5
1	1	1	1	4	4	5	3	5
2	1	1	1	4	5	5	4	5
1	1	1	2	4	5	3	4	4
1	1	1	1	4	3	4	4	5
1	1	1	1	4	5	4	5	5
1	1	1	1	5	5	5	5	5
2	1	1	1	4	4	4	4	5
1	2	1	2	5	4	5	5	5
2	1	1	1	5	5	5	5	5
2	1	1	1	5	5	5	5	5
2	1	1	1	5	5	5	5	5
1	1	1	1	5	5	5	5	5
2	1	1	1	5	5	5	5	5
2	1	1	1	4	4	4	5	4
2	1	1	1	4	3	4	3	5
1	1	1	1	5	5	5	5	5
2	1	1	1	4	5	4	5	5
2	2	1	2	4	4	4	3	5
1	2	1	2	4	3	3	4	3
2	1	1	2	4	4	4	3	5
2	2	1	2	4	3	3	4	4
2	2	1	2	5	5	5	4	4
2	1	1	2	5	5	4	4	5
2	2	1	2	4	4	5	5	5
2	2	1	2	5	5	4	4	4
2	2	1	2	5	5	4	4	4
2	2	1	2	4	4	4	4	4
19	33	42	30	4.36	4.38	4.31	4.26	4.60
23	9	0	12	0.58	0.73	0.68	0.70	0.59
		0	0					
42	42	42	42					
				4.36	0.58			
45.24	78.57	100.00	71.43	4.38	0.73			
54.76	21.43	0.00	28.57	4.31	0.68			

ภาพที่ 98 ข้อมูลดิบการประเมินผลการประกวดเขียนโครงการอนุรักษ์บ้านทรงไทย

สรุปผลแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกวด

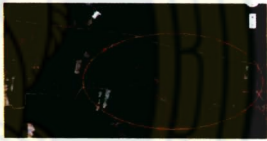
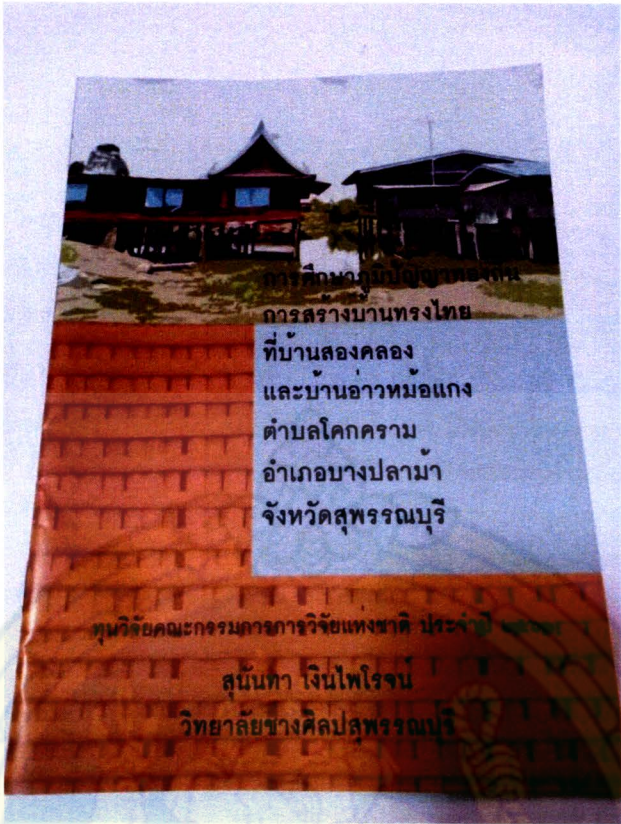
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1.1 เพศ	ชาย	ร้อยละ 45.24	หญิง	ร้อยละ 54.76
1.2 อายุ	15-20 ปี	ร้อยละ 78.57	20 ปีขึ้นไป	ร้อยละ 21.43
1.3 สถานภาพ	นักเรียนนักศึกษา	ร้อยละ 100	ครู	ร้อยละ -
	บุคลากรของวิทยาลัย	ร้อยละ -		
1.4 ระดับชั้น	ปวช.	ร้อยละ 71.43	ปวส.	ร้อยละ 28.57
	ปริญญาตรี	ร้อยละ -		

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกวด

ข้อที่	รายการ	ผลการวิเคราะห์		แปลผล
		$\bar{x}$	SD	
1	ความน่าสนใจของกิจกรรมการประกวด	4.36	0.58	มาก
2	การประกวดครั้งนี้ช่วยส่งเสริมให้เกิดความสนใจในเรื่องบ้านทรงไทย	4.38	0.73	มาก
3	ท่านได้รับความรู้จากการเข้าร่วมโครงการประกวด	4.31	0.68	มาก
4	ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	4.26	0.70	มาก
5	ท่านตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของบ้านทรงไทย	4.60	0.59	มากที่สุด
ภาพรวม		4.38	0.66	มาก

ผลการแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกวด พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.38$, $SD = 0.66$) เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่า ท่านตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของบ้านทรงไทย มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$, $SD = 0.59$) การประกวดครั้งนี้ช่วยส่งเสริมให้เกิดความสนใจในเรื่องบ้านทรงไทย มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.38$, $SD = 0.73$) ความน่าสนใจของกิจกรรมการประกวด มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.36$, $SD = 0.58$) ท่านได้รับความรู้จากการเข้าร่วมโครงการประกวด มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.31$, $SD = 0.68$) และระยะเวลาในการดำเนินโครงการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.26$, $SD = 0.70$) ตามลำดับ

บ้านสองคลองและบ้านอ่าวหม้อแกง

สุนันทา เงินไพโรจน์

บ้านนายนิพนธ์ ก่อนเงิน

ภาพที่ 99 หนังสือภูมิปัญญาท้องถิ่นการสร้างบ้านทรงไทยที่บ้านสองคลองและบ้านอ่าวหม้อแกง

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี ฝ่ายศิลปวัฒนธรรม โทร. ๐-๓๕๕๕-๕๓๗๐

ที่ วธ ๐๘๑๘/พิเศษ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติจัดประกวดเขียนโครงการอนุรักษ์บ้านทรงไทย

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี

ด้วยข้าพเจ้า นางสาวสุนันทา เงินโพธิ์เงิน ตำแหน่ง ครู ได้รับทุนวิจัยจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เรื่อง “การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการสร้างบ้านทรงไทยที่บ้านสองคลองและบ้านอ่าวหม้อแกง ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ประจำปี ๒๕๖๑” ซึ่งในขั้นตอนการดำเนินงานมีการประกวดเขียนโครงการอนุรักษ์บ้านทรงไทย เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษาเล็งเห็นถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย จึงมีความประสงค์ขออนุมัติจัดการประกวดเขียนโครงการอนุรักษ์บ้านทรงไทย ตามรายละเอียดโครงการที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

สุนันทา เงินโพธิ์เงิน
(นางสาวสุนันทา เงินโพธิ์เงิน)
ครู

- เรียน ผอ.วอ.สพ
- เพื่อโปรดทราบและพิจารณา
 - เห็นชอบแล้วได้โครงการแล้ว

(นายโกเมศ คั่นอิก)

รองผู้อำนวยการ ฝ่ายศิลปวัฒนธรรม

21 พ.ค. 2561

นพ
๐๔๑๒
๒๒ พ.ค. ๖1

ชื่อโครงการ

ประกวดเขียนโครงการอนุรักษ์บ้านทรงไทย

สอคคล้อง

1. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาการจัดการศึกษาด้านทัศนศิลป์ให้มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นที่ยอมรับระดับชาติและนานาชาติ
2. เป้าประสงค์ที่ 1 ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นผู้มีความรู้ความสามารถตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม
3. ตัวชี้วัดเป้าประสงค์ ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับที่ศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ
4. กลยุทธ์ พัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยชุมชนและผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะมีส่วนร่วม
5. ตัวชี้วัดกลยุทธ์ ร้อยละของผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาภายในเวลาที่กำหนดตามหลักสูตร

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ภาควิชาศิลปสากล

แผนงาน : ส่งเสริมและพัฒนาศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

ผลผลิตที่ 1

การวิจัยและการบริการสังคม

กิจกรรมหลัก

การวิจัยและการบริการสังคม

แผนงาน : สนับสนุนการจัดการศึกษาตั้งแต่ปฐมวัยจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โครงการ : โครงการสนับสนุนการศึกษา โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

กิจกรรมหลัก : สนับสนุนการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

แหล่งเงินงบประมาณ

เงินนอกงบประมาณ

งบประมาณ

8,500 บาท

1. หลักการและเหตุผล

ในจังหวัดสุพรรณบุรีมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนาน มีผู้คนอยู่อาศัยมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงสมัยอยุธยา และทิ้งช่วงไปในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ผู้คนอพยพกลับมาตั้งถิ่นฐานที่เมืองสุพรรณบุรีอีกครั้งในสมัยรัชกาลที่ 5 จนถึงปัจจุบัน หลักฐานที่แสดงถึงการตั้งถิ่นฐานของชุมชนในสุพรรณบุรีนอกจากโบราณสถาน โบราณวัตถุแล้ว บ้านทรงไทยยังเป็นหลักฐานสำคัญที่บอกเล่าเรื่องราวของอดีตได้อย่างชัดเจน สะท้อนถึงวิถีชีวิตแบบไทย และยังแสดงถึงการสืบทอดเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมไทยโบราณอีกด้วย

ที่ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี มีชุมชนเก่าแก่กว่าร้อยปีตั้งถิ่นฐานอยู่ที่นี่ คือบ้านสองคลอง และบ้านอ่าวหม้อแกง บ้านทั้งสองแห่งนี้มีอายุเก่าแก่สร้างขึ้นมาเกือบร้อยปี และยังมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติ และยังมีรูปแบบบ้านที่แสดงถึงวิถีชีวิตของคนไทยในอดีต ผู้วิจัย

เห็นถึงความสำคัญของบ้านทรงไทยเพื่อให้เป็นมรดกสืบทอดให้กับชนรุ่นหลัง และมีความเห็นว่า ควรมีการอนุรักษ์เพื่อเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมไทย เป็นมรดกเป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นข้อมูลทางการศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมไทยในอดีต

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่ออนุรักษ์บ้านทรงไทยให้ดำรงอยู่
- 2.2 เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของบ้านทรงไทย
- 3.3 เพื่อศึกษารูปแบบบ้านทรงไทย บ้านสองคลอง และบ้านอ่าวหม้อแกง ตำบลโครกคราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

3. เป้าหมาย

- 3.1 นักเรียน นักศึกษา ระดับปวช.และปวส.
- 3.2 ชุมชนบ้านสองคลอง และบ้านอ่าวหม้อแกง ตำบลโครกคราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

4. ตัวชี้วัดของโครงการ

- 4.1 เชิงปริมาณ มีนักเรียนนักศึกษาส่งโครงการเข้าร่วม 30 โครงการ
- 4.2 เชิงคุณภาพ นักเรียนนักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของบ้านทรงไทย

5. วิธีดำเนินการ

- 5.1 ขออนุมัติโครงการ
- 5.2 ดำเนินการตามโครงการ
- 5.3 ติดตามและประเมินผล

6.ระยะเวลาดำเนินการ

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินงาน												ผู้รับผิดชอบ
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
1.เสนอโครงการเพื่อขออนุมัติ	/	/	/										นางสาวสุนันทา เงินโพธิ์จั่น
2.วางแผนการปฏิบัติงาน และจัดทำปฏิทินการ ปฏิบัติงาน				/	/	/							
3.ดำเนินการจัดประกวด							/	/	/				
4.สรุปผล										/	/	/	

7. สถานที่ดำเนินการ

7.1 บ้านสองคลองและบ้านอ่าวหม้อแกง ตำบลโคกคราม อำเภอบางพลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

7.2 วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี

8.งบประมาณ

เงินนอกงบประมาณ 8,500 บาท (แปดพันห้าร้อยบาทถ้วน)

9. ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางสาวสุนันทา เงินไพโรจน์

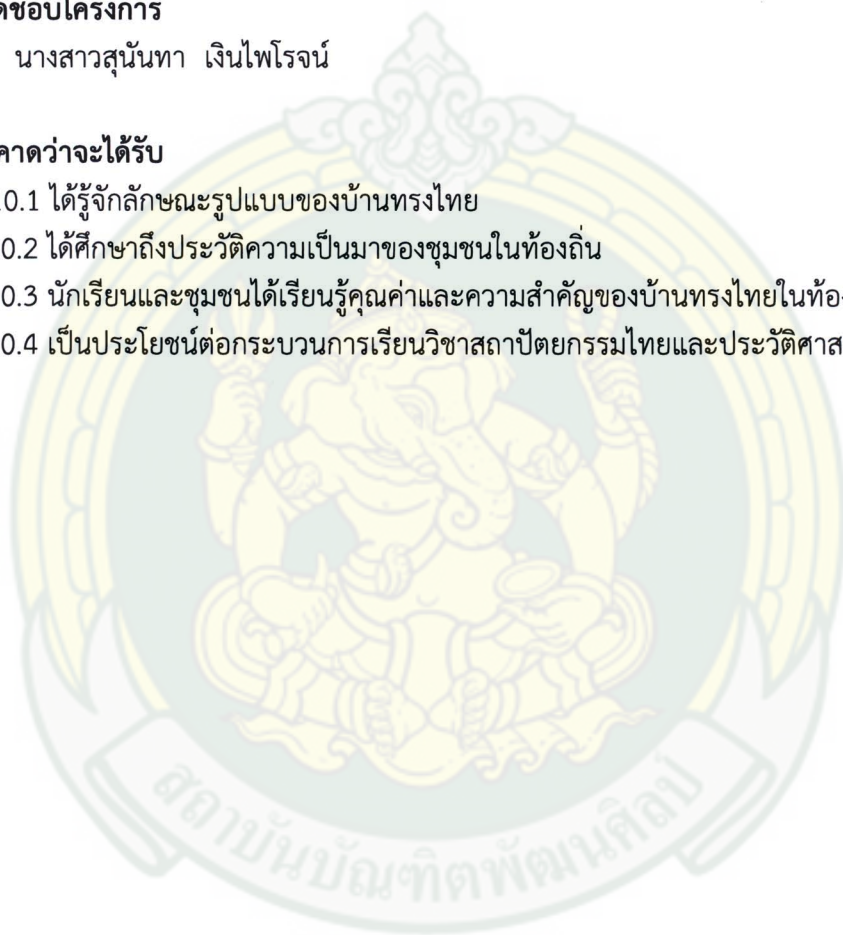
10. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

10.1 ได้รู้จักลักษณะรูปแบบของบ้านทรงไทย

10.2 ได้ศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของชุมชนในท้องถิ่น

10.3 นักเรียนและชุมชนได้เรียนรู้คุณค่าและความสำคัญของบ้านทรงไทยในท้องถิ่น

10.4 เป็นประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนวิชาสถาปัตยกรรมไทยและประวัติศาสตร์ศิลป์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ.....วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี.....ฝ่าย/ภาค/หมวด/งาน.....

ที่.....วธ.0818/.....วันที่ 19 กรกฎาคม 2561.....

เรื่อง.....ขออนุมัติดำเนินการโครงการ.....

เรียน.....ผู้อำนวยการวิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี.....

ด้วยวิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี (ฝ่าย/ภาค/หมวด/งาน ศิลปวัฒนธรรม.....)
ได้รับอนุมัติโครงการ.....อนุรักษ์ศิลปกรรมและโบราณวัตถุ.....จากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
เรียบร้อยแล้ว ดังแนบ

จึงมาเพื่อโปรดอนุมัติให้ดำเนินการตามโครงการฯ ได้

ลงชื่อ.....สัณห์.....ผู้ขออนุมัติ
(นางสาวสัณห์ นิลโพธิ์)
ตำแหน่ง.....รศ.....

ลงชื่อ.....
(นายไพฑูริย์ คันทิช)
รองผู้อำนวยการฯ ฝ่ายศิลปวัฒนธรรม

อนุมัติ

ลงชื่อ.....
(นางขวัญใจ พิมพ์มณี)
ตำแหน่ง.....ผู้อำนวยการวิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี.....
...../...../.....

ชื่อโครงการ

อบรมการประกวดเขียนโครงการอนุรักษ์บ้านทรงไทย

สอดคล้อง

6. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1

พัฒนาการจัดการศึกษาด้านทัศนศิลป์ให้มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นที่ยอมรับระดับชาติและนานาชาติ
7. เป้าประสงค์ที่ 1

ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นผู้มีความรู้ความสามารถตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม
8. ตัวชี้วัดเป้าประสงค์

ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับที่ศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ
9. กลยุทธ์

พัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยชุมชนและผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะมีส่วนร่วม
10. ตัวชี้วัดกลยุทธ์

ร้อยละของผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาภายในเวลาที่กำหนดตามหลักสูตร

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ภาควิชาศิลปสากล

แผนงาน : ส่งเสริมและพัฒนาศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

ผลผลิตที่ 1

การวิจัยและการบริการสังคม

กิจกรรมหลัก

การวิจัยและบริการสังคม

แผนงาน : สนับสนุนการจัดการศึกษาตั้งแต่ปฐมวัยจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โครงการ : โครงการสนับสนุนการศึกษา โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

กิจกรรมหลัก : สนับสนุนการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

แหล่งเงินงบประมาณ

เงินนอกงบประมาณ

งบประมาณ

8,500 บาท

4. หลักการและเหตุผล

ที่ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี มีชุมชนเก่าแก่กว่าร้อยปีตั้งถิ่นฐานอยู่ที่นี่ คือบ้านสองคลอง และบ้านอ่าวหม้อแกง บ้านทั้งสองแห่งนี้มีอายุเก่าแก่สร้างขึ้นมาเกือบร้อยปี มีรูปแบบบ้านที่แสดงถึงวิถีชีวิตของคนไทยในอดีต เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมไทย เป็นมรดกเป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นข้อมูลทางการศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมไทยในอดีต

เมื่อพิจารณาจากความสำคัญข้างต้นแล้ว จะเห็นว่าชุมชนทั้งสองแห่งนี้มีความเป็นมาอันยาวนาน และยังคงรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมไทยไว้ แม้กระแสนการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันจะเข้ามาในชุมชน ทางผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าควรจัดการอบรมประกวดการเขียนโครงการอนุรักษ์บ้านทรงไทยขึ้น เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาตระหนักถึงคุณค่าของบ้านทรงไทยใน

ท้องถิ่น เกิดความประทับใจและภาคภูมิใจในความเป็นไทยและเกิดการเรียนรู้ทางวิชาการ ซึ่งจะ
ทำให้นักเรียนนักศึกษาให้ความสำคัญกับชุมชนต่อไปในอนาคต

5. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อให้นักเรียนนักศึกษามีความคิดสร้างสรรค์
- 2.2 เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาสามารถเขียนโครงการได้
- 2.3 เพื่อให้นักเรียนนักศึกษา ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของบ้านทรงไทย

6. เป้าหมาย

- 6.1 นักเรียน นักศึกษา ระดับปวช.และปวส.

4. ตัวชี้วัดของโครงการ

- 4.1 เชิงปริมาณ มีนักเรียนนักศึกษาส่งโครงการเข้าร่วมร้อยละ 80 จากที่ตั้งเป้าไว้ 30
โครงการ
- 4.2 เชิงคุณภาพ นักเรียนนักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของบ้านทรงไทย

5. วิธีดำเนินการ

- 10.1 ขออนุมัติโครงการ
- 10.2 ดำเนินการตามโครงการ
- 10.3 ติดตามและประเมินผล

6.ระยะเวลาดำเนินการ

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินงาน												ผู้รับผิดชอบ
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
1.เสนอโครงการเพื่อขอ อนุมัติ	/	/	/										นางสาวสุนันทา เงินไพโรจน์
2.วางแผนการปฏิบัติงาน และจัดทำปฏิทินการ ปฏิบัติงาน				/	/	/							
3.ดำเนินการจัดประกวด							/	/	/				
4.สรุปผล										/	/	/	

7. สถานที่ดำเนินการ

7.1 บ้านสองคลองและบ้านอ่าวหม้อแกง ตำบลโคกคราม อำเภอบางพลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

7.2 วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี

8.งบประมาณ

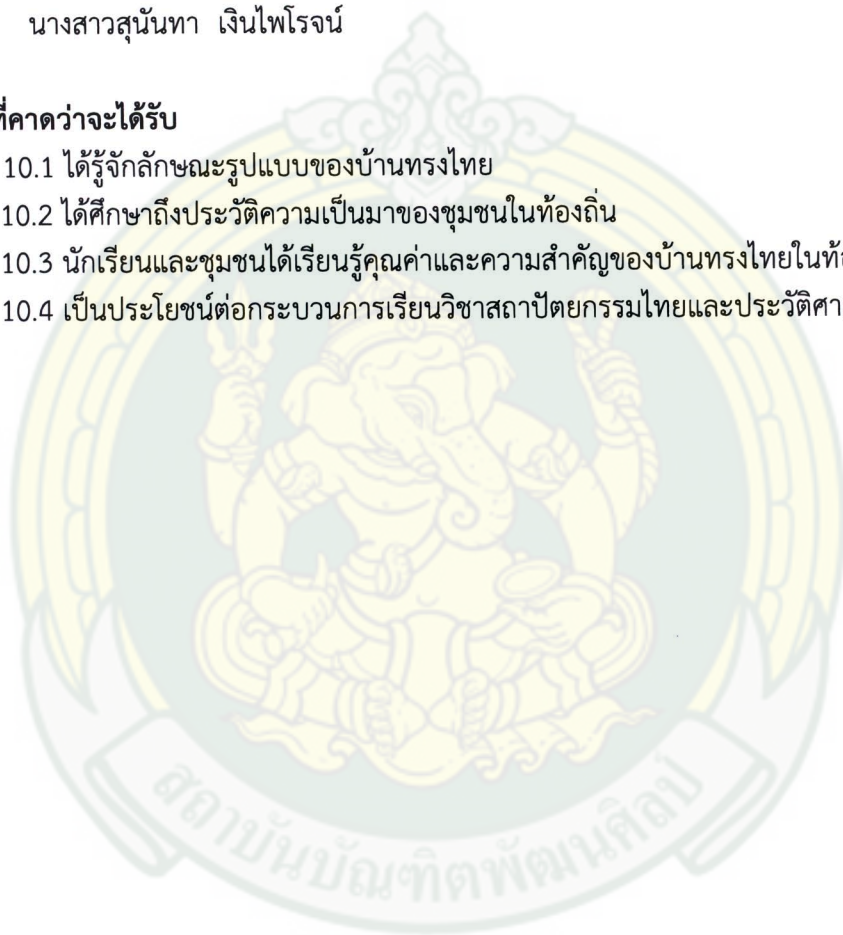
เงินนอกงบประมาณ 8,500 บาท (แปดพันห้าร้อยบาทถ้วน)

9. ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางสาวสุนันทา เงินไพโรจน์

10. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 10.1 ได้รู้จักลักษณะรูปแบบของบ้านทรงไทย
- 10.2 ได้ศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของชุมชนในท้องถิ่น
- 10.3 นักเรียนและชุมชนได้เรียนรู้คุณค่าและความสำคัญของบ้านทรงไทยในท้องถิ่น
- 10.4 เป็นประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนวิชาสถาปัตยกรรมไทยและประวัติศาสตร์ศิลป์

ประกาศวิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี

เรื่อง ผลการตัดสินการประกวดโครงการ “การเขียนโครงการอนุรักษ์บ้านทรงไทย”

ระดับ ศ.ปวช.

รางวัลยอดเยี่ยม	นางสาวอาจารย์	เจริญศรี	ระดับชั้น	ศ.ปวช. 1/1
รางวัลดีเด่น	นายกฤษณะ	แก้วกาญจน์	ระดับชั้น	ศ.ปวช. 3/1
รางวัลดีเด่น	นางสาวภัทราภรณ์	มีคลองแบ่ง	ระดับชั้น	ศ.ปวช. 1/1
รางวัลชมเชย	นายธนวัฒน์	แดงอ่อน	ระดับชั้น	ศ.ปวช. 3/1
รางวัลชมเชย	นายทรัพย์ากร	คบสหาย	ระดับชั้น	ศ.ปวช. 1/1

ระดับ ศ.ปวส.

รางวัลยอดเยี่ยม	นางสาวอาทิตย์ยา	วรรณธิรหงส์	ระดับชั้น	ศ.ปวส. 1
รางวัลดีเด่น	นางสาวเมตตา	รั่มมะภาพ	ระดับชั้น	ศ.ปวส. 2
รางวัลดีเด่น	นางสาวสุรางค์คณา	สว่างพงษ์	ระดับชั้น	ศ.ปวส. 2
รางวัลชมเชย	นายคามิน	แสงอุทัย	ระดับชั้น	ศ.ปวส. 2
รางวัลชมเชย	นางสาววรรณดี	เพชรแก้ว	ระดับชั้น	ศ.ปวส. 2
รางวัลชมเชย	นางสาวอรนิภา	ชาวป่า	ระดับชั้น	ศ.ปวส. 2

โดยจะมีการมอบรางวัล ในวันจันทร์ที่ 23 กรกฎาคม 2561 ณ หอประชุมวิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี

ประกาศ ณ วันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2561

(นายแผน เอกจิตร)

รองผู้อำนวยการ รักษาการแทน
ผู้อำนวยการวิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี

พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา
“ใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า รักษาวินัย ไม่ทุจริต มีจิตอาสา”

1. หน่วยงาน วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุพรรณบุรี
2. ชื่อโครงการ วิชาสหสมรรถนะเรียนไทย
3. ผู้รับผิดชอบโครงการ นางกมลวรรณดี กษกรแก้ว
4. ระยะเวลาในการดำเนินงาน ตุลาคม 2561 ถึง มกราคม 2562
5. สถานที่ตั้งโครงการ ตำบลเขาชะ อําเภอนาโพธิ์ จังหวัดสุพรรณบุรี

6.ความสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์/กณยุทธ์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 : พัฒนาระบบโครงข่ายคมนาคม ให้เป็นวิสาหกิจที่มีประสิทธิภาพและ
กลั่นแกล้ง รมเป็นไทย ที่ใช้ภาษาอังกฤษผ่านระบบโครงข่ายคมนาคมที่ทันสมัย

กลยุทธ์ 1.6 พัฒนาร้านอาหารไทย ให้เป็นที่นิยมมากขึ้นผ่านร้านอาหารโดยที่ร้านยังคง
ดูแลตามมาตรฐานอาหารไทยไว้ตามเพื่อรักษาความเป็นไทยให้คู่กัน ได้ชิมจับมือมาเสก

7. หลักการและเหตุผล

ในช่วงที่ธุรกิจเริ่มเปิดรับผู้เยี่ยมชมสถานที่ภายในงานเท่านั้น ผู้มีคุณสมบัติที่จะเข้าชมก่อน
ประชาสัมพันธ์เรื่องให้กลุ่มผู้สนใจ และให้เข้าไปเป็นสมาชิกกับไกด์นำชมได้ทันที ผู้คนทยอยมาที่งานก็มีมากขึ้น
เมื่อถึงช่วงเวลาเปิดที่ตรงกับวันเสาร์ที่ตรงกับ 5 ธันวาคมนั้น พิกซิกซ์ที่มีสมาชิกกว่าสี่หมื่นรูป จะขอชมงานใน
ชุดขาวประดับตกแต่งในแบบสถานที่ในราวหัวฤดูร้อน มีการแสดงเป็นเวทีกลางแจ้งที่แยกต่างหากด้วย
ทุกคนได้เพลิดเพลินกัน สนุกสนาน มีพิธีเปิดงานแบบที่คนละแบบคือการที่คนละกลุ่มคนละงาน
สนใจที่จะมาร่วมงานในราวหัวฤดูร้อน

ที่สำนักงานเขต สำนักงานตำรวจนครบาล สนธิกำลังกับทางกองปราบปรามเตรียมกำลังเข้าจับกุมผู้ต้องหาซึ่งมีประวัติอาชญากรรม
คลาดแคลงเรื่อง อนุมัติให้ตรวจค้นพยาน ผู้ต้องหาสามารถเอาชนะที่ร้านนี้ จะได้จับกุมตัวนาย นายสมชาย ไชยเดช
กับนางสาว โขทัยนางสาว นงนิจ พิสูจน์จากหลักฐานโดย ไปตามเบาะแสเดิม เพื่อไม่ให้คนใดมองเห็นและ
ตระหนักถึงความสำคัญของการจับกุมโดย

๙. วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้ผู้คืนได้ตระหนักและเห็นค่าความสำคัญของบ้านทรงไทย
2. เพื่ออนุรักษ์และถ่ายทอดบ้านทรงไทยให้มีความหลากหลายทางด้านภูมิสถาปัตย์ในปัจจุบัน

9. ตัวชี้วัดความยั่งยืนของโครงการ

๖.พิจารณาว่า ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุขที่เข้าสมัครเข้าใจการอนุรักษ์และคุณค่าของมรดกทางศิลปวัฒนธรรม

-ใช้ชุมชนพล ผู้ประกอบการและนักกิจกรรมทางการเมือง

10. วิธีการดำเนินงาน

1. สัตว์ชนิดใดที่วางไข่บนทราย? สัตว์ชนิดใดวางไข่ในน้ำ? สัตว์ชนิดใดวางไข่ในดิน? สัตว์ชนิดใดวางไข่ในโพรงไม้?
2. สัตว์ชนิดใดวางไข่ในโพรงไม้? สัตว์ชนิดใดวางไข่ในน้ำ? สัตว์ชนิดใดวางไข่ในดิน? สัตว์ชนิดใดวางไข่ในโพรงไม้?
3. สัตว์ชนิดใดวางไข่ในโพรงไม้? สัตว์ชนิดใดวางไข่ในน้ำ? สัตว์ชนิดใดวางไข่ในดิน? สัตว์ชนิดใดวางไข่ในโพรงไม้?
4. สัตว์ชนิดใดวางไข่ในโพรงไม้? สัตว์ชนิดใดวางไข่ในน้ำ? สัตว์ชนิดใดวางไข่ในดิน? สัตว์ชนิดใดวางไข่ในโพรงไม้?
5. สัตว์ชนิดใดวางไข่ในโพรงไม้? สัตว์ชนิดใดวางไข่ในน้ำ? สัตว์ชนิดใดวางไข่ในดิน? สัตว์ชนิดใดวางไข่ในโพรงไม้?

กิจกรรม	ระยะ: 30 ชั่วโมง				ผู้รับผิดชอบ
	ดูแลงาน	ผลิตสื่อการเรียน	จัดกิจกรรม	นิเทศงาน	
1. งานบริหารงานทั่วไป	/				
2. งานวิชาการและพัฒนากิจการ ปฏิบัติงานและ พัฒนาบุคลากร ปฏิบัติงาน	/				
3. งานนิเทศงาน นิเทศงาน		/		/	
4. สรุป				/	

11. סמבולט

๑. ชื่อโครงการ
 ๒. วัตถุประสงค์
 ๓. ระยะเวลา
 ๔. จำนวน
 ๕. งบประมาณ
 ๖. สถานที่
 ๗. ผู้รับผิดชอบ
 ๘. หน่วยงาน
 ๙. ปีงบประมาณ
 ๑๐. ปีพ.ศ.

โดยนิตยา นนทะนันทิกุล พิธีกร

-งานประมาณการจัดทําสีทั้งหมด 2,000 บาท

*ค่าการ จัดทำ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร : ภาษีที่การ เรียนรู้ ของชุมชน ชาวไทย

95,600: 1173

0.000 000 000

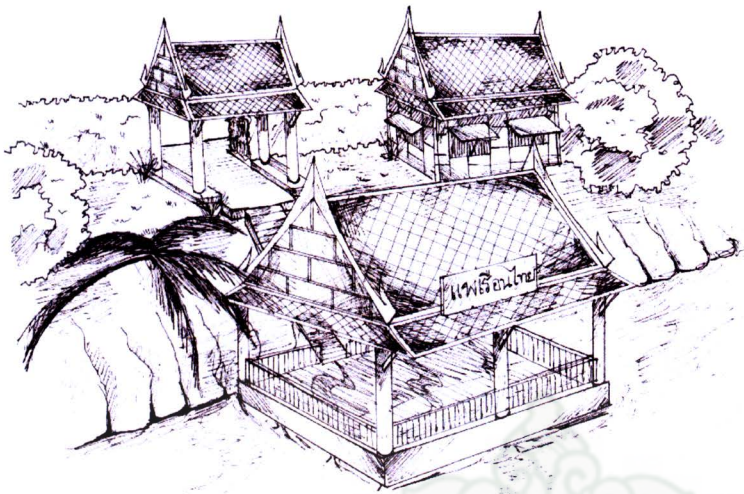
12. ผลที่ตามมาของ... (ข้อ 12)

1. ผู้คนในชุมชนบางกลุ่มอาจมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อคนต่างถิ่น เช่น การเหยียดสีผิว การเลือกปฏิบัติ หรือการกีดกันทางสังคม
2. ได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความรุนแรงในท้องถิ่น
3. มีวิธีคิดที่ดีกว่าและสามารถหาวิธีที่จะหาทางออกของปัญหา
4. เป็นอิสระ โดยไม่ต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากผู้อื่น
5. ผู้คนในชุมชนสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพ การศึกษา และการบริการอื่น ๆ ได้สะดวกมากขึ้น

ឈ្មោះ លោកស្រី ហ៊ុន ហ៊ុន អ្នកបោះឆ្នោត

(ប្រធានាធិបតី ក្រុមប្រឹក្សា)

ผู้แทนกองกลาง

ภาพที่ 100 ผลงานนักศึกษาส่งเข้าประกวดการเขียนโครงการอนุรักษ์บ้านทรงไทย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การออกแบบเครื่องมือวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์ มีการกำหนดหัวข้อสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานของบ้าน ประวัติความเป็นมาของบ้าน

แบบสำรวจโครงการศึกษารูปแบบบ้านทรงไทยในพื้นที่บ้านสองคลองและบ้านอ่าวหม้อแกง ตำบลโคก
คราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

วันที่.....

บ้านเลขที่..... บ้าน..... ต.โคกคราม อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี

อายุบ้าน..... ปี

เจ้าของบ้านชื่อ-นามสกุล.....อายุ.....ปี

ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-นามสกุล.....อายุ.....ปี

ความสัมพันธ์เป็น.....กับเจ้าของบ้าน

ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน.....คน

การปรับปรุงบ้าน ☐ ไม่เคยปรับปรุง ☐ มีการปรับปรุง เมื่อ พ.ศ.....

ได้แก่.....

.....

.....

.....

.....

ข้อมูลอื่นๆ.....

.....

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกวด

ตอนที่ 1

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

☐ 1) ชาย ☐ 2) หญิง
2. อายุ

☐ 1) 15-20 ปี ☐ 2) 20 ปีขึ้นไป
3. สถานภาพ

☐ 1) นักเรียนนักศึกษา ☐ 2) ครู ☐ 3) บุคลากรของวิทยาลัย
4. ระดับชั้น

☐ 1) ปวช. ☐ 2) ปวส. ☐ 3)ปริญญาตรี

ตอนที่ 2

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

5 = เห็นด้วยมากที่สุด

4 = เห็นด้วยมาก

3 = เห็นด้วยปานกลาง

2 = เห็นด้วยน้อย

1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ความน่าสนใจของกิจกรรมการประกวด					
2. การประกวดครั้งนี้ช่วยส่งเสริมให้เกิดความสนใจในเรื่องบ้านทรงไทย					
3. ท่านได้รับความรู้จากการเข้าร่วมโครงการประกวด					
4. ท่านตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของบ้านทรงไทย					
5. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ					

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล(ภาษาไทย) สุนนทา เงินไพโรจน์
(ภาษาอังกฤษ) Sunantha Ngernpairot

ตำแหน่ง ครู

ประวัติการศึกษา

2547 **ปริญญาโท สาขาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**

2537 บริญญาตรี สาขาประวัติศาสตร์ศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลงานทางวิชาการ

1. การศึกษางานจิตรกรรมตะวันตกในคริสต์วรรษที่ 19
2. โครงการนิทรรศการทัศนศิลป์สร้างสรรค์ “วิถีแห่งวัฒนธรรม” ๒๕๕๗ เรื่อง “จินตภาพในงานศิลปะพื้นบ้าน
3. การจัดการความรู้ ๒๕๕๗ เรื่อง “การหล่อพระที่อำเภออุทองในจังหวัดสุพรรณบุรี
4. โครงการนิทรรศการทัศนศิลป์สร้างสรรค์ “วิถีแห่งวัฒนธรรม” ๒๕๕๘ เรื่อง “วิถีเกษตรกรรมไทย

ที่อยู่และสถานที่ติดต่อ

ที่อยู่ทำงาน วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี 16 หมู่ 4 ต. ร้วใหญ่ อ. เมือง จ.สุพรรณบุรี 72000โทรศัพท์
035-555370

ที่บ้าน 254/24 บัณฑิต 8 ต.สนามชัย อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี 72000

E-mail Address sununthan@hotmail.com

โทรศัพท์มือถือ 0817922089